

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav translatologie

KATEŘINA KOVÁČOVÁ

**VARIANTY ŠPANĚLŠTINY V PŘEKLADU NELITERÁRNÍCH TEXTŮ
(NA MATERIÁLU ŠPANĚLSKO-ČESKÝCH PRÁVNÍCH TEXTŮ)**

Rigorózní práce

Vedoucí rigorózní práce: Prof. PhDr. Jana Králová, CSc.

Praha 2006

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Čestně prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

Kateřina Konečná

V Praze dne 24. ledna 2006

OBSAH

1.	ÚVOD.....	1
1.1.	Téma, zaměření a cíle rigorózní práce.....	1
1.2.	Přínos rigorózní práce.....	1
1.3.	Materiál a metody výzkumu.....	1
1.4.	Hypotézy.....	2
1.4.1.	<i>Hypotézy pro kontrastivní analýzu.....</i>	2
1.4.2.	<i>Hypotézy pro translaticologickou analýzu.....</i>	2
2.	TEORETICKÁ ČÁST.....	2
2.1.	Současný stav výzkumu.....	2
2.2.	Postava soudního tlumočnicka.....	6
2.3.	Rozbor a charakteristika textů na základě odborné literatury.....	8
2.3.1.	<i>Funkce odborných a právních textů.....</i>	8
2.3.2.	<i>Odborný jazyk, právní jazyk.....</i>	8
2.3.3.	<i>Právní jazyk a jeho vnitřní struktura.....</i>	11
2.3.4.	<i>Vrstvy právního jazyka z pragmatického hlediska.....</i>	12
2.3.5.	<i>Právní projevy podle mluvčího.....</i>	14
2.3.6.	<i>Právní projevy podle příjemce.....</i>	16
2.3.7.	<i>Právní jazyk a jeho slovní zásoba.....</i>	18
2.4.	Normy v překladu.....	18
2.5.	Dokumentární a instrumentální překlad.....	23
2.6.	Covert a overt translation.....	24
2.7.	Sémantický a komunikativní překlad.....	25
2.8.	Překladatelské problémy a posuny.....	26
2.9.	Překlad právních textů.....	28
2.9.1.	<i>Překlad mezi právními jazyky (mezijazykový překlad).....</i>	29
2.9.2.	<i>Mezijazykový překlad a srovnávací právo.....</i>	31
2.9.3.	<i>Překlad právního textu – adekvátnost a přijatelnost.....</i>	32
3.	EMPIRICKÁ ČÁST.....	36
3.1.	Popis analyzovaných dokumentů.....	36
3.2.	Variety španělštiny.....	36
3.2.1.	<i>Fonetické varianty.....</i>	36
3.2.2.	<i>Lexikální varianty.....</i>	37
3.2.3.	<i>Gramatické varianty.....</i>	37
3.2.4.	<i>Stylistické varianty.....</i>	37
3.3.	Klasifikace jednotlivých textových druhů.....	37
3.3.1.	<i>Výpisy z rejstříků trestů a obdobné dokumenty.....</i>	37
3.3.2.	<i>Libros de familia.....</i>	40
3.3.3.	<i>Rodné listy, křestní listy a obdobné dokumenty.....</i>	41
3.3.4.	<i>Oddací listy, osvědčení o způsobilosti k sňatku.....</i>	42
3.4.	Translaticologická analýza originálu a překladu (první část).....	43
3.4.1.	<i>Identita zdrojového textu.....</i>	43
3.4.2.	<i>Postuláty překladu.....</i>	43
3.4.3.	<i>Stanovení koncepce překladu.....</i>	44

3.5.	Očekávané překladatelské problémy	45
3.5.1.	<i>Pragmatické problémy</i>	45
3.5.2.	<i>Kulturní problémy</i>	47
3.5.3.	<i>Jazykové problémy</i>	48
3.5.4.	<i>Problémy specifické pro daný text</i>	49
3.6.	Translatologická analýza originálu a překladu (druhá část)	55
3.7.	Rozbor překladových dvojic	56
3.7.1.	<i>Výpisy z rejstříků trestů</i>	56
3.7.2.	<i>Libros de familia</i>	58
3.7.3.	<i>Rodné listy</i>	60
3.7.4.	<i>Křestní listy</i>	63
3.7.5.	<i>Oddací listy</i>	64
3.7.6.	<i>Potvrzení o způsobilosti k sňatku</i>	72
3.8.	Chyby a negativní posuny	73
3.9.	Koncepce překladu.....	74
4.	ZÁVĚR	75
5.	RESUMÉ	79
6.	RESUMEN	80
7.	BIBLIOGRAFIE.....	82

1. ÚVOD

1.1. Téma, zaměření a cíle rigorózní práce

Tato rigorózní práce se bude zabývat vlivem variant španělštiny na normy neliterárního (právního) překladu, a to zejména na normu soudních (ověřených) překladů. Soustředí se na často překládané dokumenty, jako jsou rodné listy, oddací listy, potvrzení matrik o způsobilosti k sňatku, španělské *libros de familia* apod.

1.2. Přínos rigorózní práce

Autorka se pokusí o bližší stanovení normy pro specifický typ textů v posledním desetiletí s přihlédnutím ke geografickým variantám španělského jazyka.

1.3. Materiál a metody výzkumu

Jde o teoreticko-empirickou synchronní deskriptivní práci. Její metodický rámec bude vycházet z pojetí deskriptivní translologie G. Touryho.

Empirický materiál bude zvolen tak, aby zahrnoval totožné / obdobné materiály jak ze Španělska, tak z hispanofonních zemí Latinské Ameriky. Seznam excerpovaných materiálů je uveden v Příloze č. 1.

V první části rigorózní práce budou tyto dokumenty popsány a charakterizovány, důraz bude kladen na varianty španělštiny v dokumentech pocházejících jednak ze Španělska, jednak z jednotlivých španělsky mluvících zemí Latinské Ameriky. Ve druhé části bude provedena translologická analýza. Zvláštní pozornost bude věnována překladatelským problémům, identifikaci použité překladatelské metody a její poloze na ose adekvátnost - přijatelnost. Budou klasifikovány posuny a navržena řešení případných negativních posunů. Poslední část

empirického výzkumu se zaměří na vymezení norem platných pro výše zmiňovaný typ textů.

1.4. Hypotézy

Autorka práce bude ověřovat platnost následujících hypotéz:

1.4.1. Hypotézy pro kontrastivní analýzu

Ve výše zmiňovaných textech se projeví pouze geografické varianty. Materiály ze Španělska a Latinské Ameriky se budou lišit zejména na úrovni lexika, neprojeví se rozdíly gramatické (vzhledem k tomu, že se jedná o heslované texty), neprojeví se fonetické varianty (jedná se o psané projevy), neprojeví se stylistické varianty (i když se jedná o různé styly právního jazyka, vždy se jedná o text odborný).

1.4.2. Hypotézy pro translatologickou analýzu

U výše zmiňovaných dokumentů bude důraz kladen spíše na adekvátnost než přijatelnost, neboť překladový text (ověřený překlad) v cílové právní kultuře vždy působí jako překlad, není vnímán jako původní text. K tomu přispívá i skutečnost, že překlad je explicitně označen jako překlad a objevuje se vždy zároveň s originálem.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. Současný stav výzkumu

Variantami španělštiny se zabývá celá řada autorů, zejména však z hlediska filologického či pedagogického (např. M. Alvar: *El español de las dos orillas*, A. Quilis: *La lengua española en cuatro mundos*, J. Dubský: *Americká španělština ve výuce*), případně z hlediska literárního překladu, nikoliv však překladu odborného.

Jak uvádí R. Mayoral Asensio (1999), studie zabývající se překladem variant nenabízejí uspokojivé řešení, pokud jde o popis tohoto procesu. Některé studie se zabývají problémem variant obecně a překladu se věnují jen v izolovaných příkladech. Pokud jde o překlad konkrétních variant, setkáváme se jen s obecnými a nedostatečnými tvrzeními, výjimku tvoří pouze překlad dialektů, zejména však v literárním překladu.

Rovněž právní překlad se stal předmětem celé řady prací (mj. Tomášek: *Překlad v právní praxi*, Tomášek: *K vybraným problémům překladu právního jazyka*, Tomášek: *K některým otázkám stylového rozvrstvení právního jazyka*, Tomášek: *Právo – interpretace a překlad*; S. Sarcevicová: *New Approach to Legal Translation*), nevěnují se však, až na výjimky (R. Mayoral Asensio, P. Elenová) problematice překladu soudního a omezují se na obecnou charakteristiku překladu právního textu.

Pilar Elenová (1999) se mimo jiné zabývá osobou soudního tlumočnicka a kompetencí, kterou by měl mít, a rovněž konstatuje, že ve Španělsku není norma pro soudní překlady explicitně stanovena nebo se, podobně jako například česká právní úprava, omezuje na zcela všeobecná tvrzení o potřebné jasnosti, správnosti a úplnosti překladu. Pilar Elenová tedy alespoň shrnuje konvence a zvyklosti španělských soudních překladatelů, uvádí, které části textu se nepřekládají (adresy, vlastní jména, tituly, čísla psaná číslicemi, slova a výrazy v cizích jazycích, vlastnoruční podpisy) a shrnuje i praktická řešení (jak „popsat“ kolek, razítko, nečitelná místa apod.). Dále se věnuje poznámkám překladatele pod čarou jako nástroji, který je užitečný pro překladatele i pro příjemce textu a umožňuje řešit některé problémy, jež se při překladu vyskytnou (nečitelný text, nejasné úpravy či opravy textu, nejasnosti dané nesprávnou syntaxí, nejednoznačným používáním termínů či používáním dialektismů, polysémie), pokud nebylo možné tyto problémy vyřešit jiným způsobem.

P. Elenová rovněž uvádí, jak by měl být výsledný dokument formálně upraven.

Nový přístup k právnímu textu zaujali autoři práce *Juristická a lingvistická analýza právních textů*. Tato práce shrnuje výsledky několika studií, které jsou součástí dlouhodobého výzkumu právních textů, na němž se podílí Ústav státu a práva a Ústav pro jazyk český. V rámci výzkumu byla vytvořena rozsáhlá databáze, která se stala základem pro kvantitativní popis právního systému České republiky. (Díky tomuto výzkumu se například podařilo i opravit některé názory o právním systému České republiky, mj. týkající se legislativní inflace.) Kvantitativní popis založený na výše uvedeném popisu právního systému dokázal, že právní jazyk lze charakterizovat jako jazyk chudý, s vysokou koncentrací a nízkým rozptylem slovníku.

Koncentrací slovníku rozumí autoři poměr prvních deseti nejfrekventovanějších slov k délce textu, rozptylem rozumí poměr významových slov ke slovům nevýznamovým (formálním).

Za velký přínos této práce lze považovat skutečnost, že při zpracování materiálu spolupracovali odborníci z oblasti informatiky a výpočetní techniky, právníci i jazykovědci. Pro tuto rigorózní práci, především pro část týkající se stanovení normy, jsou přínosné zejména závěry týkající se slovní zásoby.

Závěrům výše zmíněné práce odpovídá i postoj Susan Sarcevicové (1997: 118), totiž že používání synonym je v právních textech nežádoucí, neboť příjemce by se mohl domnívat, že je odkazováno na odlišný pojem. Proto je třeba se v překladu držet již jednou zvoleného ekvivalentu. Totéž do jisté míry platí i o již zavedených překladatelských řešeních, byť by je překladatel nepovažoval za ideální.

Každý právní systém má svůj vlastní jazyk, je tedy přesnější hovořit o právních jazycích (*lenguajes de la ley*). Každý právní jazyk je vázán na konkrétní právní systém a je výsledkem konkrétního historického vývoje (Gémar 1995: 105). Jak konstatuje S. Sarcevicová, rozdíly mezi právními rodinami¹ jsou nesmírné, což komplikuje práci právních komparatistů i překladatelů. Jednou z největších obtíží komparativní právní analýzy je právě chybějící přesná korespondence mezi právními pojmy a kategoriemi v různých právních systémech.

Táž autorka (1997) cituje tvrzení Koutsivitis (V. Koutsivitis: *La traduction juridique, étude d'un cas: la traduction des textes législatifs des Communautés européennes, et en particulier a partir du français vers le grec*; 1988: 37), že principy obecné teorie překladu lze aplikovat i na překlad právních textů. Zároveň však někteří autoři tvrdí, že je zapotřebí zvláštních metod a technik, které zaručí spolehlivost právního překladu (C. Bocquet: *Pour une méthode de traduction juridique*, 1994, cit. Sarcevicová 1997: 2).

S tímto názorem se ztotožňují zejména kanadští jazykovědci zabývající se právními texty. Teorie překladu právních textů musí vzít v úvahu právní hledisko. Přestože právní texty byly historicky nejbližší textům biblickým, rané studie zabývající se textovou typologií je zcela ignorovaly.

Množství odborné literatury týkající se přímo tématu této rigorózní práce je tedy omezené. Zkoumání dané problematiky dále ztěžuje skutečnost, že dosud nebyl vydán česko-španělský či španělsko-český právnícký

¹ Právo každého státu se vyvíjelo z různých historických zdrojů a v různém politickém a kulturním prostředí. Přes tuto různost se však mnohé právní řády vyvíjely v prostředí podobném, pod stejnými či podobnými kulturními a ideologickými vlivy a pod vlivy práva jiných států. Tím vznikly skupiny podobných právních řádů, v teorii srovnávacího práva zvané velké právní systémy (rodiny): (i) románskogermánský, (ii) angloamerický, (iii) islámský, (iv) indický (v) dálnévýchodní, (vi) africký. Dále lze vyčlenit právo ES jako budoucí nadnárodní právní systém Evropy. Románskogennánský právní systém (kontinentální) je systémem psaného práva a odvozuje se od recepce římského práva. Dále se může dělit na následující subsystémy (okruhy): (i) francouzský, (ii) německý, (iii) rakouský, (iv) švýcarský, (v) latinskoamerický (Tomášek 1998: 101 – 102).

slovník. Zájemci o studium této oblasti jazyka jsou tedy odkázáni na španělské a české výkladové slovníky (např. mexický *Diccionario de derecho* Rafaela de Pina, 1970; *Vocabulario básico de derecho* autorky Concepción Gómezové Roánové, 1998; *Právní slovník* D. Hendrycha, 2001, *Blackův právní slovník* kolektivu autorů) a odborné publikace (V. Knapp: *Právní pojmy a právní terminologie*, edice ÚZ – úplná znění českých právních předpisů ostravského nakladatelství Sagit, ve španělštině například *Código penal*, *Código de comercio y leyes complementarias* kolektivů autorů).

2.2. Postava soudního tlumočnicka

Ve Španělsku se stejně jako v České republice setkáváme s paradoxem, že soudní tlumočnick málokdy tlumočí a většinu jeho pracovní náplně tvoří písemné překlady. Ve Španělsku ani v České republice není součástí zkoušek soudních tlumočnicků tlumočení.

Situaci ve Španělsku shrnují Ingrid Cáceresová Würsigová a Luis Pérez González (2003: 19 – 41): Ve Španělsku existovala od roku 1527 *Secretaría de Interpretación de Lenguas*. V 16. století a později se výrazy „*traducir*“ a „*interpretar*“ používaly jako synonyma. Podstatné je však zejména to, že představitelé této instituce svým podpisem schvalovali přeložené dokumenty.

Od 18. století tajemník svým podpisem stvrzoval pravost přeloženého dokumentu a skutečnost, že souhlasí s originálem. Z tohoto období se dochovala i první tlumočnická „doložka“, která se připojovala ke všem překladům z latiny do španělštiny, které vycházely tiskem. Tajemníci rovněž mohli „ověřit“ francouzské překlady.

Už v roce 1588 se objevují první stížnosti tajemníků, že někteří dvorní notáři a písaři dokumenty sami překládají bez potřebných znalostí, místo aby je zaslali Sekretariátu. Tomás Gracián, který se stal tajemníkem v roce 1576, požadoval, aby byla tato praxe zakázána. První předpisy

upravující profesi tlumočnicka se však objevily až v polovině 19. století, i když již v roce 1563 vydává Filip II. nařízení, které tlumočnickům ukládá vykonávat činnost „dobře a věrně, aniž by cokoliv zamlčeli či přidali“. Nařízení rovněž upravovalo odměnu a pracovní dobu tlumočnicků a zakazovalo výkon činnosti mimo soudy. Ovšem až v roce 1841 byly mimo zákon postaveny překlady, které nevypracovala *Oficina de Interpretación de Lenguas*. Proti tomu se ohradily místní soudy, neboť povinnost posílat všechny dokumenty do Madridu jim přinášela značné prodlevy při projednávání případů. Místní soudy dále tvrdily, že také mají k dispozici „soudní tlumočnický“. Nařízení z roku 1841 tedy bylo v roce 1843 zrušeno a povolilo činnost tlumočnicků všech soudů v zemi.

Sekretariát si však vyhradil právo kontrolovat překlady v případě nespokojenosti zúčastněných stran, rozhodnout v případě jazykových nebo terminologických rozporů a potvrzovat správnost překladů.

V roce 1870 vyšel zákon upravující činnost diplomatů a tlumočnicků. Tlumočnický jmenovalo ministerstvo vnitra poté, co složili jazykovou zkoušku.

K zásadnějším změnám pak došlo až v 90. letech 20. století, které odražely změny ve společnosti i ve školství v předcházejícím desetiletí. Byly stanoveny podmínky pro akreditaci tlumočnicků z ostatních členských států Evropské unie, bylo stanoveno, že absolventi příslušné specializace v rámci vysokoškolského studia translatologie mohou přímo požádat o jmenování a byly upraveny podmínky jmenování tlumočnicků pro ostatní španělské úřední jazyky.

Z české historie lze zmínit císařský patent č. 208 z roku 1854, který zmiňuje funkci soudního tlumočnicka, případně nyní zrušené zákony č. 167/1949 a 47/1959. Další náležitosti upravuje například vyhláška

č. 11/1985, sdělení 73/87 org. či předpisy 184/1990 a 432/2000 (viz Přílohu č. 5 a 6).

Stávající podmínky pro jmenování soudních tlumočnicků nejsou v České republice jednotné. Například Krajský soud v Plzni vyžaduje vysokoškolské vzdělání příslušného směru, zkoušku z právnického jazyka na Právnické fakultě UK, doporučení a potvrzení o překladatelské praxi. Krajský soud v Brně vyžaduje vysokoškolské vzdělání jazykového směru nebo státní jazykovou zkoušku 3. stupně a nejméně tři roky praxe. Krajský soud v Ostravě požaduje studium příslušného jazyka na filozofické fakultě nebo státní jazykovou zkoušku 3. stupně a nejméně pět let praxe, přičemž se počítá pouze období po ukončení vysokoškolského studia / složení státní zkoušky.

2.3. Rozbor a charakteristika textů na základě odborné literatury

2.3.1. *Funkce odborných a právních textů*

Katherina Reissová (cit. Sarcevicová 1997: 7) předpokládá, že funkce všech odborných textů je informativní. Stejně chyby se dopouští i Jumplet (cit. Sarcevicová 1997: 8). Ačkoliv právní texty jsou do určité míry informativní (jako všechny texty), není to jejich primární funkce. Tuto skutečnost si uvědomil např. Peter Newmark, který rovněž navrhl textovou typologii založenou na Buehlerově modelu jazykových funkcí. Na rozdíl od K. Reissové uvádí např. zákony jako příklad textů konativních.

2.3.2. *Odborný jazyk, právní jazyk*

Jak píše Tomášek, teoretické práce se zdaleka neshodují ani na definici odborného jazyka. „Úsilí odborníků se do značné míry soustřeďovalo na odborné jazyky v technických či exaktních vědách, kde terminologie není tak mnohovýznamová a kde je

méně závislá na jejím výkladu, než je tomu ve vědách společenských včetně vědy právní“ (Tomášek 1998: 13).

„Právní pojmy a instituty se vyznačují určitou dávkou nestability, a jsou tak nezřídka obtížně analyzovatelné. Tento fenomén je umocněn růzností existujících právních systémů. Pojem daný ve výchozím jazyce nemusí mít vždy odpovídající pojem v jazyce cílovém. A co je ještě daleko horší, že určitý pojem existuje v obou jazycích, ale neodráží stejné skutečnosti“ (Tomášek 1998: 129).

Dále např. M. Čechová (1997) definuje odborný styl jako styl jazykových projevů, jejichž cílem je přesné, jasné a relativně úplné sdělení informace zaměřené na pojmovou stránku sdělení. Jedná se o styl značně propracovaný. Inovace ve vyjadřování v něm nejsou primárně zaměřeny na estetické ani pragmatické působení, ale slouží k vyjádření poznatků. Odborný text směřuje vždy v rámci určitého tématu k úplnosti, celistvosti a vnitřní uspořádanosti předávané informace. Autor přitom navazuje na starší poznatky. Jednotlivé texty vykazují výrazné rysy intertextovosti. Také stylizace má odpovídat úzu podobných textů. Protože se však odborná komunikace dovršuje až v okamžiku interpretace a přijetí sdělení vnímatelem, je každý z odborných textů utvářen i s ohledem na míru znalostí a zkušeností očekávaného vnímatele (znalostí nejen věcných, ale i jazykových, včetně znalostí obvyklých způsobů, jimiž se odborné téma ztvárňuje).

Tomášek (1998) uvádí, že všechny pokusy vymezit odborný jazyk narážejí nutně na terminologické a sémantické problémy zakládané synonymy v „běžném jazyce“, která stojí proti jejich obdobám v jazyce odborném. Kromě toho základní slovník

„běžného jazyka“ a slovník jazyka odborného obsahuje řadu výrazů, které jsou životaschopné v každém z nich odděleně, ale i v obou dohromady. Obtíž spočívá vždy ve vymezení okamžiku, kdy se projev běžného jazyka stává projevem jazyka odborného. Na druhé straně projevy odborného jazyka jsou pouhou součástí daného odborného stylu a neznamenají tedy mnoho, aniž jsou zařazeny do nějakého odborného kontextu.

Definice právního jazyka může být pojata z více hledisek. Právní jazyk je z funkčního hlediska prostředkem komunikace v rámci práva jako normativního systému. Ze systémového hlediska je součástí každého spisovného jazyka. Právní jazyk tvoří odborný subsystém jazyka (Tomášek 1998: 22). Realizace právního subsystému dává vzniknout právnímu stylu, a to na základě volby jazykových prostředků obsažených v právním subsystému. Tuto volbu podmiňují následující faktory:

- sociální připravenost mluvčího a z ní vyplývající jazyková připravenost,
- situace, za níž ke komunikaci dochází, a osoba, již je určena,
- doplňková odborná kompetence.

Právní subsystém lze s pomocí funkčnosti právního stylu definovat jako jazykový subsystém funkčně vázaný na označování právních skutečností na základě doplňkové odborné kompetence v oblasti práva.

Funkční vázanost právního subsystému na označování právních skutečností vede v právních projevech k následujícím základním požadavkům kladeným na právní jazyk (tudíž i na překlad), jimiž jsou významová přesnost, jednoznačnost, stručnost,

srozumitelnost, ustálenost, ústrojnost, úkonnost, neexpresivnost² (Tomášek 1998: 25).

Právní jazyk (*lenguaje de la ley*) rovněž spočívá na osobitém sociálním a politickém základě odrážejícím názory, zaměření či zvyklosti konkrétního národa. Tento základ je zřídka srovnatelný se základem v jiné zemi, i když původ politického a právního systému má stejné kořeny (Tomášek 1998: 10). Překladatel samozřejmě očekává, že se setká např. s právními předpisy, které budou mít rozdílný obsah, ale může být překvapen skutečností, že v ostatních právních systémech nemusí existovat ani stejný či podobný systém klasifikace právních předpisů, jako je ten, s nímž je obeznámen (David, Brierley 1985: 16).

2.3.3. *Právní jazyk a jeho vnitřní struktura*

Pro přenos právních informací obsahuje právní subsystém nepřehledné množství jazykových znaků, od termínů typu „právo“ přes ustálená spojení „podat odvolání“ až po jazykové šablony jako „zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení“. Smyslem právní komunikace je přenést právní informaci právním projevem na základě výběru příslušných jazykových znaků z rejstříku právního subsystému, jakož i na základě funkční vázanosti výběru jazykových prostředků ze všeobecného jazykového základu. Výsledkem je pak právní projev v některé ze stylových vrstev právního jazyka. Pro jejich vymezení hrají podstatnou roli následující skutečnosti:

² K tomuto požadavku je třeba připomenout, že se někdy v právních projevech nedodrží, a to v případech právní rétoriky, v preambulích smluv, ústav a zákonů, kde se vyskytuje významné množství expresivních prvků (Tomášek 1998: 25). Mírou expresivity a rétoričnosti se liší i jednotlivé jazyky.

- vztah uživatele jazykových znaků k těmto znakům (pragmatické hledisko),
- vzájemný vztah jazykových znaků uvnitř znakového systému (syntaktické hledisko),
- vztah jazykových znaků k označované (sémantické hledisko).

2.3.4. Vrstvy právního jazyka z pragmatického hlediska

Teorie komunikace rozeznává několik prvků, které komunikační proces ovlivňují. Za primární jsou považovány následující:

- mluvčí – aktivní subjekt komunikace,
- sdělení – objekt komunikace,
- příjemce/adresát – pasivní subjekt komunikace. Jak však poznamenává Hausenblas (1997), ve sdělovací praxi bývá situace složitější, do procesu komunikace vstupují ještě jiné subjekty, zvl. jako mezičlánky se speciálními funkcemi: překladatel, redaktor, korektor atd. V naší situaci navíc není zcela zřejmé, zda za adresáta považovat klienta, který si překlad vyžádal, nebo instituci, které jej bude předkládat.

Nordová (1995: 20) hovoří o roli iniciátora překladu (*initiator*), kterým může být osoba, skupina nebo instituce, jež zahájí proces překladu a určuje jeho průběh tím, že definuje účel, k němuž je cílového textu zapotřebí. Iniciátorem překladu však může být například i legislativa určitého státu, podle níž je vyžadován překlad některého z dokumentů analyzovaných v této práci.

Uvedené dělení ještě upřesňuje Holz-Mänttäri (cit. Nordová 1995: 20). Kromě iniciátora překladu, který potřebuje cílový text, rozlišuje ještě zadavatele překladu (*commissioner*), který si od překladatele vyžádá cílový text, a to pro konkrétní účely a pro konkrétního adresáta. Zadavatel může ovlivnit samotnou produkci cílového textu, například tím, že bude požadovat konkrétní formát textu nebo použití určité terminologie. Iniciátorem překladu může být některý z dalších účastníků komunikačního procesu: autor výchozího textu, potenciální příjemce cílového textu nebo zadavatel. Ti všichni mohou požadovat překlad výchozího textu, každý však může sledovat své vlastní cíle.

Nordová (1995: 21) dále ještě rozlišuje vysílatele (*sender*) a autora textu (*text producer*). Vysílatelem je osoba, skupina nebo instituce, která používá text za účelem přenesení / vyjádření určitého sdělení. Autorem textu je pak konkrétní jedinec, který je zodpovědný za jazyková, zejména stylistická rozhodnutí při vyjádření záměru vysílatele.

Taková situace nastává velmi často u dokumentů, kterými se zabývá tato rigorózní práce. Vysílatelem je stát, instituce, autorem textu je zaměstnanec či pověřená osoba. Jedním z důvodů, proč mají zmiňované dokumenty často formu tabulky nebo textové šablony, je nejenom větší přehlednost a snazší porozumění pro příjemce, ale také eliminace rozdílů, které by mohly vzniknout v důsledku tvorby vlastního textu více autory.

Oba subjekty, byť částečně odlišným způsobem, uvádí i Tomášek (viz níže).

2.3.5. *Právní projevy podle mluvčího*

Ze všech uvedených prvků je pro autora právních projevů nejrozhodnější mluvčí. Přitom je dobře si uvědomit, že pojem „mluvčí“ není vždy totožný s pojmem „autor právního textu“. Oba pojmy jsou z hlediska svého rozsahu ve vztahu inkluze. Autor právního projevu je ve valné většině případů pouze anonymním tvůrcem textu, zatímco aktivním subjektem komunikace je stát, státní orgán, soud apod., jehož je autor textu pracovníkem, a v důsledku toho byl pověřen vypracováním daného právního projevu. Autor je tu tedy vázán tím aktivním subjektem, pro který právní projev vytváří, a odpovídajícím způsobem volí jazykové prostředky (Tomášek 1998: 26, 27).

Podle aktivního subjektu komunikace lze právní projevy dělit na následující vrstvy:

- stylová vrstva právní normy: Základní stylová vrstva právního jazyka, od níž jsou odvozeny vrstvy další. Touto stylovou vrstvou jsou psány ústavní zákony a běžné zákony, kde je aktivním subjektem komunikace parlament, a dále sekundární právní akty, kde je aktivním subjektem komunikace orgán výkonné moci. Stylová norma takových projevů je poměrně přesná a tato přesnost nachází svůj projev ve velké podobnosti jazykové, zejména podobnosti syntaktické struktury právních norem.
- stylová vrstva aplikační: Má především uvádět právní normu do aplikační praxe. Za tímto účelem vzniká celá řada právních projevů, které lze rozdělit do dvou podskupin. Předně jsou to projevy, které vykládají právní normu, jako jsou například soudní precedenty. Dále sem

zařazujeme právní projevy, které aplikují právní normy na konkrétní situaci, na konkrétní případ. Sem patří např. rozhodnutí soudů ve věci nebo rozhodnutí státních orgánů. Stylová norma už je volnější a přibližuje se spíše zvykovému užívání nejrůznějších jazykových prostředků, slov i celých slovních spojení.

- stylová vrstva popularizační: Má napomáhat rozšiřování a rozvoji právního vědomí obyvatelstva. Prostředkem bývá tisk, rozhlas, televize, film. Popularizační stylová vrstva se vyznačuje publicistickým přístupem k problematice, jenž se projevuje výběrem takových jazykových prostředků, jako jsou publicismy nebo prvky hovorového jazyka. Autor je opět ovlivněn aktivním subjektem komunikace, totiž tím, zda vytváří jazykový projev pro televizi, noviny (a jaký druh novin), pro rozhlasový pořad apod. Někdy však mohou být texty patřící do této vrstvy nepřesné a zavádějící.
- stylová vrstva právní rétoriky: Zaujímá mezi vrstvami právního jazyka, členěnými z pragmatického hlediska, zcela osobité místo. Její osobitost spočívá v několika charakteristických znacích, kterými se právní rétorika vyznačuje. Prvním je formální aspekt, který se projevuje v tom, že jde skoro vždy o projevy mluvené, zpravidla předem připravené. Specifičnost spočívá i ve funkci. Jejím hlavním účelem není zprostředkovat právní informaci, nýbrž shrnout poznatky získané v průběhu řízení před soudem apod. a využít jich k tomu, aby byl rozhodující orgán přesvědčen ve prospěch nebo neprospěch jedné ze stran. Důsledkem takového funkčního pojetí je rozdílný přístup k problému například

ze strany obhájce a ze strany žalobce. Z toho vyplývá, že úloha takových projevů má emocionální charakter, a proto tyto projevy tvoří výjimku z pravidla neexpresivnosti právních projevů. K jejich účelu je dovoleno využívat nejrůznějších jazykových prostředků, tedy vedle výrazů odborných a neutrálních také prvky uměleckého stylu, např. tropy či řečnické figury, metafory, metonymie atd., implicitní vyjádření, citáty, přirovnání, expresivní výrazy apod. Řečnické figury plní důležitou úlohu jako významný prostředek přesvědčovací funkce rétoriky.

2.3.6. Právní projevy podle příjemce

Ve výše uvedeném členění při vymezení čtyř stylových vrstev právního jazyka podle aktivního subjektu komunikace se vůbec neuvažuje o přítomnosti pasivního subjektu komunikace, totiž příjemce, resp., dle Hausenblase³, adresáta.

V daných případech nebyl adresát pro volbu jazykových prostředků rozhodující. Vzhledem k příjemci plní uvedené druhy právních projevů funkci účelového jazyka, zprostředkovávají právní informaci, která je nezbytná pro to, aby se příjemce nedostával do rozporu s právní normou. Příjemci tedy sahají po právních projevech ne proto, aby ocenili jejich jazykové kvality, ale proto, aby získali nezbytnou právní informaci.

³ Jak podotýká Hausenblas (1997), zatímco externímu subjektu produktora více méně odpovídá interní subjekt autora, není jeho protipólem subjekt receptora, nýbrž subjekt adresáta promluvy. Hausenblas výslovně zdůrazňuje, že v sémantické výstavbě promluvy vystupuje pouze subjekt adresáta (a to různě, individualizovaně, pluralistně nebo kolektivně pojatý), ne však subjekt příjemce. Příjemcem může být podle okolností kdokoliv, nejen ten, kdo je míněn jako adresát. Existující promluva má vždy konkrétního produktora, i když třeba není příjemci znám, naproti tomu příjemce je vždy jen fakultativní, možných příjemců může být libovolně mnoho. Pochopitelně také v gramatické stavbě jazyka existují jen prostředky k vyjádření subjektu adresáta, nikoliv příjemce. Jazyk vůbec nemá prostředky k vyjádření příjemce, k příjemci míří právě před kategorií adresáta.

Proto považujeme za potenciální příjemce výše uvedených projevů všechny, kdo ovládají příslušný jazyk.

Jsou však i takové právní projevy, kde autor předpokládá zúžený okruh příjemců, čemuž přizpůsobuje jím vytvářený text. V této souvislosti se píše o přizpůsobování textu a zužování okruhu potenciálních příjemců komunikace (R. Galisson 1972, cit. Tomášek 1998: 30). Takové přizpůsobení textu se projevuje ve dvou rovinách – v rovině obsahové a v rovině jazykové. Jestliže autor přizpůsobuje jazykově svůj text tak, aby se potenciální okruh příjemců zúžil, dosahuje toho především výběrem jazykových prostředků, o kterých ví, že jsou přijatelné nebo srozumitelné jen pro omezenou skupinu příjemců. Motivace takového jednání bývá různá. Autor může například jednat předpokládat, že téma, o kterém se píše, je zajímavé jen pro daný okruh příjemců, jako je tomu v případě vědeckých nebo pedagogických projevů⁴.

Z pragmatického hlediska – podle příjemce – lze tedy vyčlenit následující stylové vrstvy právního jazyka:

- vědeckou stylovou vrstvu: Jazyk tu plní úlohu prostředku vědecké práce, patří sem například i komentáře k zákonům.
- pedagogickou stylovou vrstvu: Zprostředkovává právní informace studentům práva, pojmy se zde vysvětlují, často se odkazuje na předchozí výklad apod.
- nepisovné projevy právního jazyka: Do této skupiny patří profesionální vrstva, slangová vrstva, argot.

⁴ Jindy se snaží úmyslně vyloučit z komunikace „nepovolané osoby“, jako je tomu například u argotu.

2.3.7. Právní jazyk a jeho slovní zásoba

Slovní zásoba právního jazyka používá všech druhů slov jako obecný základ, snad jen s výjimkou citoslovcí. Frekvence jednotlivých druhů slov se však od jejich frekvence v obecném základu odlišuje. Právní texty používají jak výrazů, které jsou specifické pro právo, tak výrazů obecného základů, jakož i výrazů, které jsou specifické pro jiné odborné subsystemy (zejména termínů politických, ekonomických, ale i lékařských nebo technických) (Tomášek 1998: 42).

Hlavními součástmi slovní zásoby právního jazyka jsou:

- právní termíny – „zákon“, „věcné břemeno“, „trestný čin“),
- slovní spojení – „přijmout zákon“, „vynést rozsudek“, „vydržet věcné břemeno“ (tzv. jazykové šablony lze dále dělit na lexikální šablony, větné šablony a konstrukční šablony; dle funkčního hlediska se jazykové šablony dělí dle poziční funkce na uvozovací šablony, závěrečné šablony a vnitřní šablony (Tomášek 1998: 49)).

2.4. Normy v překladu

Normy (a tedy i na nich založené pojetí „dobrého (správného)“ a „špatného“ překladu) jsou dobově podmíněny. Normami v překladu se zabývala celá řada autorů. Jiří Levý v *Umění překladu* (1963) analyzuje dvě základní normy, reprodukční (překlad jako vystižení originálu, důraz je kladen na požadavek věrnosti) a normu uměleckosti (překlad je pojímán jako dílo s estetickou hodnotou). Ve své další práci *Geneze a recepce literárního díla* (1971) Levý prezentuje model překladu jako rozhodovacího procesu (tzn. překlad je sérií určitého počtu po sobě následujících situací, v nichž se překladatel musí rozhodovat mezi

určitém počtem alternativ, každé rozhodnutí má vliv na rozhodnutí následující). V *Teorii umeleckého překladu* (1975) se A. Popovič zabývá vlivem autorit na překlad (prosazování dobové normy v překladu). G. Toury v práci *Descriptive Translation Studies* hovoří o „*initial norm*“, která představuje základní výběr mezi požadavky dvou různých zdrojů. Překladatel se pak podřizuje buď textu originálu a jeho normám nebo naopak normám cílové kultury nebo její části, do níž překlad převádí. Dále Toury zmiňuje tzv. „*preliminary norms*“ a „*operational norms*“.

Preliminary norms se týkají dvou souborů hledisek, často vzájemně propojených; týkají se jednak existence a povahy překladatelské politiky, jednak přímosti překladu. Překladatelskou politikou se rozumí faktory, které řídí výběr typu textů nebo i jednotlivých textů, které se v určitém čase prostřednictvím překladu dostanou do konkrétní kultury / jazyka.

Operational norms lze chápat jako řídicí faktory rozhodnutí, která je třeba učinit v průběhu samotného překladu. Ovlivňují způsob distribuce jazykového materiálu a přímo či nepřímo řídí vztah, který vzniká mezi cílovým a výchozím textem.

Matricial norms řídí samotnou existenci materiálu cílového jazyka, kterým je nahrazován odpovídající jazykový materiál výchozího textu.

Textual-linguistic norms řídí výběr materiálu, v němž bude formulován cílový text. Tyto normy lze rozdělit na obecné (týkající se překladu jako takového) a konkrétní (týkající se pouze konkrétního typu textů).

Problematika normy soudních překladů však není dostatečně zpracována. Nevěnují se jí ani příslušné instituce (např. Krajské soudy, které odpovídají za jmenování soudních tlumočnicků, jim neposkytují téměř žádné informace, ani zcela obecného charakteru, které by se týkaly normy či požadované kvality překladu; soudní tlumočníci jsou odkázáni pouze na doporučení kolegů, překladatelských agentur, profesních

organizací a na některé odkazy v legislativě). Zvnějšku tak lze normu stanovit poměrně obtížně. Pokud se pokusy normu nějakým způsobem stanovit objevují, jsou velmi vágní a všeobecné (například relevantní právní úprava⁵) nebo se netýkají konkrétně soudního překladu (DIN 2345)⁶. Norma ISO⁷ je v mnoha případech užitečným vodítkem, avšak ani tato norma se nezabývá charakteristickými aspekty soudního překladu.

Legislativní úprava není o mnoho konkrétnější, omezuje se na instrukci, že překlad musí být správný, nezkrácený a úplný (§ 175a zákona č. 134/2002 Sb.⁸). Instrukce č. 35/02 MS, č.j. 551/2001 – MO – JO⁹ dále

⁵ Viz přílohy č. 2, 3, 4, 6

⁶ Viz přílohu č. 7

⁷ Viz přílohu č. 8

⁸ Zákon č. 134/2002 Sb., ze dne 15. března 2002, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (Trestní zákon) § 175a Křivé tlumočení (1) Kdo jako tlumočnick nesprávně, hrubě zkráceně nebo neúplně tlumočí nebo písemně překládá v řízení před státním orgánem nebo v souvislosti s takovým řízením skutečnosti nebo okolnosti, které mají podstatný význam pro rozhodnutí státního orgánu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem. (2) Kdo jako tlumočnick před soudem, státním zástupcem nebo před policejním orgánem, který koná přípravné řízení podle trestního řádu, anebo před vyšetřovací komisí Poslanecké sněmovny nesprávně, hrubě zkráceně nebo neúplně tlumočí nebo písemně překládá, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.

⁹ Instrukce č. 35/2001 (MS) Ministerstva spravedlnosti č.j. 551/2001 – MO – J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních. § 11 Úprava písemnosti určených pro cizinu. (1) Písemnosti justičního orgánu určené pro cizinu je nutné psát na psacím stroji, event. podobnou technikou (počítačem), na kvalitním papíru (nikoli průklepovém). (2) V textu nelze používat zkratky, i když jsou v ČR, a je třeba dbát, aby v písemnosti nebyly strojové překlady, nerovné řádky, nečitelná místa, ani gramatické chyby. (3) Písemnosti musí být opatřeny čitelným otiskem kulatého úředního razítka justičního orgánu, datem, vlastnoručním podpisem soudce, jehož jméno, příjmení a funkce budou pod podpisem vypsány psacím strojem. (4) Je-li třeba přeložit písemnosti do cizího jazyka, pak překlad vyhotovený tlumočnickem na stroji a na kvalitním papíru s patřičnou vnější úpravou musí být pevně spojen s českým textem v pořadí: český text – překlad a opatřen kulatým razítkem tlumočnicka, jeho podpisem a tlumočnickou doložkou. Pokud překlad vyhotoví sám soudce, musí být oba texty podepsány a opatřeny kulatým úředním razítkem justičního orgánu. (5) Ve styku s cizinou je třeba zvažovat vhodnost používání tiskopisů určených pro vnitrostátní styk. V žádném případě nelze do ciziny zasílat tiskopisy obsahující upozornění na možnost předvedení, uložení povinnosti předložit občanský průkaz, pohružku pokutou apod. (6) Je-li mezinárodními smlouvami dohodnuto užívání vícejazyčných tiskopisů, jsou justiční orgány povinny tyto tiskopisy užívat (viz seznam v příloze 12). § 48 (1) Při ověřování opisů (fotokopii) listin, ke kterým je připojen překlad do cizího jazyka, je třeba ověřit nejen opis (fotokopii) překladu, ale i opis (fotokopii) listiny s textem v originálním jazyku. Podpis

stanoví, že překlad musí být psaný na stroji nebo počítačem, na kvalitním papíru. Podle této instrukce (která navíc příliš nerozlišuje mezi grafickou úpravou a jazykovou stránkou překladu) je třeba se ve styku s cizinou vyvarovat například používání zkratk, i když jsou v České republice běžné. Dále se v překladu nesmí objevovat překlapy, nerovné řádky, nečitelná místa a gramatické chyby.

Specifičtější není ani Kodex soudního tlumočníka vypracovaný Komorou soudních tlumočnicků České republiky, který směřuje etické zásady a jazykové normy. Ten stanoví, že překlad má dosahovat co nejvyšší možné kvality, a to jak po stránce odborné, tak po stránce jazykové. Překlad musí přesně odpovídat originálu, není přípustné cokoli vynechat či doplňovat (s výjimkou poznámek překladatele). Překlad má mít vzornou úpravu odpovídající úpravě originálu, nesmí se v něm objevovat gramatické chyby či překlapy. Musí odpovídat terminologii cizího jazyka a být srozumitelný v souladu s logikou. Překladatel není oprávněn opravovat chyby nebo nedostatky originálu, měl by však na ně upozornit příslušný orgán (zadavatele).¹⁰

a úřední razítko tlumočníka je zárukou jazykové správnosti překladu, nikoli obsahové totožnosti opisu listiny s jejím originálem.

¹⁰ Etický kodex soudního tlumočníka Postavení soudního tlumočníka se vyznačuje zvýšenou společenskou, právní a morální odpovědností. Připojením úřední pečeti ke svému úkonu se soudní tlumočník přímo podílí na odpovědnosti v souvislosti s prováděním úředních úkonů včetně vystavování veřejných listin. Soudní tlumočník se dále závazným způsobem podílí na právních úkonech fyzických a právnických osob. S ohledem na tyto skutečnosti soudní tlumočník – člen KST ČR – přísně a přesně dodržuje platné zákony a nařízení a zavazuje se dodržovat i zásady uvedené v tomto kodexu: 1. Úměrnost převzatých závazků z hlediska odborných znalostí, rozsahu a termínů, které je soudní tlumočník schopen splnit podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Soudní tlumočník neprodleně upozorní zadávající orgán, že není schopen požadovaný termín splnit v plné kvalitě a rozsahu, a dohodne s ním přijatelný termín. Pozdější odmítnutí úkonu je možné pouze ze závažných důvodů (nemoc, úraz apod.). V takovém případě se tlumočník neprodleně omluví, popř. zajistí za sebe náhradního soudního tlumočníka, ale pouze se souhlasem zadávajícího úřadu. 2. Požadovaný úkon je soudní tlumočník povinen provést sám a jeho zadání dalším tlumočnickům, ať již z jakéhokoliv důvodu, je nepřijatelné. Od toho je třeba odlišit případ, kdy soudní tlumočník provede na požádání revizi překladu provedeného jiným tlumočnickem (soudním či obecným). 3. Soudní tlumočník provádí úkon v nejvyšší možné kvalitě, a to jak z hlediska odborného, tak i jazykového. Tlumočnický úkon či překlad musí přesně odpovídat tlumočenému projevu či překládanému textu. Není přípustné cokoli vynechávat či svémocně

Některé situace z překladatelské praxe vyvolávají dojem, že určitá norma existuje. Například agentury v zadání překladu uvádí, že překlad má být vypracován se soudním ověřením. To by zdánlivě mohlo odkazovat na určitou normu specifickou právě pro soudní překlady, protože ověřené překlady zahrnují celou škálu textů.

doplňovat, s výjimkou tzv. poznámek překladatele (připojených v závorce), které jsou nutné pro správné pochopení významu překládaného textu. 4. Soudní tlumočnick je spolehlivý při dodržování dohodnutých termínů a dochvilný, pokud se týče dohodnutých časů při tlumočení. 5. Převzetí úkolů, ke kterým není soudní tlumočnick oprávněn (úkon do jazyka či z jazyka, pro který není tlumočnick zapsán u příslušného soudu, ověření kopie listiny či podpisu atd.) nebo které jsou v rozporu se zákonem a dobrými mravy, je nepřipustné. 6. K zajištění kvality tlumočnického úkonu či překladu je nutná řádná příprava soudního tlumočnicka, která spočívá v nahlédnutí do spisů či v získání informací o projednávané věci, v prostudování podkladů k jednání, obstarání přehledu odborných výrazů po případné konzultaci s odborníkem atd. 7. Ústní projev tlumočnicka v cílové řeči je srozumitelný, bez komplikovaných vazeb a vlastních novotvarů, ale také plynulý, bez zbytečného zdrhování a opakování již vyřčených výrazů. Tlumočnick mluví spisovným jazykem. 8. Tlumočnick se v průběhu tlumočení průběžně přesvědčuje, zda osoba, které tlumočí, rozumí tomu, co je jí tlumočeno. Je-li zjevné, že klient nechápe např. dané souvislosti, smysl právních norem apod., je na tlumočnickovi, aby soudce či vyšetřovatele na tuto okolnost upozornil. Povinnosti státního orgánu je věc objasnit a vysvětlit, a to i včetně skutkových souvislostí. 9. Tlumočnick dodržuje zásadu nezávislosti a nestrannosti a nepřipustí, aby mu někdo určoval, jakým způsobem má přednesený výrok tlumočit či překládat. Z projevu tlumočnicka nesmí vyznívat, že je na straně některého z účastníků řízení. Vstupovat do rozhovoru s klientem při úředním tlumočení může tlumočnick pouze na pokyn osoby, která řízení vede. 10. K důstojnému vystupování při tlumočnickém výkonu patří vhodné oblečení a upravený zevnějšek. Jakékoliv výstřednosti jak v projevu, tak i ve vnější úpravě a oblečení jsou nepřipustné. Stejně nepřipustné je zasahovat do jednání vlastními myšlenkami či skákáním do řeči, tlumočnick má však právo požadovat při konsektivním tlumočení, aby mu byla dána možnost tlumočit po kratších úsecích předneseného projevu. 11. Tlumočnick dodržuje zásadu diskretnosti a mlčenlivosti. O průběhu a obsahu jednání nesmí tlumočnick informovat třetí osoby a nesmí využít ve svůj prospěch informace, které při tlumočení získá. 12. Písemný projev má vzornou úpravu, pokud možno odpovídající úpravě překládaného dokumentu, nejsou v něm překlepy ani gramatické chyby, použité výrazové prostředky odpovídají právní terminologii cílového jazyka a jsou obecně srozumitelné v souladu s logikou. 13. Na chyby a nedostatky v překládaných podkladech – zejména úředního charakteru – upozorní tlumočnick příslušný orgán a nebude je sám opravovat. 14. Soudní tlumočnick je solidární s ostatními soudními tlumočnicky a nezvažuje jejich osobnost. 15. Vůči svým kolegům soudní tlumočnick nepoužívá nekalé soutěže, např. nabízením úkonů za neúměrně nízké honoráře za účelem získání klientely. 16. Při stanovení smluvní odměny postupuje tlumočnick na základě sazeb obvyklých v místě a čase. 17. Soudní tlumočnick neustále zvyšuje svoji kvalifikaci, a to nejen v příslušné jazykové oblasti, ale i pokud se týče všeobecného vzdělání a rozhledu. Jen vysoce vzdělaný a dobře informovaný tlumočnick může podat perfektní tlumočnický či překladatelský úkon. 18. Soudní tlumočnick věnuje zvýšenou péči ochraně dokumentů, které mu byly svěřeny k provedení ověřeného překladu, zvláště pokud se týče jejich ztráty, resp. poškození. Dále dbá, aby se tyto dokumenty nedostaly do cizích rukou a aby nebyly jakýmkoliv způsobem zneužity.

Podle Nordové (1997: 60) by mělo zadání (*translation brief*) zahrnovat (zamýšlenou) funkci textu, adresáty cílového textu, čas a místo recepce překladu, médium, jehož prostřednictvím bude překlad převeden, a motiv vzniku / recepce textu. Výše uvedené faktory však lze často vyvodit ze samotné komunikační situace.

Zadání má podle Nordové (1997: 74) i další významnou funkci – srovnání zadání překladu s výsledky analýzy výchozího textu pomůže odhalit překladatelské problémy.

Ke stanovení normy by mohlo přispět přiřazení soudního překladu k některému typu překladů podle různých autorů, neboť s touto klasifikací překladů souvisí poměrně konkrétní doporučení, jak přistupovat k řešení určitých problémů. Jedná se zejména o dělení na překlad dokumentární a instrumentální, *covert* a *overt* či sémantický a komunikativní.

2.5. Dokumentární a instrumentální překlad

Je však poněkud obtížné stanovit, zda se v případě analyzovaných textů jedná o překlad dokumentární či instrumentální. Za dokumentární překlad Nordová (1997) považuje takový překlad, při němž vzniká text, který určitým způsobem pro cílovou kulturu dokumentuje komunikační interakci mezi vysílatelem, který náleží do výchozí kultury, a příjemcem (rovněž člen výchozí kultury), a to prostřednictvím výchozího textu v podmínkách výchozí kultury. Má tedy výrazně metatextovou funkci. Účelem bývá reprodukce výchozího systému, případně forem používaných ve výchozí kultuře. Průvodním jevem jsou často poznámky pod čarou, neboť dokumentární překlad sice tíhne k překladu doslovnému, avšak někdy je nutné připojit vysvětlení nejrůznějšího typu.

Instrumentální překlad je takový, který vytváří nástroj pro novou komunikaci mezi vysílatelem ve výchozí kultuře a příjemcem v cílové

kultuře, a to za použití některých aspektů výchozího textu jako modelu. Cílový text má pro příjemce v cílové kultuře stejnou funkci (funkce) jako text výchozí pro příjemce ve výchozí kultuře a v ideálním případě se nepozná, že se jedná o překlad. Nordová (1997: 74) rovněž považuje za přijatelné v instrumentálním překladu opravovat věcné chyby.

V zásadě lze tedy překlady dokumentů rozebíraných v této práci považovat za instrumentální – slouží jako nástroj pro komunikaci mezi například institucí ve výchozí kultuře a institucí v cílové kultuře (např. překlad výpisu z trestního rejstříku slouží jako doklad o bezúhonnosti osoby, pro niž byl vydán, i v kultuře, pro niž nebyl originální text primárně určen). Tato „instrumentálnost“ je však dána pouze tím, že překlad je označen jako ověřený (soudní). Zcela shodný překlad, který by však tímto způsobem formálně označen nebyl, by tutéž funkci neplnil, nestal by se zamýšleným nástrojem komunikace. Takový překlad by tedy byl považován za dokumentární. Otázkou zůstává, zda lze překlad považovat za instrumentální, pokud tato „instrumentalita“ vyplývá pouze z několika formálních rysů (doložka, razítko), nikoliv z charakteristiky textu samotného. Pro zařazení mezi dokumentární překlady by dále svědčila například tendence k co největší věrnosti až doslovnosti, respektování některých formálních znaků výchozího textu, používání poznámek pod čarou. Překladatel právních textů si rovněž nemůže dovolit opravovat věcné chyby, může na ně nanejvýše upozornit. To by zde analyzované texty opět řadilo spíše k překladu dokumentárnímu.

2.6. Covert a overt translation

Další dělení překladů nabízí Houseová (1997), a to dělení na „covert translations“ a „overt translations“.

Covert translation je takový překlad, kdy je funkce zachována nedotčená či invariantní, takže překlad si činí v cílové kultuře nárok na postavení originálu.

Overt translation je překlad, který má funkci druhého stupně, metafunkci. Na cílového příjemce se neobrací přímo, ale je mu dáno na vědomí, že daný text je překlad.

Opět vidíme, že překlady, kterými se zabývá tato práce, nelze jednoznačně zařadit ani do jedné z výše uvedených skupin. Například překlad rodného listu má v cílové kultuře tutéž funkci, jakou měl výchozí text ve výchozí kultuře: prokazuje totožnost občana, podobně jako je výpis z rejstříku trestů dokladem o bezúhonnosti jak ve výchozí, tak v cílové kultuře. Na druhou stranu však příjemce ví, že se jedná o překladový text (překlad je připojen k originálu, je jako překlad označen, vztah překladu a originálu – „překlad souhlasí s textem připojené listiny“ – je popsán v tlumočnické doložce), což by podle dělení Houseové bylo znakem „overt translation“.

2.7. Sémantický a komunikativní překlad

Další dělení překladů do dvou základních skupin navrhuje P. Newmark.

Sémantický překlad se zaměřuje na autora, sleduje jeho myšlenkové pochody a považuje autora textu za autoritu. Vyznačuje se snahou zachovat délku vět, postavení vět vedlejších i postavení jednotlivých slov v co největší možné míře. Bývá věrnější, doslovnější. Nepřesnosti jsou zcela nepřijatelné, překladatel není oprávněn opravovat chyby (pouze na ně může upozornit v poznámce) nebo vylepšovat styl originálu. Překladovou jednotkou bývá většinou slovo, kolokace či část věty.

Komunikativní překlad se zaměřuje na příjemce, sleduje především záměr autora. V tomto typu překladu je možné provádět adaptaci kulturně vázaných prvků tak, aby byl text pro příjemce přístupnější. Komunikativní překlad se vyznačuje snahou zachovat účinek, formální rysy originálu je možné obětovat spíše než u překladu sémantického. Tento typ překladu bývá volnější, snadno a přirozeně se čte, bývá

konvenčnější, odpovídá příslušnému rejstříku jazyka. Ztráta sémantického významu nemusí být vždy jednoznačně negativní. Komunikativní překlad je zaměřen na jednu kategorii příjemců, plní jednu konkrétní funkci. Překladatel může upravit případnou nejednoznačnost, logickou strukturu i idiolekt autora, může opravit faktické chyby originálu. Za překladovou jednotku lze považovat odstavec až text.

Stejně jako u dělení překladů na *overt* a *covert* či dokumentární a instrumentální opět vidíme, že překlady analyzované v této rigorózní práci nelze jednoznačně přiřadit ani k jednomu z typů stanovených Newmarkem. Pro sémantický překlad by svědčila například autoritativnost výchozího textu či tendence k doslovnosti. Naproti tomu analyzované překlady vyžadují dodržování konvencí žánru a zvládnutí příslušného rejstříku, což jsou spíše rysy překladu komunikativního.

2.8. Překladatelské problémy a posuny

Překladatelský problém definuje například Nordová (1997). Problém je třeba odlišit od jednotlivých obtíží, se kterými se překladatel při překladu setkává a které jsou zapříčiněny například skutečností, že překladateli neznámé slovo není uvedeno ve slovníku, nebo nedostatečnou překladatelskou, kulturní či jinou kompetencí překladatele. Překladatelským problémem je problém, který je třeba vyřešit, abychom dosáhli funkčně adekvátního cílového textu.

Překladatelské problémy je možné identifikovat předem, mimo jiné srovnáním zadání překladu s výsledky analýzy výchozího textu (viz výše), zůstávají však vždy problémem, i když si překladatel osvojil techniky, jak je rychle a efektivně řešit. Překladatelské problémy lze rozdělit do několika kategorií na problémy pragmatické, kulturní, jazykové nebo specifické pro určitý text.

Pragmatické překladačské problémy vyplývají z rozdílů mezi situací výchozího textu a cílového textu a lze je identifikovat při zvážení vnějších faktorů (vysílatel, přijímatel, médium, čas, místo, motiv, funkce textu). Kulturní překladačské problémy jsou výsledkem rozdílů mezi normami a konvencemi, které v různých kulturách řídí verbální i neverbální chování. Vyskytují se tehdy, jedná-li se o překlad instrumentální.

Překladačské problémy mohou být dány i strukturálními rozdíly ve slovní zásobě, syntaxi a suprasegmentálních rysech jazyků.

Překladačské problémy mají rovněž svou funkční hierarchii. U funkčního překladu by problémy měly být řešeny způsobem „*top-down*“, nikoliv „*bottom-up*“, tj. překladačský proces by měl začínat na pragmatické úrovni, konkrétně stanovením zamýšlené funkce překladu (dokumentární nebo instrumentální).

Překladačské problémy jsou vzájemně propojené, vytvářejí síť, v níž řešení jednoho problému ovlivňuje způsob, jakým překladatel přistupuje k dalším problémům (Nordová 1997: 74). Překladačský problém dále úzce souvisí s překladovou jednotkou a problémy, které souvisejí s jednou konkrétní komunikační funkcí, by měly být řešeny podle konzistentní strategie, která by měla vést k typu překladu požadovanému v zadání.

Mluvíme-li o problémech překladu, je třeba se zároveň zmínit o chybách vznikajících nesprávným řešením problémů. Chybu v překladu je z funkčního hlediska vždy třeba definovat s ohledem na účel překladu.

Chyba (Sigrid Kupsch-Losereitová, cit. Nordová 1997: 73) je porušením

1. funkce překladu,
2. koherence textu.

3. textového typu,
4. jazykových konvencí,
5. kulturních a pro danou situaci typických konvencí a podmínek jazykového systému.

S řešením problémů úzce souvisí posuny v překladu. Dle klasifikace Antona Popoviče (1975) je můžeme rozdělit na posuny druhové (změna konstitutivních příznaků textu jako textového druhu), posuny individuální (individuální odchylky dané subjektivním idiolektem překladatele), posuny konstitutivní (nevyhnutelné, dochází k nim v důsledku rozdílů mezi dvěma jazyky) a posuny negativní (nesprávná řešení způsobená nepochopením originálu). Posuny rytmické a tematické nebudou brány v úvahu, neboť nejsou pro zkoumaný typ textů relevantní.

2.9. Překlad právních textů

Překlad tvoří významnou stránku právní praxe. Překladatelské poznatky se využívají při překladu cizích právních norem, překladu cizí právnické literatury i v tzv. „ověřeném“ překladu.

Podle některých jazykovědců je lingvistika povolána toliko k okrajové úloze při právní vědě. Takové je například mínění G. Mounina, který v právním jazyce vidí pouhý nástroj k vyjádření právního sdělení (Mounin 1979, cit. Tomášek 1998: 11). Přesto zkušenost ukazuje, že překladatel se může leccčemu naučit právě v oblasti právní lingvistiky, jejímž cílem je systematické studium vývoje a stavu právního jazyka. Ta mu umožní s využitím poznatků o významu slov a jejich spojování v právních kontextech odhalit význam textu. (Tomášek 1998: 11).

V procesu překladu právních projevů je tedy úkolem překladatele převést text z výchozího jazyka do cílového jazyka tak, aby obsah zůstal

neporušen a přeložený text odpovídal jazykovému úzu i normě cílového právního jazyka.

Překladaelé právních textů mohou být úspěšnými tvůrci textů pouze tehdy, dokáží-li vytvořit text, který dosáhne zamýšleného právního účinku. Nejobtížnější bývá vyrovnat se s terminologickou inkongruencí. Překladatel právních textů musí být především schopen používat jazyk tak, aby dosáhl požadovaného právního efektu.

2.9.1. Překlad mezi právními jazyky (mezijazykový překlad)

a) Postupy mezijazykového překladu

Již Montesquieu upozorňoval na skutečnost, že „přizpůsobit politické a občanské zákony jednoho národa zákonům národa druhého je velmi odvážným činem“ (Montesquieu 1748, cit. Tomášek 1998: 89), a poukázal tak na první a stále aktuální problém překladu právního jazyka, kterým je různost právních systémů. Jakékoliv srovnání dvou právních systémů vyvolá totiž nemálo obtíží, neboť neexistují totožné právní systémy. V tom je mimo jiné nutné spatřovat odlišnost překladu právního jazyka oproti odbornému překladu v jiných oborech lidské činnosti, například v medicíně, biologii a v exaktních vědách. Právní a politické pojmy a instituty nadto podléhají daleko rychlejšímu vývoji než pojmy, se kterými pracují exaktní vědy. Překlad právního jazyka odráží též problémy právně komparatistické. Překladatel by měl být obeznámen s právním systémem a právním řádem jazyka výchozího i jazyka cílového. Potvrzuje se tak nezbytnost doplňkové odborné kompetence (Tomášek 1998: 89).

Druhý okruh nesnází tvoří jazykové odlišnosti, které jsou již vyloženě záležitostí lingvistickou a mohou být vyřešeny dokonalým ovládnutím výchozího i cílového jazyka, zejména výchozího a cílového právního jazyka. K tomu přistupuje i skutečnost, že spolehlivé a úplné dokumentace právní terminologie, zachycené buď ve specializovaných překladových nebo výkladových právnických slovnících nebo v bance právních informací, je stálý nedostatek (viz například neexistence příslušných španělsko-českých a česko-španělských slovníků, jak bylo zmíněno v úvodu).

Další věcí, které by si měl překladatel všimnout, je stupeň abstraktnosti a konkrétnosti ve výchozím právním jazyce a cílovém právním jazyce. Teorie odborného překladu, která vychází z porovnání originálu a překladu, aplikuje své zásady i na překlad právního jazyka. Tyto zásady je možné shrnout do tří požadavků:

- 1) „Nepřekládat“, ale vyhledat odpovídající řešení na úrovni cílového jazyka. Zde je třeba poukázat především na nutnost porovnat řešení ve výchozím právním jazyce a cílovém právním jazyce pomocí vnitrojazykového překladu¹¹.

¹¹ Geografická metoda vnitrojazykového překladu Každý právní projev je činěn v autentickém státním nebo národním jazyku. Protože je obecně známé, že pojem státní jazyk se vždy nemusí krýt s pojmem národní jazyk, lze říci, že z geografického hlediska mohou nastat následující varianty: (i) právo jednoho státu je vyjádřeno jedním jazykem (Česká republika; situace pro vnitrojazykový překlad je pak jednoznačná – provádí se uvnitř tohoto jazyka a překlad do jiného jazyka, kterým se označuje právo jiného státu, je už věcí mezijazykového překladu), (ii) právo jednoho státu je vyjádřeno více jazyky (Kanada, Belgie; situace pro vnitrojazykový překlad je vlastně obdobná jako v bodě 1., při návaznosti na mezijazykový překlad je ovšem nutné mít na zřeteli, že pojmy musejí vyjadřovat tutéž právní skutečnost, protože jde o právní systém jediného státu. Tomášek 1998: 86 – 87), (iii) právo různých států je vyjádřeno jedním jazykem (Španělsko, španělsky mluvící země Latinské Ameriky) (Tomášek 1998: 86).

- 2) Vytvořit nový termín je na místě jen tam, kde není odpovídající termín v cílovém jazyce, nebo tam, kde dosavadní terminologie nevyhovuje obsahově. Přitom je nutno přihlížet k vnitřním zákonitostem jazyka a k dosavadní soustavě terminologie v cílovém jazyce tak, aby byl nově vytvořený termín ústrojný a úkonný.
- 3) Při překládání slovních spojení a víceslovných termínů je nutné dbát na rozdílnost terminologických soustav, zejména na jejich lexikálně sémantické odlišnosti (Tomášek 1998:91).

Z uvedených zásad lze odvodit, že základními problémovými okruhy pro překlad terminologických součástí právních projevů je ekvivalentnost ekvivalentů a překlad bezekvivalentní terminologie (Tomášek 1998: 91).

2.9.2. *Mezijazykový překlad a srovnávací právo*

Tvrzení, podle něhož je úspěšnost vnitrojazykového překladu podmíněna spíše doplňkovou odbornou kompetencí v oblasti práva, zatímco úspěšnost mezijazykového překladu je podmíněna spíše znalostí jazykovou, platí jen do určité míry. Je sice pravda, že z hlediska pořadí jednotlivých kroků se při vnitrojazykovém překladu začíná obvykle kroky vyplývajícími z odborné právní přípravy, které se uskutečňují pomocí jednotlivých metod vnitrojazykového překladu, zatímco v překladu mezijazykovém musí v prvním plánu fungovat jazyková znalost překladatele, ale ani v jednom případě nelze obě kompetence od sebe oddělit. V mezijazykovém překladu tedy nelze oddělit prvoplánovou jazykovou znalost v právních systémech překládaných jazyků. V procesu mezijazykového překladu se tedy překladatel nevyhne poznatkům srovnávacího

práva, jež využívá v nejdůležitější metodě mezijazykového překladu, kterou je srovnávací metoda¹² čili metoda právně komparatistická.

2.9.3. *Překlad právního textu – adekvátnost a přijatelnost*

Jedním z hlavních úkolů teoretiků překladu je definovat kritéria, která překladatel použije při výběru odpovídajícího přístupu k překladu. Překladatelé právních textů jsou tradičně vázáni principem věrnosti, právníci i jazykovědci jsou tradičně přesvědčeni, že hlavním cílem právního překladu je reprodukce obsahu výchozího textu tak přesně, jak je to jen možné, a shodovali se na tom, že právní text je třeba překládat doslovně. Za účelem zachování litery zákona byl hlavní instrukcí právního

¹²Srovnávací metoda se zabývá srovnáváním předmětu poznání, kterým je zde právní systém, vnímaný prostřednictvím právního jazyka. Předpokladem použití srovnávací metody je různost předmětu poznání, čili různost právních systémů. Srovnávání něčeho se sebou samým je sice logicky možné, ale v zásadě působí jako protimluv. V této souvislosti se lze ptát, jestli je možné srovnávat stejné právní systémy, vnímané různými jazyky, např. kanadský vnímaný přes angličtinu a francouzštinu. Co do zařazení takové metody mezi nástroje mezijazykového překladu panují jisté pochybnosti (Tomášek 1998: 95), spíše se však jedná o určitou obdobu geografické metody vnitrojazykového překladu. Prvky srovnávací metody jsou tři: comparatum (to, co se rovnává), comparandum (to, co má být srovnáváno), tertium comparationis (společný rys, podle něhož lze srovnávat).

Comparatum a comparandum jsou zpravidla zaměnitelné, neboli je lhostejné, co se srovnává s čím. Záleží na překladateli, zda chce srovnávat právní projev ve výchozím právním jazyce s právním projevem v cílovém právním jazyce nebo naopak. Druhá možnost má silnější kontrolní funkci.

Tertium comparationis je nezbytným a sjednocujícím prvkem srovnávání, který předpokládá nejen různost srovnávaných předmětů (právních systémů), ale i existenci některých shodných znaků. Přítomnost nebo nepřítomnost takových znaků na straně comparatum a na straně comparandum se zjišťuje metodami vnitrojazykového překladu a pomocí jeho metod, zejména metody sémantické (Tomášek 1998: 95).

Využití srovnávací metody pro překlad právního jazyka je na jedné straně pomocnou metodou překladatele, ale na druhé straně může být i pomocnou metodou právního komparatisty, protože jazykový rozbor může často odhalit řadu prvků významných pro vědu srovnávacího práva (Tomášek 1998: 97).

Některé poznatky právní komparatistiky usnadňují život překladateli, protože srovnávací právní věda odhaluje řadu prvků, které může překladatel v zájmu správnosti překladu využít. Je to především třídění práva a právní zeměpis včetně hlavních znaků jednotlivých právních systémů. Přiřazování takových znaků k jednotlivým jazykům je pro překladatele velkou pomocí (Tomášek 1998: 100).

překladu požadavek věrnosti výchozímu textu i poté, co překladatelé získali právo vytvářet texty v duchu cílového jazyka, zůstala obecným principem věrnost výchozímu textu. Později byl princip věrnosti zpochybněn zavedením nové bilingvní metody, která se stala revolucí v právním překladu, nadále však zůstala otázka, jak překladatel určí, *kolik* věrnosti je zapotřebí, aby byla zaručena účinnost vícejazyčné právní komunikace, a jaká kritéria musí vzít překladatel právního textu v potaz při výběru překladatelské strategie. V první řadě je třeba se soustředit na právní hledisko. Například pokud jde o smlouvy, je třeba se rozhodnout, zda a do jaké míry by měly být použity jazykové šablony / formule cílového jazyka. Při hledání odpovědi na výše uvedené otázky začali právníci rozlišovat několik typů právních textů.

Dle funkce lze právní texty rozdělit do tří skupin:

- 1) primárně preskriptivní (zákony, smlouvy),
- 2) primárně deskriptivní, ale rovněž preskriptivní (soudní rozhodnutí, žádosti, návrhy),
- 3) čistě deskriptivní (s nepřímým vlivem).

Jak píše S. Sarcevicová, bez ohledu na to, zda se jedná o originál nebo o překlad, je právní text považován za autoritativní pouze tehdy, je-li ověřen způsobem předepsaným pro konkrétní typ dokumentu zákonem. Tuto skutečnost je třeba nějakým způsobem zachytit i v překladu, tj. uvést, vyskytují-li se v textu například kolky, razítka, podpisy apod. Sarcevicová (1997: 128) dále uvádí, že i před podstatné rozdíly ve stylu národních legislativ jsou si formální elementy i jejich upořádání nápadně podobné.

Některé systémově vázané termíny jsou často považovány za nepřeložitelné. Jen velmi zkušený překladatelé, kteří mají právní vzdělání, se mohou pokusit o použití popisné parafráze za účelem kompenzace terminologické inkongurence. Použitím takové metody přejímá překladatel úkoly tradičně náležející pouze autorovi textu (Sarcevicová 1997: 233). Nejběžnější a nejeftektivnější metodou kompenzace pojmové inkongurence je začlenění definice, která určí, jak termíny vykládat v konkrétním dokumentu. Takové definice lze použít pro odborné i pro všeobecné termíny a lze je umístit např. do oddílu „vymezení pojmů“ (u smlouvy) nebo do poznámky překladatele (1997: 254).

Sarcevicová navrhuje v případě obtížně přeložitelného termínu použít výpůjčku (označenou i graficky, psanou kurzivou nebo uvedenou v uvozovkách). Někdy lze, v zájmu jednoznačnosti, výpůjčkou doplnit funkční ekvivalent (Sarcevicová 1997: 254 – 256).

V češtině však může být použití výpůjčky komplikováno nutností cizí termín v textu skloňovat.

Pokud překladatel odmítne použití výpůjčky a nemůže nalézt adekvátní neutrální termín, který by vyjadřoval požadovaný význam, je nucen vytvořit neologismus. V zásadě se naskýtají tři možnosti, jak vytvořit nový právní termín: a) existujícímu termínu z oblasti běžného jazyka nebo jiné odborné oblasti je přiřazen právní význam, b) lze použít existující termín třetího právního systému nebo c) lze vytvořit nový termín (vhodné zejména pro instituce, neboť tak vzniká reálná možnost termín skutečně prosadit) (Sarcevicová 1997: 259).

Zamýšlíme-li, aby byl význam ekvivalentu termínu ve výchozím jazyce nezávislý na konkrétním právním systému, lze doporučit použití neutrálních termínů. Je třeba se vyhnout použití termínu systémově vázaného, vhodnější je použít deskriptivní parafrázi. (Někteří teoretici překladu však použití parafráze neschvalují, například Newmark (1982)).

Vzhledem k tomu, že univerzálním jazykem práva západní civilizace bývala latina, často se navrhuje, aby byly pro překlad termínů *common law* a občanského práva používány latinské ekvivalenty. Bohužel však toto nijak podstatně nepředstavuje zlepšení a zjednodušení situace (Sarcevicová 1997: 263).

Sarcevicová řadí k termínům i vlastní názvy institucí a uvádí, že taková vlastní jména se často překládají doslova, aby byla usnadněna jejich identifikace. Oficiální překlady termínů mezinárodních institucí jsou většinou dány terminologickým oddělením příslušné organizace.

3. EMPIRICKÁ ČÁST

3.1. Popis analyzovaných dokumentů

Všechny zkoumané dokumenty vykazují některé společné znaky: jejich dominantní komunikativní funkce je konativní (tj. vyjadřují snahu o uskutečnění určitého děje nebo prokázání určité skutečnosti). Všechny tyto texty byly překládány se soudním ověřením, vyžádaly si je státní či jiné instituce. Předložení takového ověřeného překladu tedy pak vede k dalším krokům adresáta (úřady, instituce apod.). Funkce informativní je druhotná.

Všechny analyzované překlady byly vytvořeny v posledních patnácti letech. Jedná se o překlady textů odborných, právních, oficiálních. Autorem těchto výchozích textů je stát, respektive jednotlivé jeho orgány (ministerstva, matriky, policie apod.). Výsledné ladění je formální. Jedná se o texty vysoce standardizované, s častým výskytem automatizovaných vyjádření a slovních i větných šablon (*para que así conste; doy fe; certifica que ha tenido a la vista; extiendo, sello y firmo la presente; antecedentes penales*). Neobjevují se neologismy ani synonymické řady, texty jsou monologické, v převážné většině jednoznačné, objektivní. Vyjadřování je přímé, míra úplnosti se liší. Velmi často tyto texty vykazují výrazné rysy intertextovosti – odkazují na další zákony, vyhlášky apod.

3.2. Varianty španělštiny

3.2.1. Fonetické varianty

Při rozboru textů se potvrdila výše uvedená hypotéza, tj. neprojevíly se fonetické varianty (kromě jediného dokumentu, policejního protokolu, kde se fonetické rysy americké španělštiny projevíly v pravopisných

chybách (*isquierda, protagonisado, individualisadas; undimiento*), tento případ však nelze považovat za typický).

3.2.2. Lexikální varianty

Lexikální rozdíly se objevují, nejsou však vázány na jednotlivé geografické oblasti, na jejichž základě se španělština běžně dělí do skupin (Mexiko, středoamerická a karibská oblast, sever Jižní Ameriky, andská oblast, laplatská oblast). Jsou dány pouze obecně rozsáhlým územím, kde se španělština používá, a rozmanitostí právních systémů, které se vyjadřují ve španělštině.

3.2.3. Gramatické varianty

Analyzované texty jsou převážně heslovité, používají ustálené šablony, gramatické varianty španělštiny se zde tedy výraznějším způsobem neprojevují.

3.2.4. Stylistické varianty

Všechny rozebírané texty spadají do kategorie odborných, připravených, psaných textů. Přes mírnou terminologickou variabilitu zde tedy nemůžeme uvažovat o stylistických variantách. Rovněž míra formálnosti je ve všech dokumentech zhruba stejná.

3.3. Klasifikace jednotlivých textových druhů

3.3.1. Výpisy z rejstříků trestů a obdobné dokumenty

V České republice slouží údaje z evidence Rejstříku trestů¹³ pro

¹³ Rejstřík trestů je ústředně vedená evidence osob pravomocně odsouzených soudy v trestním řízení, včetně evidence dalších významných skutečností pro trestní řízení, pokud to stanoví zákon. Do evidence se zaznamenávají i údaje o odsouzení cizozemským soudem, jestliže o uznání

potřebu trestního nebo správního řízení a k prokazování bezúhonnosti. Informace z evidence Rejstříku je možno získat ve formě opisu z evidence Rejstříku, jenž je úplný, a ve formě výpisu z evidence Rejstříku, jenž obsahuje jen odsouzení, o nichž neplatí fikce o neodsouzení (fikce: uměle konstruovaná skutečnost, která nemá své vyjádření v objektivní realitě, právní řád s ní ale spojuje právní následky). Opis z evidence Rejstříku se vydává pro potřeby trestního řízení na žádost orgánu činného v trestním řízení nebo Ministerstva spravedlnosti České republiky. Výpis z evidence Rejstříku se vydává buď na žádost osoby, jíž se týká, nebo na žádost soudu pro potřeby jiného než trestního řízení, či na žádost správního orgánu pro potřeby řízení o přestupku anebo stanoví-li tak zvláštní zákon (Hendrych 2001: 761).

Z výše uvedeného vyplývá, že přestože se jedná o krátký a na první pohled jednoduchý dokument, jeho pozadí je poměrně komplikované. Budou zde také velké mezikulturní rozdíly dané růzností právních systémů. (Pro ilustraci lze srovnat právní úpravu této problematiky v různých španělsky mluvících státech.¹⁴) To vše bude třeba vzít v potaz při překladu paralelních textů do češtiny.

Texty tohoto typu mohou mít podobu formuláře nebo souvislého textu. Jedná se o texty konativní, vyjadřování je neúplné, heslovité, a tudíž implicitní; implicitně jsou vyjádřeny například i pokyny „vyplňte“. Krátké věty s elipsou *verba finita*

rozsudku takového soudu rozhodl Nejvyšší soud. Nejvyšší soud může také na návrh Ministerstva spravedlnosti České republiky rozhodnout, že do evidence Rejstříku se zaznamenávají údaje o jiném odsouzení občana Česká republika cizozemským soudem, jestliže se týká činu, který je trestným i podle právního řádu České republiky a zápis je odůvodněn závažností činu a druhem trestu. (Hendrych 2001: 761).

¹⁴ Viz přílohy č. 9 – 11

přispívají k větší srozumitelnosti, přehlednosti a rychlé orientaci adresáta. Často se objevují šablonovité výrazy (například *Esta certificación no es válida con enmiendas, tachaduras, raspaduras o palabras interlineadas o agregadas*). Stylovou vrstvu lze charakterizovat jako stylovou vrstvu aplikační.

Texty tohoto typu lze zařadit mezi primárně deskriptivní (část uvádějící údaje o žadateli), ale mají rovněž svou složku preskriptivní – obsahují odkazy na legislativu (například *RR.OO. de 1 de abril de 1896, Regla 3.^a, y de 9 de enero de 1914*), uvádí se upozornění na důsledky případného zneužití nebo padělání dokumentu.

Komunikační proces má v tomto případě dvě fáze: Neúplný text (formulář) je adresován institucí občanovi, ten se poté stává autorem další části textu. Druhým adresátem je opět státní instituce. V případě, že se vyplňují pouze osobní údaje, nepředstavuje tato situace pro překladatele závažnější problém, avšak pokud je třeba doplnit rozsáhlejší text (nebo pokud žádost o výpis z rejstříku trestů formuluje sám žadatel), můžeme se v jednom textu setkat se dvěma styly vyjadřování, z nichž jeden nemusí odpovídat úzu právního textu, a bude tedy nutné k němu zvolit jiný překladatelský přístup.

Za zajímavé lze považovat vertikální členění dokumentů tohoto typu. Části textu odlišené graficky (velikostí písma) neodpovídají textu s větší či menší důležitostí nebo informační hodnotou, odlišeny jsou pouze informace specifické (větší velikost písma pro údaje o konkrétní osobě) a informace obecné (drobnější písmo).

Doplňující složku textu tvoří razítka, podpisy, notářské doložky či apostily.

Regionální varianty se u těchto textů projeví pouze v systémově vázaných pojmech (například administrativní dělení institucí – *departamento + divisiones; ministerio + direcciones*) a v určité terminologické rozkolísanosti (*antecedentes penales x antecedentes policiales*). Lze však konstatovat, že regionální varianty nebudou mít vliv na volbu strategie pro překlad dokumentů ze Španělska nebo Latinské Ameriky. Překladatel řeší například dělení institucí vzhledem k českému jazyku, nikoliv vzhledem k různým možným vyjádřením ve španělštině. Pouze je třeba dát pozor na zautomatizovaná řešení, která nemusí být platná pro všechny varianty španělštiny.

3.3.2. *Libros de familia*

„*Libro de familia*“ historicky vychází ze zápisů do rodinné Bible. Ve vztahu k českým dokumentům se jedná o hypertext, tedy o takový text, který zahrnuje další texty, v tomto konkrétním případě dokumenty, jež se v českém kontextu objevují samostatně (oddací list, rodné listy, úmrtní list).

Dokument se skládá ze dvou částí: (i) preskriptivní (například pokyny, jak dokument správně vyplňovat, citace právních předpisů; *no serán considerados ejemplares editados oficialmente los que no lleven el sello en seco del Ministerio de Justicia* apod.) a (ii) deskriptivní část: vyplněné údaje o konkrétních osobách.

Jedná se o dokumenty s výraznou intertextualitou (například odkaz na *modelo oficial*, Ley 25/1986, zmíněná citace právních předpisů – *Ley del Registro Civil, Circular de 2 de junio de 1981 de la Dirección General de los Registros y del Notariado*).

Libros de familia nemají přímý ekvivalent v zemích hispanofonní Ameriky; tam je situace podobná jako v České republice.

Varianty španělštiny se výrazněji neprojeví na fonetické, gramatické, lexikální ani stylistické rovině.

3.3.3. **Rodné listy, křestní listy a obdobné dokumenty**

Do této skupiny dokumentů byly zařazeny i notářské zápisy o oznámení, které co do obsahu a funkce odpovídají rodnému (křestnímu) listu.

Jde o texty šablonovité (*se procede a inscribir el nacimiento, los testigos declaran que, doy fe, sin nota marginal*), implicitní, často heslovité (*fecha de nacimiento (bautismo), nombres y apellidos, ocupación*). Z hlediska stylových vrstev právního textu představují stylovou vrstvu aplikační. Texty jsou převážně deskriptivní, preskriptivní složka se objevuje jen v malé míře. Intertextualita zde není příliš výrazná.

Texty této skupiny potvrzují Newmarkovo tvrzení o konativní funkci právních dokumentů: *para efectos del articulo segundo de la Ley 45 de 1936, reconozco al niño ... como hijo natural y para constancia firmo; (certificación) para ser utilizada / para surtir efecto en territorio nacional / otros países previa legalización*. Tato konativní funkce se však realizuje až podpisem a otiskem razítka, proto je v překladu nutné uvést, že se na dokumentu podpis / razítko objevuje (zároveň je vhodné použít i grafické odlišení, např. kurzivu, hranaté závorky apod.).

Dokumenty této skupiny jsou označovány různým způsobem: *partida de bautismo, acta de nacimiento, certificación de nacimiento, certificación del acta de nacimiento, certificado del*

registro de nacimiento, extracto de la partida de nacimiento, případně např. *nacimientos en población, copia registro civil de nacimientos*. V případě notářských zápisů o narození explicitní označení dokumentu chybí. Různými variantami překladu těchto výrazů se bude tato práce zabývat v příslušné části translatologické analýzy.

Varianty španělštiny se opět neprojevily způsobem, který by zakládal potřebu zvolit odlišnou překladatelskou strategii pro dokumenty pocházející z různých regionů.

Je to dáno, jak už bylo uvedeno v komentáři k výpisům z trestních rejstříků, rovněž tím, že překladatel například „*acta de nacimiento*“ řeší z hlediska vztahu k české realii a k českému jazyku, případně českému právnímu systému; nebere v potaz skutečnost, že tento dokument je možné ve španělštině nazvat různými způsoby.

3.3.4. *Oddací listy, osvědčení o způsobilosti k sňatku*

Jedná se opět o standardizované, šablonovité dokumenty, ať již mají podobu formuláře nebo úředního potvrzení (notářského zápisu). Stejně jako u předchozích dokumentů se regionální varianty španělštiny výraznějším způsobem neprojevují.

U formulářů lze stanovit dva základní typy: formuláře, které používají pouze jednotlivá hesla (*nombre; apellidos; fecha de nacimiento*) a formuláře, které mají formu rozvitých větných členů (*D. ... nacido en ... de estado civil ... de nacionalidad ... expone que desea obtener un certificado de capacidad matrimonial*).

Pro žádný z těchto typů však není charakteristický určitý regionální původ.

3.4. Translatologická analýza originálu a překladu (první část)

3.4.1. *Identita zdrojového textu*

Prvním krokem analýzy podle Touryho (1995) je zjištění identity zdrojového textu (a zda se jedná o jeden text či kombinaci několika textů, případně zda se nejedná o zprostředkující překlad). V našem případě je stanovení identity originálu velmi snadné, neboť s jistotou víme, že text považovaný za originál je výchozím textem, který byl zadán k překladu. Překladový text je navíc explicitně označen jako překlad zdrojového textu.

Po stanovení identity originálu následuje podle Touryho modelu srovnání jednotlivých překladatelsky zajímavých částí cílového textu s odpovídajícími segmenty výchozího textu. Na základě tohoto srovnání pak lze vyvodit určité zobecňující principy a stanovit použitou překladatelskou metodu.

3.4.2. *Postuláty překladu*

V souvislosti s překladem hovoří Toury o třech postulátech: (i) postulát zdrojového textu, (ii) postulát převodu, (iii) postulát vztahu (Toury 1995: 33 – 35). Ad (i): Je-li text překladem, předpokládá to existenci jiného textu v jiném jazyce a kultuře, který překladu chronologicky a logicky předchází. Ad (ii): postulát zdrojového textu zahrnuje předpoklad, že proces, kterým předpokládaný překlad vznikl, obsahoval převod určitých rysů původního textu, které nyní oba texty sdílí. Ad (iii): Předpoklad, že text je překladem, rovněž implikuje vztah, kterým je propojen s předpokládaným originálem.

Uvedené vazby vycházejí najevo při srovnání zkoumaného textu v cílovém jazyce s jeho zdrojem (Toury 1995: 37). Překladové

vztahy se nevztahují tolik na text jako na celek, nýbrž se týkají spíše jeho jednotlivých částí (textových segmentů), tedy často relativně malých jednotek na nižších jazykových úrovních. Páry textových jednotek vzniklé pro účely analýzy tvoří základ pro zkoumání problémů překladu, ekvivalence a pro stanovení koncepce překladu. Poukazují na určitá opakovaně užívaná řešení, a tedy na konkrétní překladatelskou metodu.

Na základě analýzy porovnávaných dvojic je možné vyvodit vztahy, které váží překlad a jeho zdroj dohromady a které poukazují na určité posuny, jež v důsledku těchto vztahů mezi překladem a originálem vznikají.

3.4.3. Stanovení koncepce překladu

Shrneme-li jednotlivé poznatky o vztazích mezi originálem a překladem, zjistíme, že společná tendence poukazuje na jednotný překladatelský přístup a jednotnou koncepci překladu. Na zvolení celkové překladatelské strategie i konkrétních postupů se mimo jiné podílí také vliv určitých omezujících faktorů. Mezi ně se v našem případě řadí například požadavky uvedené v právních předpisech, stanovené profesními organizacemi apod. Tyto požadavky mohou v konkrétní situaci vést i k nerespektování konvencí cílové kultury. Příjemce cílového textu však ví, že se mu do rukou dostává text vycházející z jiného jazykového a kulturního zázemí, toto nerespektování tedy není v uvedených případech nutně na závadu.

3.5. Očekávané překladatelské problémy

3.5.1. *Pragmatické problémy*

V češtině mají analyzované typy dokumentů většinou podobu tabulky, forma například notářského zápisu není obvyklá. Vzhledem k tomu, že norma (příslušná právní úprava) stanoví, že u soudních překladů je třeba dodržet i grafické uspořádání dokumentu, nelze považovat za přípustné například převedení osobních údajů žadatele do tabulky, což by odpovídalo konvenci cílové kultury.

V cílové kultuře je běžné, že fyzická osoba má jedno křestní jméno a jedno příjmení. Cílová kultura má v obecném podvědomí, že některé další kultury, zejména ty, kde se výrazněji projevuje křesťanské (katolické) náboženství (a mezi tyto kultury si řadí i španělsky mluvící země), je běžné používat dvě křestní jména. Dvě příjmení jsou však v obecném povědomí známa jen tehdy, uvádí-li žena své dívčí příjmení i příjmení získané sňatkem. Španělsky mluvící trvale žijící v zahraničí navíc často používají pouze jedno příjmení v souladu s tradicí místní kultury. Překladatel by proto měl zvážit, zda je vhodné uvést, že ve výchozí kultuře se používá jedno příjmení po otci a druhé po matce. Norma však podobné situace nezmiňuje ani obecně. Pro určení převládající konvence by bylo možné kontaktovat co největší množství překladatelů, např. formou dotazníku. Výjimečně může situaci usnadnit samotný výchozí text, pokud explicitně uvádí „*apellido paterno*“, „*apellido materno*“.

Překládané dokumenty často obsahují i nevyplněné stránky (například kolonky pro děti v *libros de familia*). Otázkou je, zda by měl překladatel tuto skutečnost nějakým způsobem zohlednit

v konečném produktu. Vyjdeme-li z legislativy, případně např. z notářské praxe, dospějeme k názoru, že tuto skutečnost je třeba zachytit. Není určitě nutné překládat formulář, který není vyplněn, zvláště pokud se v dokumentu vyskytl již dříve – postačí poznámka překladatele typu „na stránce nejsou uvedeny žádné údaje“ apod. Překladatel se tímto způsobem zároveň chrání před nařčením, že část dokumentu vynechal.

Stejně tak je třeba rozlišit, kdy je na dokumentu uveden podpis. Tuto skutečnost stačí uvést kurzivou „(*podpis*)“, není třeba uvádět jméno či skutečnost, že podpis je nečitelný, neboť to může být subjektivní dojem překladatele. Někdy je však již na původním dokumentu (například opis matričního záznamu) uvedeno, že na původním dokumentu byl uveden podpis v tomto případě výraz „podpis“ tvoří součást překladu, ne překladatelův „popis“ dokumentu, a kurzivu tudíž není třeba použít, naopak by to mohlo být zavádějící. V analyzovaných španělských dokumentech se často objevovalo například „*el Juez (fdo) Teodoro Correa Aponte*“, „*los contrayentes (fdos) Jacinto [] y Ana Lucía []*“, případně „*firma ilegible*“, „*FDS: ilegible*“.)

Běžnou praxí je rovněž označit, že dokument je psán na hlavičkovém papíru, opatřen státním znakem, apod. Vzhledem k tomu, že se však nejedná o překlad v úzkém slova smyslu, je vhodné označit, že se jedná o překladatelův „popis“ formálně-grafických stránek textu, například uvedením takových výrazů v hranatých závorkách, kurzivou, jiným fontem apod.

Vzhledem k tendenci dodržovat grafickou úpravu originálu je rovněž vhodné například proškrtnout volné konce řádek u notářských zápisů, což v současné době velmi usnadňuje

možnost vyvolat tuto funkci v běžně používaných textových editorech.

Poněkud problematičtější může být otázka, zda číslovat řádky, jsou-li číslovány v originále, pokud se jedná o souvislý text a řádkování si tedy nebude v originále a v překladu odpovídat. Funkcí číslování řádků je zabránit provádění změn do dokumentu, zvláště je-li psán ručně. Vzhledem k tomu, že při zpracování překladu počítačem je tato možnost méně pravděpodobná, domnívám se, že není zapotřebí řádky číslovat. Překladatel však může zvážit proškrtnutí volných konců řádků. Číslování řádků je naopak třeba zachovat, pokud jsou číslována hesla, na něž je později pod těmito čísly odkazováno.

3.5.2. *Kulturní problémy*

a) *Názvy institucí*

Názvy institucí jsou častým překladatelským problémem. Je třeba si vždy uvědomit, zda má název ustálenou podobu v českém jazyce či nikoliv. Pokud ano, je třeba se jí držet, nemá-li, lze považovat za vhodné uvést kromě překladu i původní název, mj. pro případ, že by bylo třeba uvedenou instituci kontaktovat .

b) *Zkratky*

Často může být obtížné dohledat zkratku, přestože je v kultuře / jazyce originálu vysoce frekventovaná. Slovníky zde většinou nestačí, překladatel pak musí co nejvíce využívat moderní informační technologie, zejména internet, ať už se jedná o slovníky na internetu či stránky specializované na vyhledávání zkratk. Přesto se však může stát, že některou méně běžnou zkratku se překladateli nepodaří dohledat, pak je zcela

na místě ponechat ji v originále (a například odlišit graficky) a problém komentovat v poznámce překladatele.

Zkratku je možné ponechat v textu originálu spolu s překladem v těch případech, kdy může být podstatná pro zpětné ověření skutečnosti, vyhledání dalších podkladů, zpětný překlad apod.

Ke zkratkám je zapotřebí vždy přistupovat pragmaticky – například u anglických zkratek *am/pm* použitých ve španělském textu postačí nahradit údaj formou běžnou v cílové kultuře, například 9 am – 6 pm – 9.00 – 18.00.

3.5.3. *Jazykové problémy*

a) Vlastní jména

Problém může představovat skloňování cizích vlastních jmen.

Norma tento problém nijak neřeší, ani konvence není zcela jednotná. Jazyková správnost samozřejmě vyžaduje skloňování i těchto jmen, vzhledem k účelu textu je však zapotřebí, aby příjemce textu znal nominativ cizích jmen, který však při neznalosti výchozího jazyka nemusí být z tvaru v příslušném pádě zřejmý. Například přeložíme-li „*Sonia, hija de Argemiro y Elodia*“ jako „Sonia, dcera Argemira a Elodie, může si příjemce vyvodit, že 1. pád vlastních jmen zní „Argemir“ či „Argemirus“ nebo „Elodie“. Za možné řešení, pokud se vlastní jméno v textu nevyskytuje v prvním pádu, lze považovat uvedení nominativu jména v závorce za tvar v příslušném pádu (při prvním výskytu jména v textu nebo na vhodném místě), případně s krátkým komentářem v poznámce pod čarou.

Newmark (1988) navrhuje jména, tituly či adresy pouze převádět, avšak s výjimkou případů, kdy již existuje uznávaný překladový ekvivalent.

Jména měst používáme v naturalizované podobě, pokud se taková podoba v cílovém jazyce běžně používá. Jména zemí se překládají.

V originále je třeba ponechat i některé obecné výrazy, například „*calle*“, aby bylo možné údaj použít např. pro nadepsání adresy.

b) Výčty

Jazykovým problémem bude rovněž formulace dlouhých rozvitých vět a zejména výčtů. Bude třeba přihlídnout ke specifickým vlastnostem výchozího i cílového jazyka.

3.5.4. *Problémy specifické pro daný text*

a) Trestní rejstříky

Jak již bylo uvedeno výše, v českém kontextu mají tyto dokumenty formu tabulky. Při extrémním přizpůsobení se konvencím cílového textu by mohly být osobní údaje uváděné v originále upraveny do tabulky, takový zásah do struktury textu je však již na hranici přípustnosti.

Konvence se však liší i tehdy, má-li dokument formu tabulky jak v českém jazyce, tak ve španělštině. v češtině jsou názvy kolonek většinou vyjádřeny substantivem, španělsky i větně (*se precisa para* – český překlad: účel). V tomto případě je možné větné výrazy převést na substantivní, mimo jiné proto, že v češtině jakožto flexivním jazyce je obtížnější (a méně přehledné) navazovat například na sloveso, které vyžaduje předmět v určitém pádě. Je tedy vhodnější formulovat překlad

tak, aby bylo možné doplnit konkrétní údaje v nominativu. Nejedná se zdaleka jen o vlastní jména, jak bylo uvedeno výše.

Dokumenty uvedeného typu mají ve španělštině nejrůznější názvy – „*certificado de antecedentes judiciales*“, „*antecedentes penales*“, „*certificado judicial de antecedentes penales*“, „*certificación de antecedentes penales*“.

Pokud označení dokumentu chybí, lze tuto skutečnost kompenzovat v hlavičce překladu (například „ověřený překlad výpisu z trestního rejstříku do českého jazyka“). Výhodou takového postupu je rovněž to, že překladatel neporušuje zásadu adekvátnosti tím, že by dodával informaci, která je, v textu obsažena pouze implicitně.

Klíčový výraz těchto dokumentů odpovídající českému „nemá záznam v rejstříku trestů“ je ve španělštině opět formulován mnoha různými způsoby: „*sin antecedentes policiales a la fecha de su otorgamiento*“, „*no tiene asuntos pendientes con las autoridades judiciales o de policía*“, „*no registra antecedente*“, „*consultadas las notas de antecedentes penales [...] no aparece ninguna que haga referencia a la persona de la filiación arriba indicada*“, „*no aparecen registrados denuncias o detención alguna en contra el/la ciudadano/a [...]*“.

Tyto různé formulace jsou však podloženy na věcné rovině – jsou dány i tím, že rejstříky jsou vedeny různými institucemi a uvádí odlišné informace – v některých případech pouze odsouzení, jinde i přestupky či peněžité tresty. Různé jsou i lhůty, po jejichž uplynutí se již trest ve výpisu nezaznamenává.

V České republice výpis z trestního rejstříku de facto obsahuje i žádost o výpis. Ve španělsky mluvících zemích však žádost

často formuluje sám žadatel, může být tedy třeba vzít v potaz i idiolekt jednotlivce a sociální faktory, které jej ovlivňují (věk, vzdělání apod.).

b) Libro de familia

Příkladem překladatelského problému může být už překlad termínu „*libro de familia*“, neboť se jedná o termín, který nemá v češtině úplný ani částečný ekvivalent. Při výběru alternativního ekvivalentu tedy překladatel nemusí brát v úvahu, zda je záměrem, aby byl termín vykládán podle určitého právního systému. Akehurst v takovém případě doporučuje použít neutrální, tj. neterminologický výraz (1972: 260). Pokud by význam neutrálního termínu (nabízí se zejména kalk „rodinná kniha“) nebyl dostatečně jasný, lze začlenit definici, která upřesní, jak termín vykládat v konkrétním dokumentu. V tomto případě je situace překladatele usnadněna skutečností, že *libro de familia* obsahuje i deskriptivní část, tj. součástí překladu bude automaticky i definice dokumentu a upřesnění jeho účelu.

Vzhledem k tomu, že ve Španělsku se používá několik úředních jazyků, jsou jednotlivé části tohoto dokumentu psány jak španělsky, tak katalánsky, a rovněž je připojen slovníček (španělština, katalánština, galicijština). Je otázkou, do jaké míry a jakým způsobem by se měl překladatel touto situací zabývat. Norma neposkytuje žádná vodítka, avšak vyjdeme-li z účelu překladu, lze považovat za vhodné, aby překladatel ve svém překladu vyznačil, že některé části textu nejsou psány španělsky. Příjemce překladu, který výchozí jazyk nezná, by se mohl domnívat, že v překladu byly části textu vynechány. Otázkou konvence je, zda by překladatel měl situaci objasnit

přímo v textu, formou poznámky pod čarou nebo v tlumočnické doložce. Rovněž se zde nabízí otázka, v kterém jazyce, zda v jazyce originálu či překladu, by mělo být takové vysvětlení uvedeno¹⁵, zvláště je-li doložka uvedena v obou jazycích.

c) Rodné listy, křestní listy apod.

Lze očekávat, že při translátologické analýze se zde projeví problémy související s církevní terminologií, církevními územně správními celky apod.

Dalším problémem bude opět překlad názvu. Ve španělštině se objevuje několik variant: *partida de bautismo, acta de nacimiento, certificación de nacimiento, certificación del acta de nacimiento, certificado del registro de nacimientos, extracto de la partida de nacimiento, copia // registro civil de nacimientos*, případně mají tyto dokumenty pouze formu potvrzení matriky bez názvu a údaje nejsou uvedeny ve zvláštním formuláři (pouze na hlavičkovém papíru používaném

¹⁵ Sdělení Č. 770/91-OOD Ministerstva spravedlnosti České republiky – Platná právní úprava, ani interní resortní předpisy, výslovně nestanoví, v jakém jazyce se uvádí na písemných překladech tlumočnická doložka. Tlumočnická doložka (Příloha č. 4 Směrnice MSp Česká republika č.j. 10/73) deklaruje: a) své konstituování do tlumočnické funkce, b) správnost překladu (včetně prohlášení o provedených opravách), c) splnění povinnosti zápisu úkonu do tlumočnického deníku, stanovené § 15 zák. č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, d) likvidaci tlumočného a náhrad nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti s tlumočnickým úkonem. Z hlediska smyslu doložky třeba uvážit též tzv. vyšší ověření (superlegalizaci). Jeho podstatou je toliko ověření pravosti úředního podpisu a razítka, nikoliv obsahu doložky. Osvědčuje se jím, že doklad je vydán příslušným orgánem v rámci jeho pravomoci a působnosti pověřenou osobou. Vyšší ověření upravuje § 62 zák. č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém, § 48 j. ř. pro okresní a krajské soudy, § 189 odst. 2 j.ř. pro státní notářství, § 31 Instrukce MSp ČR č. j. 1900/82 – MO, kterou se upravuje styk s cizinou v oblasti právních vztahů a účast cizinců v řízení (ve znění Instrukce MSp ČR č.j. 120/85-L). Vyšší ověření není třeba, je-li se zemí určení uzavřena dohoda, na základě které listiny vydané nebo ověřené naším příslušným orgánem mají v této zemi důkazní moc veřejných listin a mohou být použity bez dalšího ověření. Obsah doložky má význam především pro použití listiny jako důkazního prostředku. Okolnost, že tlumočnická doložka (na rozdíl od doložky znalecké) současně obsahuje likvidaci tlumočného a náhrad hotových výloh, lze pokládat za podružnou. Z uvedeného se podává, že nic nebrání tomu, aby tlumočnická doložka byla na překladech písemností uváděna pouze v jazyce, do něhož byla písemnost přeložena.

shodně pro rodný list, úmrtní list, oddací list apod.) Tyto různé formy však nijak neodrážejí oblast, odkud dokument pochází, ani časové období, kdy vznikl.

Očekávání příjemce jsou dána vlastní zkušeností (která se zakládá na ustanovení § 29 zákona č. 301/2000 Sb. rodný list obsahuje a) jméno, popřípadě jména, a příjmení dítěte, b) den, měsíc a rok narození, c) rodné číslo, místo narození a pohlaví dítěte, d) jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, datum a místo narození a rodná čísla rodičů dítěte, e) datum, jméno, příjmení a podpis matrikáře, označení matričního úřadu a otisk razítka matričního úřadu, který doklad vydává). Vzhledem k těmto očekáváním lze při překladu výrazů „*acta de nacimiento*“ či „*partida de bautismo*“ bez problémů použít český výraz „rodný list / křestní list“. (Je sice vhodné si uvědomit, že v České republice se podle § 9 odst. 2 zákona č. 301/2002 Sb. „křestní list považuje za veřejnou listinu prokazující narození pouze za předpokladu, že a) obsahuje údaje uváděné v době jeho vydání v rodném listu, b) byl vydán do 31. prosince 1949“, do kompetence překladatele však nespadá hodnocení, zda křestní list vydaný v jiném státě lze použít jako veřejnou listinu v České republice).

U výrazů „*extracto de la partida de nacimiento*“, „*copia registro civil de nacimientos*“ bude zapotřebí se držet spíše konvence výchozího jazyka a volit překladatelské řešení, které bude na ose adekvátnost – přijatelnost bližší pólu adekvátnosti, neboť „přijatelný“ překlad („rodný list“) by mohl být poněkud významově zkreslený. Vhodnější bude tedy použít „výpis z rodného listu“ či „výpis z matriky narození“ (příp. „opis“).

d) Osvědčení o způsobilosti k sňatku/k uzavření manželství

Určitý problém může opět představovat překlad názvu (*certificado de capacidad matrimonial*). Překladatel se musí rozhodnout, zda se přikloní ke konvenci cílového jazyka.

V českých právních předpisech (§ 2 zákona č. 207/2001 Sb.) se používají termíny „vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství“, příp. „osvědčení k uzavření (církevního) sňatku“. Podmínky této způsobilosti se mohou v různých právních systémech lišit, avšak vzhledem k tomu, že se jedná o výrazy, které mohou mít i neterminologický, právním systémem nepodmíněný význam, lze je považovat za vhodný překlad výrazu *certificado de capacidad matrimonial*. Na význam uvedeného výrazu nebude mít vliv ani explicitace (uzavření manželství), v tomto případě se tedy překladatel může přiklonit spíše ke konvencím cílového jazyka a zvolit přijatelné spíše než adekvátní řešení.

Dokument „*fe de soltería*“ může plnit stejný účel jako „*certificado de capacidad matrimonial*“, avšak vzhledem k tomu, že svobodný stav je jen jednou z podmínek uzavření manželství, nebude již v tomto případě možné přiklonit se ke konvenci cílového jazyka. Český právní systém obdobný termín nezná, jako řešení se tedy nabízí „osvědčení o svobodném stavu“.

Výše uvedené dokumenty se však objevují i bez názvu (například jen „*vicario parroquial [...] certifica que [...] no ha contraído matrimonio católico*“) nebo mají formu (přísežného) prohlášení či potvrzení („*declaración juramentada: bajo gravedad de juramento declara que su estado civil es soltera*“ nebo „*constancia: la legislación colombiana no establece*

limitación o impedimento alguno para que un ciudadano colombiano, legalmente capaz y mayor de edad contraiga matrimonio con ...“).

3.6. Translatologická analýza originálu a překladu (druhá část)

Nyní můžeme přistoupit k druhé fázi analýzy, kterou je vyhledání překladatelsky zajímavých dvojic „problém – řešení“, na jejichž základě bude možné základě stanovit určitou koncepci překladu. Uvedené dvojice poukazují na některá opakovaně užívaná řešení, a tedy na konkrétní překladatelskou metodu.

K textové dvojici je možno přistupovat dvěma směry. První z nich Toury nazývá „*discovery procedure*“: text je nejprve prezentován jako překlad, dále jsou stanoveny dvojice problém + řešení. Získáme tak rekonstruovaný proces překladu.

Obrácený postup Toury nazývá „*justification*“. Nejprve máme k dispozici výsledek textu překladu, z něhož vyvodíme jednotlivé „*coupled pairs*“, a poté můžeme tvrdit, že text je skutečně překladem, neboť odpovídá textu výchozímu.

Coupled pairs úzce souvisí s překladovou jednotkou.

Výše uvedené vazby dané postuláty překladu vycházejí najevo při srovnání zkoumaného textu v cílovém jazyce s jeho (potenciálním) zdrojem (Toury 1995: 37). Jak podotýká Toury, „překladové vztahy“ se tolik nevztahují na text jako na celek, nýbrž se týkají spíše jeho jednotlivých částí (segmentů), tedy často relativně malých jednotek na nižších jazykových úrovních. Páry textových jednotek vzniklé ad hoc pro potřebu analýzy tvoří základ pro zkoumání problémů překladu, ekvivalence a pro stanovení koncepce překladu. Poukazují na určitá opakovaně užívaná řešení, a tedy na konkrétní překladatelskou metodu.

Toto rozhodování rozebírá Touroy rovněž z hlediska omezujících faktorů, které měly vliv na formování celkové překladatelské strategie.

3.7. Rozbor překladových dvojic

3.7.1. Výpisy z rejstříků trestů

(i) Señor Jefe // Departamento administrativo de Seguridad „DAS“ // División de Identificación, Santafé de Bogotá, D.C. // – Vedoucí správního úřadu pro bezpečnost „DAS“ // Oddělení pro zjišťování totožnosti // Santafé de Bogotá, D.C.: Překladatel neměl s překladem daného úseku problému, lze uvažovat pouze o drobném porušení jazykové konvence v použití předložky „pro“ (oddělení pro zjišťování totožnosti), neboť analogická slovní spojení bývají v češtině bez předložky (například oddělení zjišťování příčin požáru apod.).

(ii) Señor Jefe // Yo, Sonia [], de nacionalidad colombiana, identificada son la cédula de ciudadanía No. [], expedida en Ibagué: Vážený pane, // já, Sonia [], kolumbijské národnosti, držitelka průkazu totožnosti č. [] vydaného v Ibagué: překladatel velmi vhodně vyřešil překlad výrazu cédula de ciudadanía jako „průkaz totožnosti“. V úvahu by připadal například výraz „občanský průkaz“, který je sice jazykově bližší, ale příliš implikuje doklad podobný našemu. Lze jen velmi obtížně zjistit, o jaký doklad přesně se jedná v Kolumbii, jaké uvádí informace apod., proto je obecnější výraz „průkaz totožnosti“ vhodnější.

(iii) solicito se sirva expedirme un certificado de antecedentes judiciales para presentarlo ante las autoridades de la República Checa el cual necesito para la prolongación de la visa de residente – žádám, aby mi bylo vystaveno potvrzení o záznamech v rejstříku trestů pro předložení úřadům České republiky. Toto potvrzení potřebuji k prodloužení víza: Překlad nepředstavoval větší problémy s výjimkou termínu „visa de residente“. Překlad je zde příliš obecný, odpovídajícím výrazem je

„pobytové vízum“. Terminologii i věcné informace k tomuto tématu lze získat například na internetových stránkách Služby cizinecké a pohraniční policie České republiky nebo ze zákona 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky.

(iv) Me suscribo cordialmente – S úctou se podepisuji: lze považovat za přijatelné řešení. Stejně tak by jistě bylo možné nahradit závěrečnou formuli výrazem používaným v obdobných situacích v cílové korespondenci („děkuji a jsem s pozdravem“ apod.), zde však záleží pouze na osobní preferenci překladatele, zda se přikloní k řešení bližšímu cílové či výchozí kultuře.

(v) Republica de Colombia // departamento administrativo de seguridad // la suscrita jefa de la división de identificación // certifica (que): Kolumbijská republika. Úřad pro bezpečnost. Níže podepsaná vedoucí pro zjišťování totožnosti potvrzuje, že – Překlad tohoto segmentu byl bez problému, uvedený Úřad nemá v češtině ustálený název, takže je možné se doslovně držet originálu.

(vi) Sonnia [], identificado(a) con la C.C. No. [] – Sonnia [], držitel(ka) průkazu totožnosti č. [] – Tento segment nepředstavoval překladatelský problém. Uvedená zkratka je obecně známá a snadno dohledatelná.

(vii) de Ibagué (Tol): z Ibagué (Tolima) – v českých textech se tato formulace neobjevuje, avšak nelze spolehlivě zjistit, zda „*de Ibagué*“ odpovídá českému „bytem“ či „narozena“, jedná se tedy o vhodné řešení. Problémem by mohla být zkratka „Tol“, neboť bez potřebné znalosti reálií by překladatel mohl tento výraz považovat za úplný název, nikoliv za zkratu pro „Tolima“.

(viii) cuya fotografía e impresión dactilar del índice derecho anteceden: jejíž fotografie a otisk pravého ukazováku předcházejí – uvedená

jednotka nepředstavovala pro překladatele žádný problém. Případné možné použití například výrazu „jsou uvedeny výše“ je jen záležitostí osobní preference.

(ix) „No tiene asuntos pendientes con las autoridades judiciales o de policía“ – „Nemá záznam u soudních nebo policejních úřadů: překlad výrazu „asuntos pendientes“ jako „záznam“ se řídí hlavně konvencí obdobných českých dokumentů. Lze jej považovat za vhodný.

(x) Se encuentra registrado(a) bajo No. [] – Je registrovaná pod číslem []: Uvedený segment nepředstavuje překladatelský problém.

(xi) Dado en Santafé de Bogotá, D.C., a los diez y seis (16) días del mes de Mayo del año dos mil (2000). Se expide con un (1) año de vigencia a partir de su fecha de expedición – Vystaveno v Santafé de Bogotá, D.C., dne 16. (šestnáctého) května roku 2000 (dva tisíce). Vydává se s platností na 1 (jeden) rok od data vystavení: Překladatel se řídil českou konvencí uvádět číslo nejprve v číslicích a poté slovy. Takové řešení lze hodnotit jako přijatelné.

3.7.2. *Libros de familia*

(i) Si sólo hay un titular, déjese en blanco el espacio correspondiente – je-li držitelem rodinné knihy pouze jedna osoba, nevyplňujte prosím příslušnou rubriku: pro konkrétního překladatele nepředstavovala tato dvojice žádný problém. Je však otázkou, zda by pro jiného překladatele mohlo být obtíží například to, že je třeba doplnit výraz „rodinné knihy“ nebo případně formulovat celou větu jinak. Je zde tedy úzká hranice mezi jazykovou obtíží a problémem.

(ii) No serán considerados ejemplares editados oficialmente los que no lleven el sello en seco del Ministerio de Justicia – Exempláře, které nejsou opatřeny „suchým razítkem“ ministerstva spravedlnosti, nebudou považovány za oficiální: Pro překladatele nepředstavovala uvedená věta

závažnější problémy, lze mít pouze výhrady k výrazu „suché razítko“ – běžně se používá výraz „suchá pečeť“ (viz například internetové stránky výrobců těchto pečetí apod.)

(iii) Modelo oficial aprobado por Orden del Ministerio de Justicia – vzor schválený vyhláškou ministerstva spravedlnosti: Při překladu výrazu „orden“ se překladatel řídil zejména skutečností, že česká ministerstva vydávají „vyhlášky“. Vzhledem k tomu, že španělská „vyhláška“ zde není podrobněji specifikována, nelze uvažovat o tom, zda by byl vhodnější jiný výraz. Překlad můžeme považovat za zcela vyhovující.

(iv) Ley 25/1986 de 24 de diciembre – zákon 25/1986 ze dne 24. prosince: vzhledem k tomu, že neexistuje ustálený způsob, jak odkazovat na španělské právní předpisy, zvolil překladatel způsob odpovídající jak originálu, tak české konvenci. Překlad je tedy zcela vyhovující, za zvážení by případně stálo doplnění na „zákon č. 25/1986“, jak bývá obvyklejší v českých právních textech.

(v) Titular o titulares del libro // Don [] // Nacido el día [] de [] de [] // en [] // hijo de [] y de [] // estado civil [] – Držitel (držitelé) knihy // Pan [] // Narozen [] v [] // syn [] a [] // rodinný stav []: Proti uvedenému překladu jistě nelze nic namítat, bylo by však možné zvážit, zda by v češtině nebylo vhodnější formulovat jednotlivé výrazy tak, aby za nimi bylo možné doplnit nominativ, jednak z důvodu přehlednosti, jednak proto, že skloňování cizích vlastních jmen, ať už zeměpisných nebo jmen osob, je problematické a často je zapotřebí uvést i první pád, aby nedošlo k mýlce. Jako alternativní řešení by tedy bylo možné navrhnout například Pan (příp. Jméno) [] // Místo narození: [] // Datum narození: [] // Jméno otce a matky: [] // Rodinný stav: [].

3.7.3. *Rodné listy*

(i) En [] provincia de [], a las [] horas el día veinticinco de septiembre de mil novecientos [] ante D. Juez municipal y D. [] secretario, se procede a inscribir el nacimiento de un varón ocurrido a las doce de la mañana, día de hoy, veinticinco de septiembre, en la calle del [] núm. 11, piso [] – V [], provincie [], v [] hodin dne dvacátého pátého září tisíc devět set [], před panem [], městským soudcem, a panem [], sekretářem, se přistupuje k zápisu narození dítěte mužského pohlaví, k němuž došlo ve dvanáct hodin dopoledne dnešního dne dvacátého pátého září v ulici [], číslo 11, poschodí []. V uvedené dvojici výchozí text – překlad nenacházíme žádný problém. Můžeme zde sledovat konstitutivní posun u překladu výrazu „varón“ – překladatel vhodně přistoupil k explicitaci a použil v češtině v souladu s jazykovou a žánrovou konvencí výraz „dítě mužského pohlaví“.

(ii) Es hijo legítimo de Doroteo [] y [] y se le ponen los nombres de [] – Je to legitimní syn otce [] a matky [] a dostává jména []: U této dvojice nepředstavovalo nalezení překladatelského řešení pro problém. Zvolení výrazu „legitimní syn“ má oporu např. ve Sdělení ministerstva zahraničí č. 132/2000 Sb., o přijetí Evropské úmluvy o osvojení dětí.

(iii) Esta inscripción se practica en [] en virtud de la manifestación hecha por Héctor [], abuelo paterno del nacido y la presencian, como testigos, D. Bonifacio [], mayor de edad, domiciliado en [], de [] núm. [], y D. [], mayor de edad, domiciliado en [], núm. [] – Tento zápis je proveden v [] na základě prohlášení Héctora [], dědečka dítěte z otcovy strany, a jako svědkové jsou přítomni pan Bonifacio [], zletilý, bytem [], číslo [] a pan [], zletilý, bytem [] číslo []: Překlad opět nepředstavoval problém. Překladatel vhodně řešil překlad výrazu „abuelo“ jako „dědeček“. Ve starších českých právních

předpisech se často objevuje výraz „děd“ (například zákon č. 32/1962 Sb., zrušen zákonem č. 103/1964 Sb., nebo zákon č. 55/1956 Sb., zrušen zákonem č. 101/1964 Sb.), v novějších textech se však již objevuje výraz „dědeček“ (například Rozhodnutí Ústavního soudu, náleží č. II. ÚS 156/95 nebo Rozhodnutí Ústavního soudu, usnesení č. IV. ÚS 72/94).

(iv) Leída este acta se sella con el de este Juzgado y la firma el Sr. Juez con los testigos y el declarante, de que certifico. – Po přečtení tohoto zápisu se tento pečetí razítkem tohoto soudu a podepisuje jej pan soudce se svědky a s ohlašující osobou: Zde byl pro překladatele problémem výraz „*declarante*“, kterému v českých právních předpisech odpovídá výraz „oznamovatel“ (viz komentář k bodu (xiii) níže).

(v) declaración de datos para la inscripción – ohlášení podkladů k zápisu: segment nepředstavuje závažnější překladatelský problém.

(vi) nota importante: antes de cumplir ver instrucciones al dorso důležitá poznámka: před vyplněním si přečtete poučení na druhé straně: na tomto příkladu můžeme dobře dokumentovat konstitutivní posun daný rozdíly mezi dvěma jazyky. V češtině je rovněž možné vyjádřit rozkaz infinitivem, ale vzhledem k žánrové konvenci je vhodnější určitý slovesný tvar.

(vii) datos de los contrayentes – údaje o snoubencích: potenciálním problémem by mohl být výraz „snoubenec“. Překladatel volil správně, našel odpovídající významový ekvivalent, který je vhodný i z hlediska českého úzu (viz např. § 38 zákona č. 301/2000: „O povolení uzavřít manželství zástupcem rozhoduje [...] podle místa trvalého pobytu snoubence [...].“).

(viii) nacido en [] el día [] del mes [] del año [] – narozen v [] [] dne měsíce [] roku []: Uvedený segment samozřejmě nepředstavuje pro překladatele problém, dle kontextu je však možné

zvážit, zda by k plynulosti textu nepřispěla odlišná formulace: Místo a den, měsíc a rok narození.

(ix) inscrito en [] Tomo [] Página [] – zapsán v [] svazek [] strana []: v různých zemích se používají odlišné výrazy pro dělení matrik (například také tomo / página; tomo / folio; libro / hoja; libro / folio; libro / acta). Vzhledem k tomu, že se v tomto kontextu jedná v zásadě o synonyma, lze se v překladu řídit domácím územ a příslušným právním předpisem a použít výraz „svazek / strana“.

(x) estado civil en el momento de la celebración – stav v době uzavření sňatku: z hlediska porozumění nepředstavuje uvedená dvojice žádný problém. V českých právních předpisech se však většinou vyskytuje výraz „rodinný stav“ (např. zákon č. 65/1965, zákoník práce nebo zákon č. 158/1999 Sb., o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 a další), bylo by tedy vhodnější použít výraz „rodinný stav“, neboť uvedený překlad porušuje konvenci textového typu.

(xi) estado civil en el momento actual – současný stav: uvedená dvojice nepředstavovala pro překladatele zásadnější problém (s výjimkou poznámky k předchozímu bodu). Dle Popovičova dělení tu tedy můžeme mluvit zároveň o negativním posunu a konstitutivním posunu (namísto španělské větné dvojice substantivum + adjektivum je v českém překladu použito pouze odpovídající adjektivum).

(xii) nacionalidad en el momento de la celebración – národnost v době uzavření sňatku: pro překladatele nepředstavoval tento segment problém, přesto je však třeba si uvědomit, že zde dochází ke konstitutivnímu posunu, české sloveso, resp. slovesné podstatné jméno, má odlišnou valenci a vyžaduje doplnění podstatným jménem.

(xiii) declarante – oznamující: z hlediska porozumění nepředstavuje tento výraz obtíž, vzhledem k množství slovníkových ekvivalentů

(prohlašující, oznamující, ohlašující, vypovídající (u soudu), přísedící, svědek, deklarant) je však složitější najít vhodný odpovídající český výraz. Nejspolehlivějším zdrojem je opět zákon č. 301/2000, kde se uvádí termín „oznamovatel“ (například „o tomto oznámení sepíše matrikář s oznamovatelem zápis“).

(xiv) natural de ... původem z: V českých textech není tento výraz obvyklý, avšak jedná se o vhodný překlad vzhledem k nejednoznačné interpretaci originálu (místo narození x bytem v).

(xv) Republica del Perú // Provincia de Lima // Consejo distrital de San Luis // Registro del estado civil // Nacimientos // Año 1974 – Peruánská republika // Provincie Lima // Obvodní rada v San Luis // Občanská matrika // Narození // Rok 1974: překladatel vyřešil segment bez problémů, obecně je však třeba vždy ověřit oficiální název státu a dělení na územněsprávní celky (mezi vhodné zdroje informací patří kvalitní encyklopedie, atlasy, závazné internetové stránky (doporučují se stránky ministerstev či zastupitelských úřadů, nikoliv například cestovní deníky jednotlivců apod., které často obsahují nepřesnosti a chyby).

(xvi) Partida Número: Lenia Lourdes (šipka k následujícímu řádku) // Nombres y Apellidos: cincuenta y dos – Číslo zápisu: padesát dva // Jména a příjmení: Lenia Lourdes []: Překladatel v překladu opravil chybu způsobenou zřejmě jen přehlédnutím autora textu. V tomto konkrétním případě jde o velmi vhodný postup. Jiná situace by však byla u věcných oprav – ty by bylo vhodné vyznačit i v překladu.

3.7.4. Křestní listy

(i) Diócesis del Espinal ministerio parroquial // parroquia San Juan Bautista // Chaparral Tolima – Diecéze v Espinalu, farní správa / farnost San Juan Bautista // Chaparral, Tolima: pro překladatele nepředstavoval

úsek žádný problém. Obecně platí, že je třeba si ověřit církevní územněsprávní dělení, zejména pokud by se jednalo o menší církve atd.

(ii) Partida de bautismo – křestní list: uvedený segment nepředstavoval překladatelský problém.

(iv) Fecha de bautismo – datum křtu: Tento segment nepředstavoval pro překladatele problém.

(v) Sin nota marginal de matrimonio – není žádná poznámka na okraji ohledně manželství: překlad nebyl nijak obtížný; vzhledem k heslovitosti textu by bylo možné zvážit i variantu „bez poznámky“.

(vi) Doy fe: José []. Rubricado – Toto stvrzuji: José [] Podepsán: Opět se nejedná o problematickou dvojici.

3.7.5. *Oddací listy*

„*Coupled pairs*“ jako jednotky srovnání originálu a překladu můžeme stanovit následujícím způsobem:

(i) MANUEL ANGEL MERCADO ORTEGA – MANUEL ANGEL MERCADO ORTEGA: nepředstavuje žádný závažnější problém, není nutná transkripce jména. Překladatel rovněž vhodně dodržel psaní kapitálek v souladu s výchozím textem.

(ii) secretario del Juzgado Segundo de los Municipios Urbanos de Valencia – sekretář druhého soudního obvodu Valencie: v češtině neexistuje závazný text, který by se týkal soudnictví ve Venezuele (knihovna Právnické fakulty, internet), překlad „soudní obvod“ tedy lze považovat za vhodný. Překladatel však vynechal výraz „municipios urbanos“ (městské části). Zde se jedná o negativní posun a porušení funkce překladu.

(iii) de la Circunscripción Judicial del estado Carabobo – soudní obvod státu Carabobo: Obdobně zde platí poznámka uvedená výše: nelze se držet závazného překladu nebo čerpat z autoritativního textu, překlad tedy lze považovat za vhodný.

(iv) que suscribe – který toto podepisuje: tato dvojice nepředstavovala překladatelský problém. Překladatel vhodně doplnil výraz „toto“, který v češtině napomáhá přehlednosti textu.

(v) certifica – stvrzuje: segment nepředstavuje překladatelský problém. Můžeme uvažovat například o synonymu „osvědčuje“ (vyskytuje se častěji například v zákoně č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Obě zmiňovaná slovesa se však zásadně neliší významem ani svou rekcí, takže nelze uvažovat o tom, že by jedno z nich bylo výhodnější např. vzhledem k formulaci následujícího rozvitého větného členu.

(vi) Que a los folios vuelto del cinco y [] – (vi) že na stránkách pět a []: segment nepředstavuje problém. V češtině neexistuje závazný text o vedení matrik ve Venezuele, takže se můžeme bez obav ze zkreslení řídit českým jazykovým územ (viz zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení; Příloha č. 12).

(vii) del Libro de Registro Civil de Matrimonios llevado por este Tribunal durante el año de 1961 – v matrice manželství spravované tímto soudem během roku 1961: vhodnější než výraz „spravované“ by byl výraz „vedené“ (viz výše uvedený zákon). Tento případ lze považovat za chybu proti žánrové konvenci.

(viii) se encuentra asentada un acta – se nachází doklad: překlad tohoto segmentu lze hodnotit jako věcnou chybu, neboť (matričním) dokladem je například rodný, oddací či úmrtní list (viz § 4 odst. 2 zákona

č. 301/2000 Sb., viz výše). v tomto případě se však jedná o „zápis“ (v matriční knize) (viz např. § 55 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb.).

(ix) que copiada a la letra es del tenor siguiente – jehož doslovný opis zní: formulace tohoto segmentu by mohla představovat určitou obtíž, pro konkrétního překladatele však nepředstavovala problém. Formulace byla zvolena velmi vhodně zejména s ohledem na možnost plynulého navázání další větou.

(x) Hoy dieciocho de febrero de mil novecientos sesenta y uno, a las diez de la mañana – Dnes, osmnáctého února tisíc devět set šedesát jedna, v deset hodin dopoledne: uvedený segment nepředstavuje překladatelský problém. Je pouze třeba dodržet vypsání data slovy, samozřejmostí je dodržování pravopisných pravidel pro psaní čísel.

(xi) constituido el suscrito Juez Segundo de los Municipios Urbanos de Valencia de la Circunscripción Judicial del Estado Carabobo – přichází podepsaný druhý soudce obvodu Valencie, soudní obvod státu Carabobo: segment nepředstavuje závažnější problém. Bylo by možné zvážit synonymum „dostavil se“ (které je časté například v notářských zápisech). V zájmu plynulosti textu překladatel použil určitý slovesný tvar namísto španělské polovětné konstrukce, což mu dále (bod xv) umožnilo snazší navázání v další části věty.

(xii) con su respectivo secretario, ciudadano [] – se svým sekretářem, občanem [] – překlad nepředstavuje problém, pouze by bylo možné zvážit synonymum „tajemník“.

(xiii) en la Sala de Audiencia de este Tribunal – do audienčního sálu tohoto soudu – překlad nepředstavoval problém.

(xiv) con el fin de presenciar el matrimonio – aby byl svědkem uzavření manželství: vhodnější by bylo formulovat celou větu odlišným

způsobem, aby nedošlo k záměně soudce se svědky, např. „aby byl přítomen, aby se účastnil“.

(xv) de los ciudadanos Peter [] y Ana [] – občanů Petra a Any: v původním dokumentu se objevuje forma jména „Peter“. Pokud překladatel jméno opravil na základě například osobních dokumentů, mělo by to být uvedeno v doložce, případně v poznámce překladatele.

(xvi) compareció el prenombrado contrayente, soltero – výše jmenovaný snoubenec je svobodný: – jazykovým problémem je v tomto případě velmi dlouhý výčet, jehož formulace je vždy obtížná, zvláště vzhledem k tomu, že čeština je narozdíl od španělštiny flektivní jazyk. Překladatel zvolil navázání prostřednictvím středníku, což mu umožňuje pokračovat prvním pádem, i když za cenu vynechání výrazu „dostavil se“. Určité sloveso použil překladatel již výše (viz bod xi) místo polovětné konstrukce originálu („*constituido*“). Tato volba byla zcela vědomá, význam textu nezměnila a také tato formulace umožňuje plynulé vnímání textu překladu.

(xvii) de veinticinco años de edad, Ingeniero Civil, Pilsen (Checoslovaquia), domiciliado en [] – věk dvacet pět let, inženýr, Plzeň (Československo), bytem v []: překladatel použil obecnější výrazy „inženýr“ místo přesnějšího „stavební inženýr“.

(xviii) hijo de Jaroslav [] y Jana [], mayores de edad, y domiciliados en Caracas – syn Jaroslava [] a Jany [], oba zletilí a bytem v Caracasu: Problém může představovat výraz „*mayor de edad*“. Překladatel velmi dobře zvolil výraz „zletilý“. v některých právních předpisech se sice objevuje i výraz plnoletý (například § 21 odst. 9 zákona č. 146/2002, o Státní zemědělské a potravinářské inspekci), avšak výraz „zletilý“ je jednoznačně definován v zákoně č. 40/1964, občanský zákoník, který lze v tomto ohledu považovat za závaznější (§ 8 odst. 2: „Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku. Před dosažením tohoto věku se

zletilosti nabývá jen uzavřením manželství. Takto nabytá zletilost se neztrácí ani zánikem manželství ani prohlášením manželství za neplatné.“).

(xix) y compareció también la contrayente Ana [] – dále je přítomna snoubenka Ana []: segment nepředstavuje překladatelský problém. Můžeme zde opět hovořit o konstitutivním posunu, který se týká použití času. Překladatel se řídil stylistickou konvencí češtiny, která vyžaduje pestřejší vyjadřování a snahu vyhnout se stejným obrátům, i když v právním textu je opakování stejných konstrukcí z terminologických důvodů i z důvodů případné jednotné interpretace zcela běžné. Výše uvedený úsek textu však není terminologicky ani významově příliš zatížen, je tedy přípustné dát přednost obecnější stylistické konvenci.

(xx) soltera, de veinte años de edad, normalista, natural de Municipio [], Distrito Valencia del Estado Carabobo, hija de Antonio y de Ana, mayores de edad y de este domicilio – svobodná, věk dvacet let, učitelka, původem ze [], okres Valencia, stát Carabobo, dcera Antonia a Any, oba zletilí a bytem zde: obrat „původem z“ není v češtině příliš častý, v tomto konkrétním případě však opět nelze přesně zjistit, zda by mu významově odpovídalo „místo narození“ nebo „trvalé bydliště“. Překladatel tedy situaci vyřešil velmi vhodně.

(xxi) Presentes ambos contrayentes y siendo suficiente la documentación producida se procedió a la celebración del matrimonio – Předložené doklady jsou dostačující, a tak se v přítomnosti obou snoubenců přistupuje k uzavření manželství: překlad uvedené části textu nepůsobil překladateli problémy.

Došlo zde opět ke konstitutivnímu posunu při vyjádření španělského souřadného větného členu.

(xxii) El Secretario dio lectura a la sección Primera del Capítulo XI, Título IV, Libro Primero del Código Civil, que trata de los deberes y derechos de los cónyuges: Sekretář přečetl první oddíl kapitoly XI, odstavec IV, první kniha občanského zákoníku, kde se pojednává o povinnostech a právech manželů: překladatel řešil text odpovídajícím způsobem, pouze by mohlo být vhodnější použít obrat „upravuje povinnosti a práva“, který je častější v českých textech zabývajících se legislativou.

(xxiii) hecho lo cual el Juez interrogó al contrayente Peter: a poté se soudce otázal snoubence Petera: u této dvojice lze dobře sledovat konstitutivní posun daný odlišnou stavbou češtiny a španělštiny. Zatímco španělština vyjádří skutečnost větně, v češtině lze použít pouze příslovce.

(xxiv) „¿Quiere y recibe Ud. por mujer a la ciudadana Ana []?“
„Chcete a berete si za ženu občanku Anu?“: Bylo by možné zvážit i variantu častou v češtině, která výchozímu textu odpovídá rovněž počtem sloves, a to „berete si a přijímáte“. Šlo by však o značný významový posun, překlad odpovídající konvenci výchozího textu tedy lze považovat za vhodnější.

(xxv) y contestó en alta, clara e inteligible voz: „Sí la quiero y la recibo“: na což odpověděl hlasitě, jasně a srozumitelně: Ano, chci, a beru si ji. Pokud jde o výraz „la quiero y la recibo“, platí totéž, co bylo řečeno v bodě (xxiv).

(xxvi) Seguidamente interrogó a la contrayente Ana []: „¿Quiere y recibe Ud. por marido al ciudadano Peter?“ – Dále se zeptal snoubenky Any: „Chcete a berete si za manžela občana Petra?“: Platí zde totéž, co bylo řečeno v bodě (xv) a v bodě (xxiv).

(xxvii) y de igual manera contestó: „Sí lo quiero y lo recibo“: na což stejně odpověděla: „Ano, chci, a beru si ho.“ K překladu sloves „querer“

a „*recibir*“ viz poznámku k bodu (xxv). V překladu uvedené jednotky můžeme sledovat dva konstitutivní posuny, rozdílné použití vedlejší věty v češtině namísto věty hlavní ve španělském originálu a odlišné použití příslovce „stejně“.

(xxviii) *Incontinenti, el mismo funcionario dirigiéndose a ambos contrayentes les dijo – Nato se jmenovaný úředník obrátil k oběma snoubencům a řekl: Překlad tohoto segmentu nepředstavoval problém; opět zde dochází ke konstitutivnímu posunu danému funkcí gerundia ve španělštině.*

(xxix) „En nombre de la República y por autoridad de la Ley, declaro a Uds. unidos en matrimonio civil.“ – Jménem republiky a zákona vás prohlašuji za manžele. Překladatel rezignoval na překlad výrazu „civil“ a přiklonil se k výrazu častému v češtině. Je možné, že problém řešil kompenzací a explicitní výraz „občanský sňatek“ se objevil na jiném místě textu. V tom případě je otázkou, zda je takováto kompenzace přípustná v soudním překladu, kde je obecně tendence překládat co nejvíce „doslovně“. Formulace „prohlašuji, že jste tímto uzavřeli občanský sňatek“ je v češtině sice méně obvyklá, avšak považuji ji v dané situaci za vhodnější než kompenzaci.

(xxx) *Los testigos presenciales de este acto fueron los ciudadanos Jacinto [], Antonio [] y Eduardo [], todos mayores de edad, civilmente capaces y de este domicilio – svědkové přítomní obřadu byli Jacinto [], Antonio [] a Eduardo [], všichni zletilí, občansky plnoprávní a bytem zde: problém zde představuje výraz plnoprávní. V běžném jazyce i v publicistice se výrazy „plnoprávní, svéprávný“ objevují poměrně často, právní předpisy však hovoří o „způsobilosti k právním úkonům“ (například § 22 odst. 2 zákona č. 40/1964, občanský zákoník: „Zastupovat jiného nemůže ten, kdo sám není způsobilý k právnímu úkonu [...]: nebo § 476e téhož zákona: „Svědky mohou být pouze osoby,*

kteře jsou způsobilé k právním úkonům.“). Pro úplnost je třeba dodat, že výraz svéprávný se v legislativě dříve objevoval (například zákon č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění ke dni 30. 6. 1969; odtud pravděpodobně i jeho používání v neodborném jazyce), v platných zněních se však již nevyskytuje. Překladatel se tedy dopustil chyby a došlo zde k negativnímu posunu.

(xxxi) Extendida inmediatamente la presente acta en el Registro Civil correspondiente, se les leyó a las personas que deben suscribirla – Bezprostředně poté byl vyhotoven tento doklad v příslušné matrice, byl přečten osobám, které jej mají podepsat: Opět se zde projevuje konstitutivní posun daný rozdílným užíváním polovětných konstrukcí ve španělštině a v češtině. Námitky lze mít pouze proti výrazu „doklad“, neboť v tomto případě by byl vhodnější spíše výraz „zápis“, který je jednak slovníkovým ekvivalentem slova „acta“, jednak rovněž odpovídá české terminologii členění matričních knih (viz opět zákon č. 301/2000, například § 1 odst. 4: „Součástí matriční knihy je abecední jmenný rejstřík (dále jen „rejstřík“) provedených zápisů narození, uzavření manželství a úmrtí fyzických osob (dále jen „matriční událost“).

(xxxii) y habiendo todos manifestado estar conformes con su contenido firman – a poté, co všichni projeví svůj souhlas s obsahem dokladu, jej podepisují: segment nepředstavuje závažnější problém. Vzhledem k vyváženosti konce věty by bylo možné zvážit použití synonymního výrazu „připojují své podpisy“, který se navíc v obdobných českých dokumentech běžně používá.

(xxxiii) Los contrayentes (fdos) Peter []. Ana []. Los testigos (fdos) Jacinto []. – Antonio []. – Eduardo. El Secretario (fdo) Roberto []: – Podpisy // Snoubenci Petr [] // Ana [] // Svědkové Jacinto [] // Antonio [] // Eduardo [] // Sekretář Roberto []: Z jazykového hlediska nepředstavuje tato jednotka žádný problém. Je pouze třeba

dodržet úpravu originálu a v překladu rozlišit, kdy slovo „podpis“, příp. „podepsali“ překládáme a kdy pouze naznačujeme existenci podpisu.

(xxxiv) Es copia fiel de su original que certifico y expido por orden del Juez – Tuto věrnou kopii originálu vyhotovuji a ověřuji z příkazu soudce: Uvedený segment nepředstavuje překladatelský problém.

(xxxv) En Valencia en el día primero de noviembre del año mil novecientos [] – Valencie, prvního listopadu roku tisíc devět set []: Tato dvojice nepředstavuje žádný problém. Překladatel rovněž správně dodržel vypsání data slovy.

(xxxvi) Año 183° de la Independencia y 134° de Federación – 183. rok nezávislosti a 134. rok federace. Překladatel řešil tento úsek bez problémů. Tato dvojice by však mohla představovat kulturní problém, pro pochopení významu je nutná znalost reálií.

Z bodů (xi) a (xv) dále vyplývá, že překladovou jednotkou nemohou být jednotlivé větné členy, přestože mohou fungovat jako jednotky srovnávání.

3.7.6. *Potvrzení o způsobilosti k sňatku*

(i) Declaración juramentada – Přísežné prohlášení: Překladatel vyřešil odpovídajícím způsobem.

(ii) bajo gravedad de juramento declara que su estado civil es soltera – Pod přísahou prohlašuje, že je svobodná: při překladu této části textu došlo ke konstitutivnímu posunu (su estado civil es soltera – je svobodná), který je zcela v souladu s jazykovou konvencí cílového jazyka.

(iii) fe de soltería – potvrzení o svobodném stavu: jedná se o přijatelné řešení.

(iv) en dicha inscripción no aparece anotación marginal alguna que afecte el estado civil del (de la) inscripto(a) – na okraji tohoto zápisu není žádná poznámka, která by se týkala rodinného stavu zapsané osoby: pro překladatele nepředstavoval tento segment žádný problém, velmi vhodně rovněž použil výraz „osoba“, který zahrnuje oba rody.

(v) después de haberse realizado una minuciosa búsqueda en los índices de matrimonio no se encontró matrimonio alguno a nombre de: Tania [] – Při podrobném prohledání seznamu uzavřených manželství nebylo nalezeno žádné manželství ke jménu []: Při analýze této jednotky vidíme, že překladatel musel řešit některé problémy, například při překladu výrazu „matrimonio“ přistoupil v zájmu srozumitelnosti k explicitaci. Za zvážení by stála synonyma k výrazu „prohledání“, např. výraz „vyhledávání“, který má analogii v Instrukci č. 27/2001 MS).

3.8. Chyby a negativní posuny

Z výše uvedené analýzy vidíme, že stanovit překladatelský problém předem, jak uvádí Nordová, je velmi obtížné. Některé problémy, které bude třeba řešit, jsou zřejmé již od počátku, další však vyplynou až při hledání vhodného překladatelského řešení pro konkrétní segment, byť se výchozí text mohl jevit pro překlad jako zcela bezproblémový. Dále je jen velmi obtížné, ne-li nemožné, stanovit přesnou hranici mezi obecným problémem v překladu a obtížemi konkrétního překladatele. Proto se Touryho postup, kdy jsou problémy stanoveny až srovnáním hotového překladu s originálem, jeví jako vhodnější a realističtější.

Mezi nejčastější negativní posuny v analyzovaných překladech patřily prohřešky proti žánrové konvenci. Za nejzávažnější však lze považovat chyby, které narušují význam textu.

Rovněž je třeba však poznamenat, že soudy (případně další instituce) analyzované překlady přijaly, a tyto překlady tedy svou funkci uspokojivě plnily.

3.9. Koncepce překladu

Řešení pragmatických problémů ukazují, že důraz byl kladen spíše na adekvátnost než přijatelnost, tj. překladatel respektoval převážně normy výchozího textu a výchozí kultury. K normám cílového jazyka se přiklonil pouze tehdy, nebylo-li to na úkor významu či přesnosti, většinou při volbě čistě stylistických řešení. V případě rozporu mezi významem či interpretací a konvencí cílového jazyka měl přednost překlad adekvátní, bližší překladu doslovnému.

4. ZÁVĚR

V hypotéze na začátku této práce bylo uvedeno, že v analyzovaných textech se projeví pouze geografické varianty. Tato hypotéza se potvrdila, všechny texty shodně vykazují rysy odborného připraveného psaného textu. Materiály ze Španělska a Latinské Ameriky se liší zejména na úrovni lexika. Tyto rozdíly přesně nekopírují jednotlivé oblasti, jsou tedy spíše dány obecně velkou rozlehlostí španělsky mluvícího území. Lze tedy uvažovat o větší terminologické rozrůzněnosti než například u češtiny, v níže je, kromě překladů, vyjádřeno pouze právo České republiky. Gramatické varianty se prakticky neprojevovaly, neboť se jednalo převážně o heslovité texty, až na výjimky se neprojevily ani fonetické varianty (jednalo se psané projevy). Totéž platí o stylistických variantách – i když se jedná o různé styly právního jazyka, vždy se v zásadě jedná o text odborný. Případné rozdíly neměly dopad na volbu překladatelské strategie. Překladatel volí řešení na základě vztahu konkrétního segmentu k českému jazyku a českým reáliím, nebere v potaz případné varianty výchozího textu. Různá vyjádření ve španělštině by představovala problém pouze v případě automatizovaných překladatelských řešení.

Rozbor situace dále ukázal, že předmětné texty nelze jednoznačně klasifikovat do některých skupin, do nichž překlady řadí současné teorie překladu. Jedná se například o dělení na překlad instrumentální a dokumentární (Nordová), „*covert*“ a „*overt*“ (Houseová) či překlad sémantický nebo komunikativní (Newmark). Překladatelský postup pak tedy nelze zvolit na základě přiřazení překladu k určitému typu podle uvedených autorů.

Ze srovnávaných dvojic vyplývá, že po významové stránce byl kladen větší důraz spíše na adekvátnost než přijatelnost, neboť překladový text

(ověřený překlad) působí v cílové právní kultuře vždy jako překlad, není vnímán jako původní text. K tomu přispívá i skutečnost, že překlad je explicitně jako překlad označen a objevuje se vždy zároveň s originálem. Pokud však jde o jazykovou stránku, snažil se překladatel co nejvíce přiblížit úzu daného žánru v češtině, avšak v první řadě s přihlédnutím k zachování významu.

Pokud jde o normu, některé skutečnosti překladatelské praxe mohou vytvářet dojem, že určitá norma pro ověřené překlady existuje. Například překladatelské agentury běžně jako součást zadání překladu uvádějí, že text má být přeložen se soudním ověřením. To však nepředstavuje odkaz na normu explicitně stanovenou pro soudní překlady.

Norma tedy není jednoznačně a závazně stanovena. Abychom mohli stanovit alespoň převládající konvence při překladu ověřených administrativně-právních textů, bylo by zapotřebí většího vzorku překladů, než jaký byl k dispozici při zpracování této práce. Rovněž by bylo zajímavé znát názory jednotlivých překladatelů na existenci / neexistenci normy, zda ji postrádají, jak by podle nich měla vypadat, zda se domnívají, že existují určité konvence (a jaké) v překladu uvedeného typu textů apod. Pro podrobnější zjištění výše uvedeného, stejně jako pro stanovení konvence na základě jednotlivých překladatelských řešení v rámci výše identifikovaných tendencí, by bylo možné použít dotazníkovou metodu.

Při analýze překladů nebylo možné se vyhnout analýze chyb. Mezi nejčastější prohřešky patřila porušení žánrové konvence. I přes některé negativní významové posuny však překlady svou funkci plnily, význam jako celek tedy zůstal zachován.

Z uvedeného jasně vidíme, že překladatel se ocitá ve značně složité situaci: musí obsáhnout velké množství znalostí jednak z oblasti práva obecně, jednak si osvojit poměrně specifický právní jazyk, a to jak po

stránce terminologické, tak jeho specifické rysy gramatické a stylistické. Sama oblast práva je velmi široká, překladatelům lze tedy samozřejmě doporučit, je-li to možné, alespoň částečnou specializaci, například na oblast právní teorie a ústavního práva, na oblast občanskoprávní, na obchodní či trestní právo. Samozřejmě zde narážíme na ryze praktický problém, nakolik se v podmínkách českého trhu může překladatel orientovat pouze na texty z oblasti práva, natož například jen na obchodní či trestní právo, nemluvě o užších oblastech, jakými je například právo pojišťovnictví, duševního vlastnictví apod., a to i v případě jazyků, z nichž / do nichž se překládá více než ze španělštiny / do španělštiny.

Získané znalosti je třeba neustále ověřovat a k jejich zdroji přistupovat s kritickým odstupem – je třeba se vyvarovat například interferencí ze stylu novinářského. Získané informace je rovněž třeba aktualizovat (viz například v platném znění obchodního zákoníku se po novele již nepoužívá termín „základní jmění“, ale „základní kapitál“, v návrzích některých zákonů se objevuje termín „registrátor“, z „bezpodílového spoluvlastnictví manželů“ se stalo „společné jmění manželů“ apod.).

Dynamika změn úzce souvisí s celospolečenskými změnami. Lze očekávat, že nyní, po vstupu České republiky do Evropské unie, si v rámci sbližování právních řádů si budou stále bližší i jednotlivé dokumenty, jak to naznačují např. vícejazyčné formuláře pro rodné listy, které již používají některé „staré“ státy EU. U nich pak potřeba překladu mezi některými jazyky odpadá úplně a je zřejmě jen otázkou času, kdy se tyto formuláře objeví ve všech úředních jazycích EU.

Unifikace textů má dopad i na jejich grafické uspořádání. Můžeme sledovat odklon od textů formulovaných v celých větách, s častým výskytem archaických výrazů, ve prospěch heslovitých textů, často uspořádaných do tabulek.

V rámci těchto heslovitých textů je patrné další grafické zjednodušování i uvádění menšího počtu faktických údajů.

Jako další příklad sblížení lze uvést například evropský zatykač. Bude v obou jazycích pojmenovávat stejnou skutečnost, v tomto případě trestné jednání, za které je možné v požadujícím členském státě uložit trest odnětí svobody na dobu nejméně tří let, překladatel tedy již nebude muset pracovat s odlišnou faktickou náplní jednotlivých pojmů. Na druhou stranu však lze očekávat prohloubení rozdílů mezi dokumenty pocházejícími ze Španělska a Iberoameriky.

Z povahy rozebíraných textů vyplývá potřeba konzultací s odborníky. Lze si položit otázku, kdo je v případě právních textů „ideálním“ konzultantem, případně korektorem. Za takového ideálního korektora by bylo možné považovat například právníka, který ovládá oba jazyky a orientuje se v obou právních systémech. V případě korektur odborníky na danou problematiku se však často stává, že se jazyková stránka dostává do pozadí, naopak v případě profesionálních korektorů, kteří se ale nespécializují na oblast práva, může dojít ke stylistickým úpravám, které jsou na úkor odborné stránky textu. Korektoři-právníci, kteří hovoří pouze jedním jazykem, se častou nechávají „strhnout“ svými odbornými znalostmi, zkušenostmi a názory a text příliš interpretují, a vzdalují se tak významové stránce výchozího textu. Nevýhodou je dále časová náročnost korektur a skutečnost, že z pochopitelných důvodů nepředstavují běžnou součást jejich činnosti.

5. RESUMÉ

Tato teoreticko-empirická synchronní deskriptivní práce se zabývá vlivem variant španělštiny na normy soudních překladů. Soustředí se na často překládané dokumenty, jako jsou rodné listy, oddací listy, potvrzení matrik o způsobilosti k sňatku, španělské *libros de familia* apod. Analyzovaný materiál zahrnuje texty jak ze Španělska, tak z hispanofonních zemí Latinské Ameriky.

V úvodu práce je shrnut současný stav výzkumu, zmíněny byly výsledky prací M. Tomáška, P. Elenové, S. Sarcevicové, Ch. Nordové a dalších. Shrnuli jsme rovněž situaci v oblasti norem, která není z hlediska soudního překladu příliš uspokojivá. Zmíněny byly také české právní předpisy, které upravují postavení soudního tlumočnicka, i etická pravidla pro výkon této profese. Konstatovali jsme, že soudní překlady nelze jednoznačně přiřadit k typům překladů, jak je stanovili například Newmark, Nordová či Houseová.

V empirické části jsou dokumenty popsány z hlediska komunikativní funkce, formálnosti, objektivnosti a intertextovosti. Rozbor dále potvrdil hypotézu, že se neprojeví fonetické varianty. Totéž platí o variantách lexikálních, gramatických a stylistických. Dále byly klasifikovány jednotlivé textové druhy, jejich právní pozadí a byl nastíněn komunikační proces při jejich vzniku a překladu. Následně byly popsány očekávané překladatelské problémy (pragmatické, kulturní, jazykové, specifické pro určitý textový typ). Z empirického materiálu byly dle Touryho teorie překladu vybrány dvojice „problém + řešení“, na nichž byly konkrétně komentovány způsoby řešení problémů i možné posuny a cbyby. Závěr práce naznačuje, jakým způsobem by bylo možné zjistit přístup širšího okruhu překladatelů k problematice normy a jak stanovit převládající konvence v oblasti soudních překladů.

6. RESUMEN

El presente trabajo teórico-empírico de carácter sincrónico descriptivo se versa sobre las variedades del español de cara a la norma referente a las traducciones juradas. Se centra en los documentos que son traducidos con mayor frecuencia – certificados de nacimiento, partidas de matrimonio, fes de soltería, libros de familia, etc. El material empírico incluye tanto los documentos provenientes de España como los de los países hispanohablantes de América Latina.

La introducción viene a resumir la situación en la que se encuentran actualmente las investigaciones científicas, se hace referencia a los resultados obtenidos en los trabajos de M. Tomášek, P. Elena, S. Sarcevic y C. Nord entre otros. También se hace un resumen a cerca de la situación en el área de normas que no es suficientemente satisfactoria desde el punto de vista de la traducción jurada. Además se mencionan las leyes checas que entran a regular la situación del traductor jurado y el código ético para el desempeño de la profesión.

Se hace notar que la traducción jurada no puede ser asociada inequívocamente a los tipos de traducción según la clasificación de Newmark, Nord o House.

En la parte empírica se describen los documentos desde diversos puntos de vista, centrándose ya sea en la función comunicativa, la formalidad, la objetividad o la intertextualidad. El análisis confirmó la hipótesis de que las variedades fonéticas no se manifiesten. Lo mismo se puede decir de las variedades lexicales, gramaticales y estilísticas.

También se clasificaron los diversos tipos textuales, su fondo legal y el proceso comunicativo de su generación y traducción. Seguidamente se describen ciertos problemas de traducción anticipados (pragmáticos,

culturales, lingüísticos, específicos del tipo textual). En el material tratado se han elegido, según la teoría de Toury, parejas „problema + solución“, en las que se comentan los modos de búsqueda de la solución y los posibles errores.

La conclusión indica cómo se podría verificar el enfoque de las normas en un circuito más amplio de traductores y cómo se podría llegar a establecer un convenio predominante en el área de traducciones juradas.

7. BIBLIOGRAFIE

Slovníky

BLACK, H. C. a kol.: *Blackův právníký slovník*. 6. vyd. Praha, Victoria Publishing 1993

DUBSKÝ, J. a kol.: *Velký španělsko-český slovník*. 2. vyd. Praha, Academia 1999

HENDRYCH, D. a kol.: *Právníký slovník*. 1. vyd. Praha, C. H. Beck 2001

PINA, R. de: *Diccionario de derecho*. 2. vyd. México, Editorial Porrera S.A. 1970

SÁNCHEZ CERESO, S. a kol.: *Diccionario esencial Santillana de la lengua española*. 7. vyd. Madrid, Santillana S.A. 1995

Ostatní literatura

AKEHURST, M.: Preparation of the Authentic English Text of the E.E.C. Treaty. In: *An Introduction to the Law of the European Economic Community*. B. A. Wortley (ed.) 1. vyd. Manchester, Manchester University Press 1972

ALVAR, M.: *El español de las dos orillas*. 2. vyd. Madrid, Mapfre 1993

ÁLVAREZ, M.: *Tipos de escrito IV: Escritos comerciales*. 1. vyd. Madrid, Arco/Libros, S.L. 1997

APARICIO GONZÁLEZ, M. L. (ed.): *Código de comercio y leyes complementarias*. 21. vyd. Madrid, Editorial Civitas, S.A. 1997

CÁCERES WÜRSIG, I.; PÉREZ GONZÁLEZ, L.: Antecedentes históricos y proyección de la figura del intérprete jurado en España. In: *Hermeneus. Revista de traducción e interpretación* 5, Valladolid 2003, str. 19 – 41

ČECHOVÁ, M. a kol.: *Stylistika současné češtiny*. 1. vyd. Praha, ISV nakladatelství 1997

DAVID, R.; BRIERLEY, J.: *Major Legal Systems in the World Today*. 3. vyd. London, Stevens 1985

DUBSKÝ, J.: Americká španělština ve výuce. In: *Cizí jazyky VIII*, Praha 1964 – 65, str. 5 – 9

ELENA, P.: Competencia y actuación en la traducción documental. In: *Traducción: Metrópoli y diáspora. Las variantes diatópicas de traducción*. Actas de los VIII Encuentros Complutense en torno a la traducción. M. A. VEGA – R. MARTÍN-GAITERO (eds.), Madrid, Universidad Complutense de Madrid 1999

GÉMAR, J.-C.: *Traduire ou l'art d'interpréter, Fonctions, statut et esthétique de la traduction*. 1. vyd. Saint-Nicolas (Québec), Presses de l'Université du Québec 1995

GIMBERNAT ORDEIG, E. (ed.): *Código penal*. 6. vyd. Madrid, Editorial Tecnos (Grupo Anaya) S.A. 2000

GÓMEZ ROÁN, C. a kol.: *Vocabulario básico de derecho*. 1. vyd. Madrid, Editorial Layor 1998

HAUSENBLAS, K.: *Od tvaru k smyslu textu*. 2. vyd. Praha, FF UK 1997

HOFFMANNOVÁ, J.: *Stylistika a...* 1. vyd. Praha, Trizonia 1997

KNAPP, V.: Právní pojmy a právní terminologie. In: *Státní správa, Bulletin Ústavu státní správy* č. 4, Praha 1978

KOŘENSKÝ, J. a kol.: *Juristická a lingvistická analýza právních textů*. 1. vyd. Praha, Academia 1999

LEVÝ, J.: *Umění překladu*. 3. vyd. Praha, Ivo Železný 1998

LEVÝ, J.: Geneze a recepcce literárního díla. In: *Bude literární věda exaktní vědou?* 1. vyd. Praha, Československý spisovatel 1971

MAN, O.: Jazykové šablony v odborném stylu. In: *Acta Universitatis Carolinae, Philologica* 4 – 5, *Slavica Pragensis XI*, Praha 1969

- MAYORAL ASENSIO, R; MUÑOZ MARTÍN, R: Estrategias comunicativas en la traducción intercultural. In: *Aproximaciones a los estudios de traducción*, 1. vyd., P. Fernández Nistal – J. M. Bravo Gozalo (ed.), Valladolid, Universidad de Valladolid 1997, str. 143 – 193
- MAYORAL ASENSIO, R.: *La traducción de la variación lingüística*. 1. vyd. Soria Uertere 1999
- NEWMARK, P.: *A Textbook of Translation*. 1. vyd. New York, London, Toronto, Sydney, Tokyo, Prentice Hall 1988
- NORD, Ch.: *Translating as a Purposeful Activity*. 1. vyd. Manchester, St. Jerome Publishing 1997
- POPOVIČ, A.: *Teória umeleckého prekladu*. 1. vyd. Bratislava, Tatran 1975
- PYM, A: Translating Linguistic Variation: Parody and the Creation of Authenticity. In: *Traducción: Metrópoli y diáspora. Las variantes diatópicas de traducción*. Actas de los VIII Encuentros Complutense en tomo a la traducción. M. A. VEGA – R. MARTÍN-GAITERO (eds.), Madrid, Universidad Complutense de Madrid 1999
- QUILIS, A.: *La lengua española en cuatro mundos*. 1. vyd Madrid, Mapfre 1992
- RABADÁN, R.: *Equivalencia y traducción*. 1. vyd. León, Universidad de León 1991
- SARCEVIC, S.: *New Approach to Legal Translation*. 1. vyd. The Hague/London/Boston, Kluwer Law Intemational 1997
- SESARA, I.: *Lenguaje legal y sistema jurídico*. 1. vyd. Madrid, Editorial Tecnos Victoria 1989
- TOMÁŠEK, M.: K některým otázkám stylového rozvrstvení právního jazyka. In: *Právník* 1/1987, Praha 1987, str. 65 – 75
- TOMÁŠEK, M.: K vybraným problémům překladu právního jazyka. In: *Acta Universitatis Carolinae, Philologica 4, Translatologica Pragensia IV*, Praha 1990, str. 113 – 119

TOMÁŠEK, M.: Právo – interpretace a překlad. In: *Acta Universitatis Carolinae, Philologica 4 – 5, Translatologica Pragensia V*, Praha 1997, str. 14 – 154

TOMÁŠEK, M.: *Překlad v právní praxi*. 1. vyd. Praha, Linde Praha, a.s. 1998

TOURY, G.: *In search of a theory of translation*. 1. vyd. Jerusalem, Academic Press 1980

TOURY, G.: *Descriptive translation studies and beyond*. 1. vyd. Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company 1995

VRBOVÁ, A.: *Stylistika pro překladatele*. 1. vyd. Praha, Karolinum 1998

WEINBERG, M. B. F. de: *El español de América*. 2. vyd. Madrid, Mapfre 1993

PŘÍLOHY RIGORÓZNÍ PRÁCE

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1	Seznam excerpovaných dokumentů	2
Příloha č. 2	Přibrání tlumočnicka	3
Příloha č. 3	Zákon č. 36/1967 Sb.	4
Příloha č. 4	Vyhláška 37/1967 Sb.	9
Příloha č. 5	Císařský patent 208/1854 ř.z.	16
Příloha č. 6	Další předpisy upravující profesi soudního tlumočnicka	17
Příloha č. 7	DIN 2345	28
Příloha č. 8	ISO 2384	31
Příloha č. 9	Ley n°222/93 orgánica de la policía nacional	35
Příloha č. 10	Ley de registro de antecedentes penales	53
Příloha č. 11	Ley del registro de antecedentes penales y administrativos del estado de México	55
Příloha č. 12	Zákon č. 301/2000 Sb.	60

PŘÍLOHA Č. 1

SEZNAM EXCERPOVANÝCH DOKUMENTŮ

Dokument	Země původu
Výpisy z rejstříku trestů a obdobné dokumenty	
Certificación	Bolívie
(bez názvu)	Španělsko
Certificación de antecedentes penales	Kuba
Certificado judicial de antecedentes penales	Peru
Libro de familia	
Libro de familia	Španělsko
Rodné listy, křestní listy	
(bez názvu) – křestní list	Bolívie
(bez názvu) – rodný list	Bolívie
(bez názvu) – rodný a křestní list	Guatemala
Copia registro civil de nacimiento	Kolumbie
(bez názvu)	Kolumbie
Certificación de nacimiento	Kuba
Certificado del registro de nacimiento	Mexiko
Acta de nacimiento	Mexiko
(bez názvu) – křestní list	Panama
Nacimientos en población	Peru
(bez názvu)	Španělsko
Certificación del acta de nacimiento	Španělsko
Acta de nacimiento	Španělsko
(bez názvu)	Venezuela
Extracto de la partida de nacimiento	Venezuela
Oddací listy, potvrzení o způsobilosti k sňatku	
Declaración	Bolívie
Fe de soltaría	Kuba
Fe de soltaría	Mexiko
Fe de soltaría	Venezuela
(bez názvu)	Španělsko
(bez názvu)	Kolumbie
(bez názvu)	Uruguay
Certificado de matrimonio	Španělsko
Certificado de matrimonio	Mexiko

PŘÍLOHA Č. 2

PŘIBRÁNÍ TLUMOČNÍKA

Tlumočník se přibere v případě, je-li třeba přetlumočit z cizího jazyka do českého jazyka obsah výpovědi nebo písemnosti. Je třeba ho přibrat i v případě, ovládá-li orgán, který vede řízení, jazyk, kterým mluví vyslychaná osoba nebo v němž je zachycen obsah výpovědi nebo písemnosti. Tlumočník je přibírán zpravidla neformálně, a to z osob činných u ústavů specializovaných na tlumočnickou činnost nebo z tlumočnicků zapsaných do seznamu. Výjimečně lze přibrat jako tlumočníka i osobu jinou, nezapsanou v seznamu, která musí před podáním tlumočnického úkonu složit slib. Každý tlumočník musí být poučen. Z provádění tlumočnického úkonu je vyloučen tlumočník, u něhož je dán důvod podjatosti v řízení. Za provedení tlumočnického úkonu má tlumočník nárok na náhradu hotových výdajů a na odměnu podle zvláštního právního předpisu – tlumočné (vyhláška č. 67/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících), jejichž výši určí k návrhu tlumočníka ten orgán, který ho přibral (Hendrych 2001: 939).

PŘÍLOHA Č. 3

Zákon č. 36/1967 Sb.

ZÁKON

ze dne 6. dubna 1967

o znalcích a tlumočnících

Národní shromáždění Československé socialistické republiky se usneslo na tomto zákoně:

Oddíl I

Účel a rozsah úpravy

§ 1

- (1) Účelem zákona je zajištění řádného výkonu znalecké a tlumočnické činnosti v řízení před státními orgány a orgány, na které přešly úkoly státních orgánů (dále jen „státní orgány“), jakož i znalecké a tlumočnické činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací.
- (2) Zákon se nevztahuje na podávání posudků, které je upraveno jinými předpisy, a na podávání posudků a provádění tlumočnických úkonů, které neslouží potřebám řízení před státními orgány ani nejsou v souvislosti s právními úkony občanů a organizací; zejména se nevztahuje na expertizní činnost související s plněním výrobních úkolů organizací a na tlumočnickou činnost v rámci mezinárodního styku a cestovního ruchu.

§ 2

- (1) Znaleckou a tlumočnickou činnost vykonávají znalci a tlumočníci zapsaní do seznamu znalců a tlumočnicků; znaleckou činnost vykonávají také ústavy (§ 21).
- (2) Osoby nezapsané do seznamu znalců a tlumočnicků mohou být v řízení před státními orgány ustanoveny znalci nebo tlumočníky jen výjimečně za podmínek stanovených v § 24.

Oddíl II

Znalci a tlumočníci zapsaní do seznamu

Jmenování znalců a tlumočnicků

§ 3

- (1) Znalce (tlumočníky) jmenuje pro jednotlivé obory (jazyky) ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž je ministrem spravedlnosti k tomu pověřen.
- (2) Tlumočnickům pro jazyky jsou na roveň postaveni tlumočníci pro styk s osobami hluchoněnými.

§ 4

- (1) Jmenovat znalcem (tlumočnickem) lze toho, kdo:
 - a) je československým státním občanem
 - b) má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru (jazyka), v němž má jako znalec (tlumočnick) působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou (tlumočnickou) činnost, jde-li o jmenování pro obor (jazyk), v němž je taková výuka zavedena
 - c) má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou (tlumočnickou) činnost může řádně vykonávat.
 - d) se jmenováním souhlasí.
- (2) V odůvodněných případech může ministr spravedlnosti prominout podmínku československého státního občanství.

§ 5

- (1) Ke jmenování znalcem (tlumočnickem) dojde na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování.
- (2) Návrhy na jmenování znalce (tlumočnicka) mohou podat státní orgány, vědecké instituce, vysoké školy, dále organizace, u nichž pracují osoby přicházející v úvahu, jakož i příslušné orgány společenských organizací, jestliže to vyplývá z úkolů těchto organizací. Znalcem (tlumočnickem) může být jmenován též ten, kdo sám o jmenování požádá.
- (3) Orgány a organizace uvedené v odstavci 2, jakož i sbory pro znalecké otázky (§ 16) se na žádost ministra spravedlnosti, popřípadě předsedy krajského soudu vyjadřují, zda navrhovaný

znalec (tlumočník) splňuje podmínky pro jmenování.

§ 6

- (1) Znalec (tlumočník) je povinen složit slib do rukou toho, kdo jej jmenoval.
- (2) Slib zní: „Slibuji, že při své znalecké (tlumočnické) činnosti budu přesně dodržovat právní předpisy, že znaleckou (tlumočnickou) činnost budu konat nestranně podle svého nejlepšího vědomí, že budu plně využívat všech svých znalostí a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké (tlumočnické) činnosti dozvěděl.“

§ 7

- (1) Jmenování znalci (tlumočníci) se po složení slibu zapisují do seznamu znalců a tlumočnicků.
- (2) Seznamy znalců a tlumočnicků vedou krajské soudy, v jejichž obvodu má znalec (tlumočník) trvalé bydliště.
- (3) Ústřední seznam znalců a tlumočnicků vede ministerstvo spravedlnosti; seznam se zasílá pověřenectvu Slovenské národní rady pro spravedlnost a krajským soudům.
- (4) Seznamy znalců a tlumočnicků jsou veřejně přístupné.

Výkon znalecké (tlumočnické) činnosti

§ 8

Znalci (tlumočníci) jsou povinni vykonávat znaleckou (tlumočnickou) činnost řádně a ve stanovené lhůtě.

§ 9

- (1) Znalci (tlumočníci) jsou oprávněni vykonávat znaleckou (tlumočnickou) činnost i mimo obvod krajského soudu, v jehož seznamu jsou zapsáni.
- (2) Státní orgány ustanovují zpravidla znalce (tlumočnický), kteří jsou zapsáni v seznamu toho krajského soudu, v jehož obvodu má státní orgán sídlo nebo pracoviště.

§ 10

- (1) Znalec (tlumočník) je povinen vykonávat svou činnost osobně.
- (2) Jestliže to vyžaduje povaha věci, je znalec (tlumočník) oprávněn přibrat konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek; tuto okolnost spolu s důvody, které k ní vedly, musí uvést v posudku. Odpovědnost znalce (tlumočnicka) není dotčena ani v oné části posudku (překlada), o níž bylo konzultováno.

§ 11

- (1) Znalec (tlumočník) nesmí podat posudek (provést tlumočnický úkon), jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti.
- (2) Jakmile se znalec (tlumočník) dozví o skutečnostech, pro které je vyloučen, oznámí to neprodleně; stejnou povinnost mají i účastníci řízení. O tom, zda znalec (tlumočník) je vyloučen, rozhoduje orgán, který jej pro podání posudku (tlumočnický úkon) ustanovil.
- (3) O tom, kdy znalec (tlumočník) může odepřít podání posudku (překlada) a kdy mu nemůže být podání posudku (překlada) uloženo, platí pro jednotlivé druhy řízení obdobně ustanovení o svědčích.

§ 12

- (1) Nejde-li o žádný z případů uvedených v § 11, je znalec (tlumočník) povinen podat posudek (provést tlumočnický úkon), jestliže byl ustanoven znalcem (tlumočnickem) v řízení před státním orgánem. Odmítne-li znalec (tlumočník) provést úkon, sdělí to státní orgán krajskému soudu, v jehož seznamu je znalec (tlumočník) zapsán.
- (2) Podává-li znalec (tlumočník) v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací na jejich žádost posudek (tlumočnický úkon) mimo řízení před státními orgány, poskytuje tuto odbornou pomoc na základě dohody v rámci výkonu své funkce.

§ 13

Podává-li znalec posudek písemně, je povinen každé jeho vyhotovení podepsat a připojit otisk pečeti; stejnou povinnost má tlumočník u ověřovaných překladů.

§ 14

- (1) Je-li toho k podání posudku třeba, je znalec oprávněn používat přístrojů, jiných zařízení

a materiálů organizace, u níž pracuje; ve výjimečných případech, jestliže to je k podání posudku nezbytné, je povinna též jiná organizace, která má potřebné přístroje, zařízení a materiály, umožnit znalci na jeho žádost jejich použití. Tuto povinnost nemá organizace, jejíž zařízení plní zvláštní úkoly ve veřejném zájmu.

- (2) Organizace má vůči znalci nárok na náhradu nákladů, které jí použitím přístrojů, jiných zařízení a materiálů vznikly.

§ 15

Znalci (tlumočníci) jsou povinni vést znalecký (tlumočnický) deník. Do deníku zapisují provedení všech posudků (tlumočnických úkonů), jejich předmět, pro koho byla činnost provedena, výši odměny a výloh a den jejich proplacení.

§ 16

- (1) V oborech, u nichž to odůvodňuje jejich povaha, se zřizují jako poradní orgány ministra spravedlnosti sbory pro znalecké otázky; jejich členy jmenuje ministr spravedlnosti z řad znalců.
- (2) Úkolem sborů pro znalecké otázky je spolupůsobit při jmenování znalců, stanovit odborné předpoklady nutné pro jmenování znalcem, pečovat o zdokonalování zvláštní kvalifikace znalců, dávat podněty pro vědecký výzkum obecných otázek znalecké činnosti a vyjadřovat se k takovým otázkám z hlediska oboru, pro který jsou zřízeny.

Odměňování a náhrada nákladů

§ 17

- (1) Znalec (tlumočník) má za podání posudku (provedení překladu) právo na odměnu podle stanovených sazeb.
- (2) Odměna se stanoví podle stupně odbornosti potřebného k provedení úkonu a podle množství účelně vynaložené práce. Odměna se může přiměřeně krátit, jestliže úkon nebyl proveden řádně nebo ve stanovené lhůtě.

§ 18

- (1) Znalec (tlumočník) má dále právo na úhradu nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti se znaleckým posudkem (tlumočnickým úkonem).
- (2) Náklady podle odstavce 1 jsou zejména cestovní výdaje, náhrada ušlé mzdy při předvolání ke státnímu orgánu, náklady, které znalec uhradil podle § 14 odst. 2, věcné náklady a náklady spojené s přibráním pracovníků pro pomocné práce. Jestliže znalec (tlumočník) přibral konzultanta, má nárok na náhradu nákladů s tím spojených jen tehdy, jestliže státní orgán, který jej znalcem (tlumočnickem) ustanovil, s přibráním konzultanta vyslovil souhlas.
- (3) Vůči organizaci, u níž znalec (tlumočník) je v pracovním poměru, nemá při předvolání ke státnímu orgánu nárok na náhradu mzdy.

§ 19

- (1) Odměnu a náhradu nákladů je znalec (tlumočník) povinen vyúčtovat zároveň s podáním posudku (provedením tlumočnického úkonu). Její výši určí orgán, který ustanovil znalce (tlumočnicka).
- (2) Krajský soud, v jehož seznamu je znalec (tlumočník) zapsán, dohlíží na úměrnost a úplnost účtovaných odměn občasnými kontrolami.

§ 20

Odvolání znalce (tlumočnicka)

Orgán, který znalce (tlumočnicka) jmenoval, jej odvolá a zařídí jeho vyškrtnutí ze seznamu, jestliže

- a) se dodatečně ukáže, že nebyly splněny podmínky pro jeho jmenování, anebo jestliže tyto podmínky odpadly,
- b) po jmenování nastaly skutečnosti, pro které znalec (tlumočník) nemůže svou činnost trvale vykonávat,
- c) znalec (tlumočník) přes výstrahu neplní nebo porušuje své povinnosti,
- d) organizace, u níž je znalec (tlumočník) zaměstnán, prokáže, že mu znalecká (tlumočnická) činnost brání v řádném výkonu povinností vyplývajících z pracovního poměru.

- e) znalec (tlumočník) požádá o své odvolání.

Oddíl III

Znalecká činnost ústavů

§ 21

- (1) Jsou-li v určitém oboru ústavy nebo jiná pracoviště specializována na znaleckou činnost, jsou státní orgány povinny vyžadovat posudky především od nich.
- (2) Ve zvláště obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení mohou státní orgány požádat vědecké ústavy, vysoké školy a instituce, aby samy podaly posudek.
- (3) Seznam ústavů a jiných pracovišť podle odstavce 1 a vědeckých ústavů, vysokých škol a institucí podle odstavce 2 (dále jen „ústavy“) vede ministerstvo spravedlnosti; seznam se zasílá pověřenectvu Slovenské národní rady pro spravedlnost a krajským soudům.

§ 22

- (1) Ústav podá posudek písemně. Uvede v něm, kdo posudek připravoval a kdo může, jestliže to je podle procesních předpisů třeba, před státním orgánem osobně stvrdit správnost posudku podaného ústavem a podat žádaná vysvětlení.
- (2) Za včasné a řádné provedení posudku odpovídá ústav.
- (3) Jinak pro výkon znalecké činnosti ústavů přiměřeně platí ustanovení o výkonu znalecké činnosti znalců zapsaných do seznamu.

§ 23

- (1) Ústav má právo na odměnu a náhradu nákladů.
- (2) Vedoucí ústavu přiznává v odůvodněných případech pracovníku, který na posudku pracoval, odměnu odpovídající vykonané práci, a to nejvýše do částky vyplacené ústavu jako odměna.

Oddíl IV

Znalci (tlumočníci) nezapsaní do seznamu

§ 24

- (1) Státní orgán může ustanovit znalcem (tlumočnickem) osobu, která není zapsána do seznamu a má potřebné odborné předpoklady pro to, aby podala posudek (provedla tlumočnický úkon) a která s ustanovením vyslovila souhlas,
 - a) není-li pro některý obor (jazyk) znalec (tlumočník) do seznamu zapsán,
 - b) nemůže-li znalec (tlumočník) zapsaný do seznamu úkon provést,
 - c) jestliže by provedení úkonu znalcem (tlumočnickem) zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.
- (2) Takto ustanovený znalec (tlumočník) nemůže podat posudek (provést tlumočnický úkon), dokud nesložil do rukou orgánu, který jej ustanovil, slib podle § 6 odst. 2.
- (3) Hospodářská arbitráž může ustanovit znalcem osobu, která není zapsána do seznamu, také tehdy, jde-li o posouzení zvláště složitých odborných otázek. V těchto případech lze nahradit složení slibu písemným prohlášením.

§ 25

Ustanovení o odměňování a náhradě nákladů platí i pro znalce (tlumočníka) ustanoveného podle § 24; ostatních předpisů se užije přiměřeně.

Oddíl V

Ustanovení přechodná a závěrečná

§ 26

K provedení tohoto zákona upraví ministerstvo spravedlnosti řízení při jmenování a odvolání znalce (tlumočníka), způsob vedení seznamů znalců a tlumočnicků a seznamů ústavů, zřizování a působnost sborů pro znalecké otázky, odměňování a poskytování náhrady nákladů, způsob kontroly odměňování a vedení deníků znalců a tlumočnicků a podrobnosti o výkonu znalecké a tlumočnické činnosti.

§ 27

Byl-li znalec (tlumočník) v řízení před státním orgánem ustanoven přede dnem, kdy tento zákon nabyl účinnosti, použije se dosavadních předpisů.

§ 28

- (1) Zrušují se:
- a) zákon č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků,
 - b) vyhláška ministra spravedlnosti č. 193/1959 Ú. l., k provedení zákona o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků,
 - c) první a druhá věta v odstavci 2 § 127 zákona č. 99/1963 Sb. (občanského soudního řádu).
- (2) Zvláštní předpisy o podávání znaleckých posudků a odborných vyjádření nejsou tímto zákonem dotčeny.

§ 29

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 1967.

Novotný v.r.

Laštovička v.r.

Lenárt v.r.

PŘÍLOHA Č. 4

37/1967 Sb.

VYHLÁŠKA

ministerstva spravedlnosti

ze dne 17. dubna 1967

k provedení zákona o znalcích a tlumočnících

Změna: 11/1985 Sb.

Změna: 184/1990 Sb.

Změna: 77/1993 Sb.

Ministr spravedlnosti v dohodě s ministrem financí a se zúčastněnými ministerstvy a ústředními orgány podle § 26 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, stanoví:

Část I

Řízení znalecké a tlumočnické činnosti

§ 1

Jmenování a odvolávání znalců a tlumočnicků

- (1) Ministr spravedlnosti jmenuje a odvolává pro jednotlivé obory znalecké činnosti a pro odvětví těchto oborů znalce (tlumočníky), kteří jsou pracovníky ústředních orgánů, vysokých škol, vědeckých a výzkumných ústavů, a dále ty, kteří jsou označení (§ 2) ústředními orgány. Dále jmenuje znalce z oboru práva pro oblast právních vztahů k cizině, jakož i znalce (tlumočníky), u nichž si jmenování a odvolání vyhradil. Tlumočníky ve věcech, kde jsou předmětem jednání skutečnosti tvořící předmět státního tajemství, jmenuje ministr spravedlnosti v součinnosti s ministrem vnitra, popřípadě ministrem národní obrany.
- (2) Předsedy krajských soudů pověřuje ministr spravedlnosti jmenováním a odvoláváním znalců (tlumočnicků) v ostatních případech; příslušný je předseda krajského soudu, v jehož obvodu má znalec (tlumočnick) bydliště.

§ 2

Výběr osob pro funkci

- (1) Výběr znalců (tlumočnicků) provádějí v součinnosti se státními orgány, vědeckými institucemi, vysokými školami a hospodářskými i společenskými organizacemi krajské soudy [§ 5 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, (dále jen „zákon“)].
- (2) Při označení vhodných osob pro funkci znalce nebo tlumočnicka nejsou orgány, vědecké instituce, vysoké školy a organizace omezeny na vlastní pracovníky.
- (3) Při výběru znalců (tlumočnicků) přihlížejí krajské soudy též k osobám, které o jmenování požádaly.
- (4) Pro každý obor (jazyk) je třeba jmenovat tolik znalců (tlumočnicků), by jejich počet stačil kryt potřebu posudků (tlumočnických úkonů), aniž by jednotliví znalci (tlumočnicki) museli být neúměrně zatěžováni výkonem znalecké (tlumočnické) činnosti.

§ 3

Ověřování podmínek

Krajské soudy provedou potřebná šetření a zajistí písemnými doklady všechny podmínky pro jmenování znalcem (tlumočnickem) stanovené v § 4 zákona.

§ 4

Seznam znalců a tlumočnicků

- (1) U každého krajského soudu se vede seznam znalců a tlumočnicků. Zapisují se do něho všichni znalci a tlumočnicki jmenovaní ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, kteří mají bydliště v obvodu krajského soudu. Seznam obsahuje oddíl pro zápis znalců a oddíl pro zápis tlumočnicků. Člení se způsobem stanoveným ministerstvem spravedlnosti na základní obory, z nichž některé podle rozsahu se člení na odvětví.
- (2) Seznam znalců a tlumočnicků a jeho doplňky i změny zasílá krajský soud ministerstvu spravedlnosti, krajské prokuratuře, Policii České republiky - správě příslušného kraje

a krajskému úřadu vyšetřování, okresním soudům, vojenským soudům, okresním úřadům a okresním prokuraturám ve svém obvodu.

- (3) Krajské a okresní soudy zajistí, aby seznam znalců a tlumočnicků byl veřejně přístupný u soudů tak, aby do něj mohl každý nahlédnout. Na tuto možnost upozorní soud vývěskou v soudní budově.
- (4) Na žádost fyzických a právnických osob sdělují krajské a okresní soudy znalce (tlumočnicka) z žádaného oboru a odvětví (pro žádaný jazyk).
- (5) Změní-li znalec (tlumočnick) bydliště, je povinen to neprodleně sdělit krajskému soudu, v jehož obvodu je zapsán do seznamu.

§ 5

Ústřední seznam znalců a tlumočnicků

- (1) Ústřední seznam znalců a tlumočnicků, vedený ministerstvem spravedlnosti, je souhrnem seznamů krajských soudů; člení se na obory (odvětví) jako krajské seznamy.
- (2) Ústřední seznam znalců a tlumočnicků obsahuje kromě údajů uvedených v krajských seznamech též údaj o tom, u kterého krajského soudu je znalec (tlumočnick) do seznamu zapsán.

§ 6

Seznam ústavů

- (1) Vedle ústředního seznamu znalců a tlumočnicků vede ministerstvo spravedlnosti seznam ústavů, od nichž lze žádat posudky. Tento seznam se skládá ze 2 oddílů. V prvním oddílu se vedou v patrnosti ústavy a jiná pracoviště specializovaná na znaleckou činnost; ve druhém oddílu vědecké ústavy, vysoké školy a organizace, od nichž mohou státní orgány ve zvlášť obtížných případech žádat znalecké posudky. Vědecké ústavy a organizace oprávněně podávat znalecké posudky v oboru státního tajemství stanoví ministr spravedlnosti v součinnosti s ministrem vnitra, popřípadě s ministrem národní obrany.
- (2) Zápisy do seznamu podle odstavce 1 uveřejňuje ministerstvo spravedlnosti v Ústředním věstníku.

§ 7

Znalecká a tlumočnická pečeť

- (1) Znalci (tlumočnicki) užívají k výkonu své funkce kulaté pečeti v jednotné úpravě, která obsahuje státní znak, jméno znalce (tlumočnicka) s uvedením znalecké (tlumočnické) funkce; u tlumočnicků též s uvedením jazyka (jazyků).
- (2) Správa soudů vydá znalci (tlumočnickovi) potvrzení opravňující ho k objednávce a převzetí pečeti na jeho náklad.

§ 8

Znalecký a tlumočnický deník

- (1) Znalci a tlumočnicki založí a vedou o provedených znaleckých (tlumočnických) úkonech deník. Znalecký (tlumočnický) deník se skládá z průběžně číslovaných a pevně spojených listů. Krajský soud opatří deník pečeti s uvedením počtu listů deníku.
- (2) Krajský soud se přesvědčuje občasnými prohlídkami, zda deníky jsou řádně vedeny. Dohled nad prováděním těchto prohlídek vykonává ministerstvo spravedlnosti.

§ 9

Použití prostředků organizace ke znaleckému úkonu

- (1) Nemá-li organizace, u níž znalec je v pracovním poměru, přístroje, jiná zařízení a materiály, jichž je nezbytně třeba k provedení znaleckého úkonu, je povinna vydat o tom znalci potvrzení, na jehož podkladě požádá znalec jinou organizaci o potřebnou pomoc v rozsahu stanoveném zákonem.
- (2) Jestliže by organizace odepřela umožnit znalci použití příslušných prostředků, může znalec požádat předsedu krajského soudu, v jehož seznamu je znalec zapsán, o pomoc. Předseda krajského soudu projedná věc přímo s touto organizací. Jestliže by se touto cestou nedosáhlo nápravy, obrátí se předseda krajského soudu o pomoc na orgán nadřazený organizaci a v případě potřeby projedná ministerstvo spravedlnosti rozpor s příslušným ústředním orgánem.
- (3) Náklady, které znalec uhradil organizaci za použití jejich prostředků, uplatní v rámci nákladů,

kteřé vznikly podáním posudku.

§ 10

Zánik funkce

- (1) Jestliže je znalec (tlumočník) z funkce odvolán nebo zemře, vyškrtne ho krajský soud ze seznamu.
- (2) U znalců (tlumočníků) jmenovaných ministrem spravedlnosti vyrozumí ministerstvo spravedlnosti o odvolání z funkce nebo o smrti krajský soud, v jehož obvodu má znalec (tlumočník) bydliště.

Část II

Výkon znalecké (tlumočnické) činnosti

§ 11

Přibírání znalců (tlumočníků)

- (1) Státní orgán vyžaduje posudek (tlumočnický úkon) především od ústavu specializovaného na znaleckou (tlumočnickou) činnost (§ 21 odst. 1 zákona), a není-li ho v příslušném oboru nebo není-li to z důvodu hospodárnosti možné, od znalce (tlumočnicka) zapsaného v seznamu krajského soudu, v jehož obvodu má státní orgán sídlo. Jestliže v seznamu krajského soudu není zapsán znalec příslušného oboru (tlumočnick příslušného jazyka) nebo jestliže pro to svědčí vážné důvody, přibere státní orgán znalce (tlumočnicka) zapsaného v seznamu jiného krajského soudu.
- (2) Jestliže státní orgán hodlá za podmínek stanovených v § 24 zákona ustanovit znalcem (tlumočnickem) osobu, která není zapsána v seznamu znalců (tlumočnicků), ověří si podle potřeby předpoklady této osoby pro podání posudku (provedení tlumočnického úkonu) (§ 2 odst. 1 a 2).
- (3) Znalec (tlumočnick) zapsaný v seznamu se při znaleckém (tlumočnickém) úkonu odvolá na složený slib. Znalec (tlumočnick) nezapsaný v seznamu znalců (tlumočnicků) složí slib před podáním posudku (provedením tlumočnického úkonu).

§ 12

Lhůta k provedení úkonu

- (1) Při vyžádání znaleckého (tlumočnického) úkonu uloží státní orgán v mezích stanovených zákonem znalci (tlumočnicku) lhůtu, ve které má být úkon proveden: před stanovením lhůty je podle okolností nutno se znalcem (tlumočnickem) projednat, zda může v zamýšlené lhůtě úkon provést.
- (2) V naléhavých případech může státní orgán žádat spěšné provedení znaleckého (tlumočnického) úkonu: v tomto případě se uvede v opatření, kterým je znalec ustanoven, výslovně, že je žádáno spěšné provedení úkonu, a stanoví se lhůta k jeho provedení.

§ 13

Náležitosti posudku

- (1) Příslušný orgán, který v řízení ustanovil znalce, vymezí ve svém opatření jeho úkol, podle okolností případu též formou otázek tak, aby se znalec zabýval jen takovými skutečnostmi, k jejichž posouzení je třeba jeho odborných znalostí.
- (2) V posudku uvede znalec popis zkoumaného materiálu, popřípadě jevů, souhrn skutečností, k nimž při úkonu přihlížel (nález), a výčet otázek, na které má odpovědět, s odpověďmi na tyto otázky (posudek).
- (3) Písemný znalecký posudek musí být sešit, jednotlivé strany očíslovány, sešívací šňůra připevněna k poslední straně posudku a přetištěna znaleckou pečeti.
- (4) Na poslední straně písemného posudku připojí znalec znaleckou doložku, která obsahuje označení seznamu, v němž je znalec zapsán, označení oboru, v němž je oprávněn podávat posudky, a číslo položky, pod kterou je úkon zapsán ve znaleckém deníku.
- (5) Znalec je povinen písemný posudek na požádání státního orgánu osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit.
- (6) Při ústním posudku podaném do protokolu uvedou se též údaje, které jsou předmětem znalecké doložky.

§ 14

Náležitosti tlumočnického úkonu

- (1) Písemný překlad podává tlumočnický zapsaný v seznamu tlumočnicků v obdobné úpravě, jaká je stanovena pro písemný posudek znalce. Na první straně písemného překladu uvede tlumočnický, z kterého jazyka byl překlad proveden, a na poslední straně připojí tlumočnickou doložku.
- (2) S písemným překladem musí být sešita přeložená listina. Nelze-li tuto listinu připojit k překladu, spojí se s překladem její ověřený opis.
- (3) Tlumočnická doložka se napíše perem nebo strojem, popřípadě se připojí otiskem razítka.
- (4) Tlumočnický úkon provedený ústně před státním orgánem uzavře tlumočnický údaj, které při písemném překladu se uvádějí v tlumočnické doložce.

§ 15

Znalecké posudky (tlumočnické úkony) prováděné mimo řízení

- (1) Posudky mimo řízení provádějí znalci na základě dohody s občanem nebo organizací; totéž platí o úkonech tlumočnických; jinak platí přiměřeně ustanovení o znaleckých posudcích (tlumočnických úkonech) v řízení (§ 13 a 14).
- (2) Důvody, pro které je znalec (tlumočnický) vyloučen z úkonu, a důvody, pro které může odmítnout podání posudku (provedení tlumočnického úkonu) v řízení před státním orgánem, platí též v případech uvedených v odstavci 1.

Část III

Odměňování ústavů

§ 15a

Ústavům a jiným pracovištím uvedeným v § 21 zákona (dále jen „znalecké ústavy“) náleží za výkon znalecké činnosti odměna a náhrada nákladů (dále jen „znalečné“) ve výši odpovídající stanoveným cenám nebo smluvním cenám, které znalecké ústavy účtují na základě hospodářských smluv za odborné posudky, expertizy nebo obdobné výkony.

§ 15b

Stanoví-li zvláštní předpis pro některé druhy znaleckých posudků paušální odměny a náhrady, znalecké ústavy podle tohoto zvláštního předpisu nepostupují.

§ 15c

Při rozhodování o znalečném platí ustanovení § 25 odst. 2. Státní orgán je oprávněn znalečné snížit, byl-li znalecký úkon proveden opožděně nebo nekvalitně.

Část IV

Odměny a náhrady nákladů za znalecké posudky (tlumočnické úkony)

§ 16

Sazby odměn za znalecké posudky. Odměna za znalecký posudek činí podle jeho náročnosti a podle stupně odbornosti, kterou bylo nutné k jeho podání vynaložit, za jednu hodinu práce 75 až 125 Kč.

§ 17

Sazba odměn za tlumočnické úkony

- (1) Odměna za tlumočnický úkon činí podle jeho náročnosti a podle stupně odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit:
Pol. 1: Při ústním překladu z cizího jazyka do češtiny nebo naopak za jednu hodinu 75 až 125 Kč,
Pol. 2: Při ústním překladu z cizího jazyka do cizího jazyka za jednu hodinu 85 až 125 Kč,
Pol. 3: Při písemném překladu z cizího jazyka do češtiny nebo naopak za jednu stránku 75 až 125 Kč,
Pol. 4: Při písemném překladu z cizího jazyka do cizího jazyka za jednu stránku 85 až 125 Kč.
- (2) Při písemném překladu se počet stránek pro stanovení odměny tlumočnický určí vždy podle přeloženého textu. Není-li napsán latinkou nebo azbukou vychází se z počtu stránek překládaného textu. To platí i pro revizi překladu podle § 18.

§ 18

Revize překladu

- (1) Odměna za jazykovou revizi překladu činí podle hledisek uvedených v § 17 odst. 1 za jednu

stránku 20 až 30 Kč.

- (2) Bylo-li nutno při revizi překladu jeho text zcela přepracovat, náleží tlumočnickovi odměna podle sazeb uvedených v § 17 odst. 1.

§ 19

Tlumočníci ústních projevů ve styku s hluchoněnými osobami

Za tlumočení ústních projevů ve styku s hluchoněnými osobami přísluší odměna podle ustanovení § 17 pol. 1.

§ 20

Zvýšení odměny za znalecký posudek

- (1) Je-li znalecký posudek vzhledem k okolnostem případu mimořádně obtížný, může být ve zvlášť odůvodněných případech odměna výjimečně přiměřeně zvýšena až o 20 %.
- (2) Jde-li o posudek, kterým je přezkoumáván posudek jiného znalce, může být odměna zvýšena až o 10 %.
- (3) Je-li nutné spěšné provedení úkonu, nebo bylo-li znalci uloženo úkon provést v den pracovního volna nebo pracovního klidu anebo v noci, může být odměna zvýšena až o 50 %.
- (4) Zvýšení podle odstavců 1, 2 a 3 lze slučovat.

§ 21

Snižování odměny za znalecký posudek

U často se opakujících jednoduchých znaleckých posudků spočívajících v odborném zjišťování v podstatě stejných skutečnostech, zejména v provádění zkoušek pomocí speciálního zařízení, popřípadě laboratorního postupu, snižují se hranice sazeb uvedených v § 16 o 20 %.

§ 22

Zvýšení odměny za tlumočnický úkon

- (1) Odměny za tlumočnický úkon stanovené podle § 17 odst. 1 pol. 1 a 2 lze zvýšit
 - a) až o 20 % za tlumočení projevů zvlášť náročných na přesnost nebo odbornost tlumočení,
 - b) až o 10 % za tlumočení afrických a asijských jazyků,
 - c) až o 50 % z důvodu jiné náročnosti, zejména bylo-li uloženo úkon provést spěšně, nebo v den pracovního volna nebo pracovního klidu anebo v noci.
- (2) Odměny za tlumočnický úkon stanovené podle § 17 odst. 1 pol. 3, 4, lze zvýšit
 - a) až o 50 %, je-li překlad zvlášť odborně náročný, nebo z důvodu jiné náročnosti, zejména bylo-li uloženo úkon provést spěšně, nebo v den pracovního volna nebo pracovního klidu anebo v noci,
 - b) až o 30 %, je-li překlad pořizován z magnetofonového nebo jiného zvukového záznamu,
 - c) až o 20 % z důvodu jiné náročnosti překladu, zejména jde-li o text těžko čitelný.
- (3) Při tlumočení projevů ve styku s hluchoněnými lze odměnu podle § 17 odst. 1 pol. 1 zvýšit až o 10 %, je-li hluchoněný stížen duševní poruchou nebo neovládá-li dobře způsob dorozumívání.
- (4) Zvýšení podle odstavce 1 písm. a) až c) a odstavce 3 lze slučovat; rovněž lze slučovat zvýšení podle odstavce 2 písm. a) až c).

§ 23 zrušen

§ 24

Výklad některých pojmů

- (1) Je-li k provedení znaleckého posudku nebo tlumočnického úkonu podle § 17 odst. 1 pol. 1, 2 třeba méně než jedné hodiny, náleží odměna za celou hodinu. Poslední započatá hodina se započte celá, s výjimkou případu, kdy znalec nebo tlumočnick v této době pokračuje v dalším znaleckém nebo tlumočnickém úkonu.
- (2) Jednou stránkou překladu se rozumí text psaný strojem obsahující 30 řádků po 60 úhozech včetně mezer. Nedokončená stránka se posuzuje jako celá, uzavírá-li text nebo jeho ucelenou část.

§ 25

Řízení o odměnách a náhradách nákladů

- (1) Státní orgán, který si vyžádal znalecký posudek (tlumočnický úkon), rozhodne o odměně a náhradě nákladů, popřípadě o náhradě mzdy znalce (tlumočnicka) v rámci řízení, v němž byl znalecký (tlumočnický) úkon proveden.
- (2) Při určování výše odměny za znalecký (tlumočnický) úkon se hodnotí především:
 - a) povaha a rozsah úkonu a stupeň odborné kvalifikace potřebné k jeho provedení, a to v každé z položek provedeného úkonu,
 - b) charakter a účelnost pomocných prací;1) při znaleckém úkonu je studium spisu zpravidla součástí úkonu,
 - c) přiměřenost doby trvání úkonu, a to též porovnáním s obdobnými odbornými úkony a částkami odměn za ně účtovanými,
 - d) dodržení stanovené lhůty znalcem, zejména bylo-li uloženo spěšné provedení úkonu,
 - e) zda úkon spočíval v přezkoumávání posudku provedeného jiným znalcem.
- (3) Jsou-li pro znalecké (tlumočnické) úkony stanoveny zvláštní úpravou paušální odměny, určuje se odměna paušální částkou, pokud znalec (tlumočnick) neosvědčí při likvidaci odměny a nákladů mimořádné okolnosti svědčící pro to, aby odměna nebyla účtována paušální částkou. Při stanovení odměny paušální částkou nelze současně použít ustanovení o snížení odměny podle § 21.
- (4) V rozhodnutí, kterým se určuje odměna a náhrada nákladů, popř. náhrada mzdy, se s odkazem na příslušné ustanovení vyhlášky uvedenou důvody, podle kterých bylo rozhodnuto o jednotlivých položkách, z nichž se skládá odměna a náhrada nákladů, popř. náhrada mzdy.

§ 26 - zrušen

§ 27

Mimořádné snížení nebo odepření odměny

- (1) Státní orgán je oprávněn stanovit odměnu v rámci sazby snížené až na polovinu, jestliže znalec (tlumočnick) provedl úkon opožděně nebo nekvalitně.
- (2) Jde-li o zvlášť závažný případ nekvalitního provedení úkonu, může státní orgán odměnu odepřít.

§ 28

Náhrada cestovních a jiných výdajů

- (1) Znalec (tlumočnick), který podává posudek (tlumočnický úkon), má nárok
 - a) na náhradu cestovních a jiných výdajů, a to podle obecných předpisů o náhradě cestovních, stěhovacích a jiných výdajů při pracovních cestách. Mezi hotové výdaje náleží i částky, které znalec zaplatil za použití zařízení nebo pomůcek organizaci při provádění znaleckého úkonu a za pomocné práce;
 - b) na náhradu mzdy za dobu strávenou podáním ústního znaleckého posudku (provedením ústního tlumočnického úkonu) při jednání před státním orgánem, včetně čekací doby a doby strávené na cestě k jednání a zpět, jestliže jde o dobu, která se kryje s jeho pracovní dobou.
- (2) Znalec (tlumočnick) má nárok na poskytnutí zálohy na úhradu nákladů uvedených v odstavci 1.
- (3) Při poskytování záloh znalci (tlumočnicku) na úhradu hotových výloh spojených s úkonem, postupuje se tak, aby nedocházelo k přeplatkům.
- (4) Náhrada hotových výloh se poskytuje znalci (tlumočnicku) na základě předložených dokladů; obdobně se postupuje v případech, kdy znalec účtuje odměnu, kterou poskytl za provedení pomocných prací jiné osobě. Za pomocné práce lze přiznat náhradu vyplacené odměny v souladu se mzdovým (platovým) tarifem platným pro takové nebo obdobné činnosti.
- (5) Při uplatnění nároku na náhradu mzdy znalce (tlumočnicka) postupuje se obdobně jako při uplatnění nároku na náhradu mzdy svědka.
- (6) Neposkytuje se náhrada nákladů vzniklých znalci (tlumočnicku) v souvislosti s jmenováním, odvoláním znalce (tlumočnicka), jakož i náhrada nákladů, které znalci (tlumočnicku) vzniknou v souvislosti s úkoly řízení znalecké (tlumočnické) činnosti a metodického vedení znalců

(tlumočnicků).

§ 29

Odměny za úkony mimo řízení

Odměny a náhrady nákladů za znalecké posudky a tlumočnické úkony provedené na žádost organizace na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr se řídí předpisy, které obecně upravují odměňování těchto prací. Těchto předpisů se použije přiměřeně i pro stanovení odměny za znalecké posudky (tlumočnické úkony) provedené na základě smlouvy mezi znalcem (tlumočnickem) a občanem.

Část V

Všeobecná a závěrečná ustanovení

§ 30

Ustanovení této vyhlášky o státních orgánech vztahují se i na orgány a organizace, na něž je výkon některých funkcí státních orgánů přenesen.

§ 31

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem 1. července 1967.

Ministr:

Dr. Neuman v.r.

PŘÍLOHA Č. 5

208/1854 ř.z.

Císařský patent

z 9. srpna 1854,

**kterým se zavádí nový zákon o soudním řízení
v nesporných právních věcech, ve znění změn a doplňků platném ke dni 1. ledna 1925.**

§ 285

Za ověření pravosti písma neb podpisu na původní listině musí býti vždy žádáno ústně nebo písemně u soudu samého. Soud vyslechne žadatele osobně do zápisu, zda uznává písmo nebo podpis na listině za svůj. Není-li vydavatel listiny osobně znám soudnímu úředníku, musí si soud přibrav dva úplně hodnověrné svědky zjednatí jistotu o tom, že jest ten, za kterého se vydává. Vysvědčení vyhotoví se ve formě předepsané pro jiné úřední listiny na listině, předložené k ověření samé. Nezná-li soudce jazyka, ve kterém jest listina sepsána, buď k ověření přivzat tlumočník, který soudu udá podstatný obsah písemnosti.

§ 287

Že překlad souhlasí s prvopisem buď dosvědčeno tlumočnickem zřízeným od soudu.

§ 288

Jak a kde mají býti ustanoveni stálí přísežní tlumočníci, určuje se zvláštními předpisy. Pro jednotlivé případy, ve kterých nemůže býti překlad zhotoven žádným stálým tlumočnickem, ustanoví překladatele soud první stolice a vezme ho do přísahy.

§ 289

Na konci překladu dosvědčí tlumočník, že přesně souhlasí s původní listinou, dovolává se své přísahy, poznamená rok a den vyhotovení překladu a potvrdí toto vysvědčení svým podpisem a svou pečetí. Má-li býti použito listiny mimo místo, kde tlumočník má své bydliště, buď jeho podpis ověřen od soudu, u něhož jest ustanoven, že jest jako tlumočník vzat soudem do přísahy.

§ 291

Soudy jsou oprávněny žádati, je-li třeba, od stálých přísežných tlumočnicků i bezplatné překlady, jichž potřebují v úředním jednání.

§ 292

Překlady tlumočnicka přísežně ustanoveného u soudu buďtež pokládány tímto, jakož i jinými soudy a úřady za správné. Straně, která prohlašuje překlad za nesprávný, musí však býti dovoleno, své tvrzení prokázati dvěma nebo několika znalci podle předpisů soudního řádu.

PŘÍLOHA Č. 6

167/1949 Sb.

ZÁKON

ze dne 16. června 1949

o stálých přísežných znalcích a tlumočnících.

Změna: 34/1958 Sb.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ.

Ustanovení obecná.

Ustanovování.

§ 1

(1) Stálého přísežného znalce nebo stálého přísežného tlumočnicka (v této části dále jen „znalec“) ustanovuje na žádost nebo z moci úřední krajský soud, v jehož obvodě má znalec bydliště.

(2) Na ustanovení znalcem není právního nároku.

(3) Byl-li znalec ustanoven z moci úřední, musí úřad přijmout.

§ 2

(1) Znalcem může být ustanoven, kdo:

a) je československým občanem,

b) je občansky bezúhonný, státně spolehlivý a oddán myšlence lidově demokratického zřízení,

c) vykazuje potřebné znalosti a zkušenosti a je s to úřad znalce náležitě vykonávat.

(2) Ministerstvo spravedlnosti může z důvodů hodných zvláštního zřetele prominout podmínku československého občanství.

§ 3

Počet znalců.

Počet znalců se řídí místní potřebou. Krajský soud posoudí podle svého uvážení, zda potřebného počtu bylo dosaženo; při tom dbá, aby tu byl dostatek znalců z každého oboru, z něhož soudy znalce přibírají.

§ 4

Seznam znalců.

Krajský soud vede pro všechny soudy svého obvodu seznam znalců, které ustanovil (dále jen „seznam“).

§ 5

Přísaha znalců.

(1) Znalec vykoná před nastoupením úřadu do rukou předsedy soudu nebo soudce jím určeného tuto přísahu:

„Přisáhám na svou čest a svědomí, že budu věren Československé republice a jejímu lidově demokratickému zřízení, že budu zachovávat zákony a nařízení a svůj úřad plnit nestranně podle svého nejlepšího vědomí, svědomí a odborného vědění, že ve věcech mně svěřených budu zachovávat tajemství a při veškerém svém jednání budu mít vždy na zřeteli zájmy a prospěch republiky a jejího lidu. Tak přísahám.“

(2) Bydlí-li znalec mimo obvod okresního soudu, který je v sídle krajského soudu, může přísahu vykonat u okresního soudu svého bydliště.

§ 6

Dekret a zápis do seznamu.

(1) Po složení přísahy se znalci vydá ustanovovací dekret, na němž se vyznačí doba a místo jejího složení.

(2) Jakmile byl znalci dekret vydán, zapíše krajský soud znalce do seznamu.

Výkon úřadu.

§ 7

- (1) Znalec je oprávněn vykonávat svůj úřad na celém území státu.
- (2) Na žádost úřadů a orgánů veřejné správy nebo stran může být znalec činný i mimo soudní řízení.

§ 8

O vyloučení a odmítnutí znalce platí předpisy o vyloučení a odmítnutí soudců. Jinak může znalec odepřít výkon úřadu jen v případech, v kterých je svědek zproštěn svědecké povinnosti.

§ 9

Znalec je povinen vést deník, v němž zapisuje všechny znalecké úkony podle předmětu a s udáním, pro koho, kdy a za jakou odměnu byl úkon proveden.

§ 10

Při písemném výkonu svého úřadu užívá znalec kulaté pečeti. Pečeť obsahuje malý státní znak, jméno, příjmení a bydliště znalce, jakož i obor, pro který byl ustanoven.

§ 11

Příležitostný znalec. Není-li pro některý obor v obvodě soudu znalce nebo nemůže-li znalec svůj úřad vykonat, přibere soud znalce z jiného soudního obvodu. Bylo-li by to spojeno s nepoměrnými náklady nebo nesnese-li věc odkladu, zejména jde-li o věc národního pojištění, může soud podle svého uvážení přibrat k znaleckému úkonu i jinou osobu, která má potřebné znalosti; ustanovení o znalcích platí pak přiměřeně.

§ 12

Znalečné.

- (1) Znalec má nárok na náhradu hotových výloh spojených se znaleckým úkonem a na přiměřenou odměnu (znalečné).
- (2) Při stanovení odměny se přihlídně k všem okolnostem případu a k povaze odborných znalostí, jež zkoumání znalcově předpokládalo.
- (3) Podrobné předpisy k provedení odstavců 1 a 2 a sazbu odměn vydá vláda nařízením; než se tak stane, platí, po případě jsou použitelné, dosavadní předpisy a sazby.

Dozor a kárná moc.

§ 13

Znalec je podroben dozoru a kárné moci krajského soudu, kterým byl ustanoven. Tím není dotčeno právo soudu ukládat znalci tresty podle předpisů o soudním řízení.

§ 14

- (1) Znalec se dopouští kárného provinění, jestliže vědomě nebo z nedbalosti porušil povinnosti uložené mu přísahou a úřadem.
- (2) Trestnost kárného provinění zanikne, uplyne-li od jeho spáchání jeden rok. Zakládá-li jednání, které je předmětem kárného řízení, skutkovou podstatu soudně trestného činu, nepromlčí se provinění dříve, než nastane promlčení podle trestních předpisů. O přerušení a stavení promlčení platí předpisy o přerušení a stavení promlčení soudně trestných přestupků.

§ 15

Kárné tresty jsou výstraha, písemné pokárání, pokuta do 50.000 Kčs a zbavení úřadu. Pokuta a zbavení úřadu mohou být vysloveny zároveň.

§ 16

- (1) Před rozhodnutím musí být znalci podrobně oznámeno, z čeho je obviněn, a musí být o tom slyšen.
- (2) Do rozhodnutí, kterým byla uložena pokuta vyšší než 1.000 Kčs nebo vysloveno zbavení úřadu, může znalec do 15 dnů ode dne doručení podat u krajského soudu stížnost k ministerstvu spravedlnosti.

§ 17

Pokuty se vymáhají soudní exekucí a odvádějí do státní pokladny.

§ 18

Škrtnutí ze seznamu.

- (1) Krajský soud škrtně znalce ze seznamu:

- a) odpadne-li některá z podmínek pro jeho ustanovení nebo zjistí-li se dodatečně, že nebyla splněna;
- b) byl-li znalec pro kárný přestupek pravomocným rozhodnutím zbaven úřadu podle § 15;
- c) nemá-li už bydliště v jeho obvodě.

(2) Znalec může být ze seznamu škrtnut, prohlásí-li, že se vzdává úřadu.

(3) Byl-li znalec škrtnut podle odstavce 1, písm. a), může do 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí podat u krajského soudu stížnost k ministerstvu spravedlnosti.

Řízení.

§ 19

(1) Krajský soud vykoná každého pátého roku šetření o tom, zda jsou u znalců i nadále splněny podmínky pro jejich ustanovení nebo zda není i jinak třeba znalce škrtnout ze seznamu (§ 18).

(2) Podle výsledku tohoto šetření zařídí krajský soud čeho třeba, aby seznam byl uveden v soulad se skutečným stavem a podle potřeby doplněn.

§ 20

Před rozhodnutím vykoná krajský soud potřebná šetření a jde-li o ustanovení znalce, vyzve též okresní národní výbor, jednotnou odborovou organizaci, příslušnou zájmovou korporaci nebo organizaci, u znalce z oboru národního pojištění i Ústřední národní pojišťovnu, aby se vyjádřily ve lhůtě, kterou k tomu zároveň určí; nedojde-li takové vyjádření včas, může soud rozhodnout bez něho.

§ 21

Ve věcech upravených tímto zákonem vykonává pravomoc krajského soudu jeho předseda; nestanoví-li zákon jinak, není proti jeho rozhodnutí opravného prostředku.

ČÁST DRUHÁ.

Zvláštní ustanovení pro stálé přísežné tlumočníky.

§ 22

(1) Překlad písemnosti z cizí nebo do cizí řeči pořídí stálý přísežný tlumočnick (v této části dále jen „tlumočnick“) na písemnosti samé nebo spojí překlad s písemností tak, aby neoddělitelnost překladu od přeložené písemnosti byla zabezpečena.

(2) Jde-li o písemnost, kterou s překladem spojit nelze (sbírky zákonů, části vázaných knih a pod.), spojí se s překladem její ověřený opis.

§ 23

(1) Tlumočnick ověří překlad připojením doložky. Doložka musí obsahovat:

- a) řadové číslo deníku (§ 9),
- b) data úředního opatření, jímž byl tlumočnick ustanoven (§ 1), odkaz na složenou přísahu (§ 5) a prohlášení, že překlad úplně souhlasí s přeloženou písemností,
- c) datum, kdy byl překlad pořízen,
- d) účtované znalečné s odkazy na příslušné položky sazby,
- e) podpis a pečeť tlumočnicka.

(2) Došlo-li v překladu ke škrtnům nebo jinakým opravám, třeba na to v doložce upozornit; škrtnutá slova musí zůstat čitelná.

(3) Doložka musí být napsána v znění českém nebo slovenském; lze k ní připojit doložku stejného obsahu v řeči, z které nebo do které byl překlad pořízen.

(4) Doložka požívá veřejné víry.

§ 24

Krajský soud může, je-li to místními poměry odůvodněno, zmocnit tlumočnicka, aby ověřoval správnost opisů listin sepsaných v cizí řeči, jejímž tlumočnickem byl ustanoven. O takovém ověření platí přiměřeně předpisy o ověření opisů listin soudem.

§ 25

Pokud podle platných mezinárodních smluv nebo jiných předpisů je třeba, aby podpis tlumočnickův byl ověřen, a není-li v takovém případě stanoven postup jiný, provede toto ověření krajský soud, jímž byl tlumočnick ustanoven. Tím není dotčena nutnost dalšího ověření vyššími úřady nebo orgány.

ČÁST TŘETÍ.

Ustanovení přechodná a závěrečná.

§ 26

(1) Seznam podle § 4 nahrazuje všechny seznamy znalců a tlumočnicků dosud u soudů vedené.

(2) Osoby, které jsou zapsány v některém z dosavadních seznamů znalců nebo tlumočnicků, se do seznamu vedeného podle tohoto zákona převedou, jsou-li pro to splněny podmínky podle tohoto zákona a požádají-li o to do jednoho měsíce ode dne jeho vyhlášení; taková žádost nepodléhá poplatku a rozhodnutí o ní nepodléhá ani dávce za úřední úkon ve věcech správních. Do dne doručení rozhodnutí o podané žádosti mohou tyto osoby svůj úřad vykonávat.

§ 27

(1) Zrušuje se platnost, po případě použitelnost, všech předpisů, které odporují ustanovením tohoto zákona, zejména

- a) dvorského dekretu ze dne 22. prosince 1835, č. 109 Sb. z. s., o soudních tlumočnících;
- b) nařízení č. 58.600/1916 I. M., o soudních tlumočnících;
- c) ustanovení § 25 vládního nařízení ze dne 10. července 1931, č. 115 Sb., o výběru a úhrnné odměně správců konkursní podstaty, vyrovnacích správců a znalců v řízení konkursním a vyrovnacím;
- d) ustanovení §§ 1 až 10 vládního nařízení ze dne 23. června 1933, č. 100 Sb., kterým se vydávají předpisy o odhadu nemovitostí v řízení exekucním (odhadní řád);
- e) vládního nařízení ze dne 13. července 1939, č. 269 Sb., o seznamech stálých soudních znalců.

(2) Zrušuje se též ustanovení § 16 zákona ze dne 13. února 1947, č. 15 Sb., o stíhání černého obchodu a podobných pletich.

§ 28

Účinnost a provedení.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provede jej ministr spravedlnosti v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

Dr. Čepička v. r.

47/1959 Sb.

ZÁKON

ze dne 8. července 1959

o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků

Národní shromáždění Republiky československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1

Správné odborné posouzení některých skutečností, které má být podkladem pro rozhodnutí nebo opatření soudů, arbitrážních orgánů nebo jiných orgánů státní správy, vyžaduje, aby byla věnována zvýšená péče výběru osob, které mají být činny jako znalci. Stejně péče vyžaduje výběr osob pro kvalitní plnění úkolů tlumočnických. V souladu s těmito požadavky se proto upravuje způsob výkonu činnosti znalecké a tlumočnické podle dalších ustanovení tohoto zákona.

Znalci

§ 2

Orgány státní správy a organizace socialistického sektoru (vědecké a výzkumné ústavy, zařízení, podniky a jiné útvary) jsou povinny na žádost soudů, dále prokurátorů a jiných orgánů činných v trestním řízení, arbitrážních orgánů a ostatních orgánů státní správy označit ze svých pracovníků (členů) osobu, která má provést znalecký úkon z oboru působnosti dožádaného orgánu nebo organizace. Taková osoba může být označena i pro více znaleckých úkonů téhož druhu.

§ 3

(1) Ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, mohou soudy, dále prokurátoři a jiné orgány činné v trestním řízení, arbitrážní orgány a ostatní orgány státní správy požádat státní orgán nebo státní ústav, aby sám podal posudek nebo přezkoumal posudek podaný znalcem.

(2) Zákonná ustanovení, která zakládají povinnost podávat soudům, prokurátorům a orgánům státní správy vysvětlení a vyjádření a pomáhat jim v jejich činnosti, nejsou dotčena.

§ 4

(1) Dožádané orgány státní správy a organizace socialistického sektoru mohou označit pro znalecký úkon pouze pracovníka, který má k tomu potřebné předpoklady, zejména

- a) je občansky bezúhonný,
- b) je oddán lidově demokratickému zřízení,
- c) má potřebné politické a odborné znalosti a zkušenosti,
- d) může znalecký úkon úspěšně provést.

(2) Soudy, dále prokurátoři a jiné orgány činné v trestním řízení, arbitrážní orgány a ostatní orgány státní správy mohou požádat o označení jiného pracovníka, zjistí-li, že označený pracovník nemá předpoklady, aby mohl požadovaný úkon úspěšně provést.

§ 5

Ministerstvo spravedlnosti v dohodě s Generální prokuraturou, ministerstvem vnitra a ostatními zúčastněnými ústředními úřady a orgány sestaví podle jednotlivých oborů činnosti obecný seznam orgánů a organizací povinných označovat své pracovníky k provedení znaleckých úkonů; tento seznam bude postupně doplňovat. Orgány vyžadující znalecké posudky si tento seznam podle místních poměrů pro svůj obvod působnosti doplňují uvedením jednotlivých organizací, které působí v jejich obvodu.

§ 6

(1) O vyloučení znalce v soudním nebo správním řízení platí předpisy o vyloučení soudce podle občanského soudního řádu.

(2) Pracovník označený příslušným orgánem nebo organizací k provedení znaleckého úkonu může tento úkon odepřít jen v případech, ve kterých je svědek podle příslušných předpisů zproštěn v soudním nebo správním řízení svědecké povinnosti.

§ 7

(1) Před provedením úkonu složí znalec v soudním nebo správním řízení u orgánu, který ho ke znaleckému úkonu povolal, slib tohoto znění:

„Slibuji, že budu při podání posudku postupovat v souladu se zásadami lidově demokratického zřízení a podám posudek podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a odborných znalostí, že o věcech mně svěřených zachovám před nepovolanými osobami mlčenlivost a že při mém znaleckém úkonu budu mít na zřeteli zájmy a prospěch republiky a jejího lidu.“

(2) Znalci budou dále před provedením úkonu připomenuty jeho povinnosti a následky porušení těchto povinností.

§ 8

(1) Orgány státní správy a organizace socialistického sektoru dožádané o označení pracovníka pro znalecký úkon požádají o náhradu hotových nákladů spojených s činností znalce a o odměnu za znalecký úkon podle sazeb, které stanoví ministr spravedlnosti v dohodě s ministrem financí vyhláškou. Orgán nebo organizace, která označila pracovníka pro znalecký úkon, odpovídá za to, že doba potřebná pro znalecký úkon, uvedená ve výúčtování, je přiměřená provedenému znaleckému úkonu.

(2) Přiznaná náhrada hotových výloh a odměna za znalecký úkon se vyplátí orgánu nebo organizaci, která pracovníka pro znalecký úkon označila.

(3) Ustanovení odstavců 1 a 2 se užije také v případě, kdy znalecký úkon provede podle § 3 odst. 1 státní orgán nebo státní ústav.

§ 9

(1) Znalec vykonává znalecký úkon v rámci svých pracovních povinností u orgánu nebo organizace, která ho pro znalecký úkon označila. Za znalecký úkon odpovídá znalec.

(2) Ústřední úřady a orgány zajistí obecnou úpravou, aby znalecké úkony byly v oboru jejich působnosti prováděny urychleně a kvalitně.

(3) Prováděcí předpisy stanoví, kdy a v jaké výši poskytne orgán nebo organizace svému pracovníku za znalecký úkon odměnu.

(4) Ústřední úřady a orgány mohou v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady a orgány stanovit, jak v oboru jejich působnosti budou znalecké služby organizovány.

Tlumočníci

§ 10

(1) Jazykové a hospodářské školy jsou povinny označit předsedovi krajského soudu, v jehož obvodu mají sídlo, ze svých pracovníků osoby, které jsou způsobilé, aby prováděly tlumočnickou činnost a ověřovaly správnost překladů.

(2) Orgány a organizace, které potřebují tlumočnické úkony, navrhnou předsedovi krajského soudu, v jehož obvodu mají sídlo, způsobilé osoby především z řad pracovníků státní správy a organizací socialistického sektoru. Předseda krajského soudu může také podle potřeby požádat orgány státní správy a organizace socialistického sektoru, aby mu označily osoby způsobilé pro tlumočnickou činnost.

(3) Předseda krajského soudu zjistí, zda jsou u označených osob splněny podmínky uvedené v § 4. Zjistí-li, že tyto podmínky jsou splněny, vydá označeným osobám osvědčení, že mohou ověřovat správnost překladů připojením tlumočnické doložky, dále jim vydá tlumočnickou pečeť, vezme je do slibu podle odbohy § 7 a zapíše je do seznamu tlumočnicků.

(4) Pověření platí pro celé státní území; z důležitých důvodů může být kdykoliv odvoláno.

(5) U tlumočnicků užije se v soudním nebo správním řízení ustanovení § 6 a § 7 odst. 2 obdobně.

§ 11

(1) Za provedené tlumočnické úkony přiznají orgány nebo organizace, jež si takové úkony vyžádaly, tlumočnickovi náhradu hotových výloh a odměnu podle sazeb, které stanoví ministr spravedlnosti v dohodě s ministrem financí.

(2) Provedl-li tlumočnický úkon pracovník organizace, jejímž úkolem je zajišťovat překlady, postupuje se při určení a výplatě odměny obdobně podle §§ 8 a 9.

§ 12

(1) Ověřený překlad písemnosti z cizí řeči nebo do cizí řeči pořídí tlumočnick na písemnosti samé nebo spojí překlad s písemností tak, aby byla zabezpečena neoddělitelnost překladu od přeložené písemnosti.

(2) Jde-li o písemnost, kterou nelze s překladem spojit, spojí se s překladem její ověřený opis.

§ 13

- (1) Tlumočník ověří překlad připojením doložky. Doložka musí obsahovat označení orgánu, který vydal podle § 10 osvědčení o tom, že tlumočník je oprávněn ověřit správnost překladu, datum tohoto osvědčení a datum, kdy byl překlad pořízen. Dále připojí tlumočník svůj podpis a otisk tlumočnické pečeti.
- (2) Došlo-li v překladu ke škrtnům nebo k jiným opravám, je to třeba v doložce uvést; škrtnutá slova musí zůstat čitelná.
- (3) Doložka musí být napsána ve znění českém nebo slovenském; lze k ní připojit doložku stejného obsahu v řeči, ze které nebo do které byl překlad pořízen.
- (4) Doložka má důkazní moc jako veřejná listina.

§ 14

Je-li podle mezinárodních smluv nebo jiných předpisů třeba, aby tlumočnickův podpis byl ověřen, a není-li v takovém případě stanoven jiný postup, provede toto ověření lidový soud, v jehož obvodu byl tlumočnický úkon proveden. Tím není dotčena nutnost dalšího ověření vyšším orgánem, je-li to stanoveno ve zvláštním předpise.

Společná ustanovení

§ 15

- (1) Je-li třeba znaleckého úkonu z oboru, který nenáleží do činnosti žádného orgánu nebo organizace, nebo jsou-li zde závažné důvody, které brání, aby úkon byl proveden pracovníkem, kterého orgán nebo organizace označí, je možno výjimečně svěřit znalecký úkon přímo některému jednotlivci, který má potřebné znalosti.
- (2) V případech uvedených v předchozím odstavci přízná orgán nebo organizace náhradu hotových výloh a odměnu znalci; ustanovení §§ 8 a 9 zde neplatí. Náhrada hotových výloh a výše odměny se řídí sazbami, které budou vydány podle ustanovení § 8 odst. 1.
- (3) Nelze-li tlumočnický úkon opatřit prostřednictvím tlumočnicka zapsaného v seznamu podle § 10, je možno jeho provedení svěřit některému jednotlivci, který má potřebné jazykové znalosti.

§ 16

Nejde-li o úkon uložený úředním opatřením, platí při znaleckých a tlumočnických úkonech zadaných jednotlivcům předpisy o zadávání služeb a prací socialistickými organizacemi jednotlivcům.

§ 17

- (1) Ustanovení tohoto zákona o znalcích a znaleckých úkonech platí také o expertech a expertizách v arbitrážním řízení; přitom však neplatí ustanovení §§ 6 a 7. Tato ustanovení neplatí také o tlumočnickích v arbitrážním řízení.
- (2) Pro potřebu arbitrážního řízení u státní, resortní, oblastní a družstevní arbitráže sestaví a doplňuje obecný seznam uvedený v § 5 Státní arbitráž Republiky československé.

Závěrečná ustanovení

§ 18

(1) Zrušují se:

1. zákon č. 167/1949 Sb., o stálých přísedících znalcích a tlumočnickích,
 2. vládní nařízení č. 76/1950 Sb., o odměně a náhradě hotových výloh stálých přísedících znalců a tlumočnicků.
- (2) Nedotčeny zůstávají předpisy upravující organizaci a činnost posudkových komisí sociálního zabezpečení a ustanovení vládního nařízení č. 47/1953 Sb., o státní arbitráži, ve znění pozdějších předpisů a předpisy vydané k jeho provedení.

§ 19

Ministr spravedlnosti vydá v dohodě s ministrem financí a se zúčastněnými ministerstvy a ústředními orgány předpisy potřebné k provedení tohoto zákona.

§ 20

Tento zákon nabývá účinnosti ode dne 1. září 1959; provedou jej všichni členové vlády.

73/87-org. - Sdělení

Přezkoumání jmenování nebo odvolání znalce (tlumočnicka)

Generální prokuratura ČSR zaujala k právnímu režimu pro přezkoumání aktu jmenování nebo odvolání znalce (tlumočnicka) následující stanovisko, které pro informaci uveřejňujeme:

Vlastností individuálního správního aktu je jeho závaznost. Proto lze proti němu brojit jen způsobem, který je stanoven a připuštěn v právních předpisech. Aktem je vázán též správní orgán, který jej vydal, a proto lze přistoupit k jeho zrušení či změně jen v intencích právních předpisů, nemá-li být ohrožena jeho stabilita a právní jistota zúčastněných subjektů. Na rozdíl od správního řádu, zákon č. 36/1967 Sb. neupravuje zrušení nebo změnu vadného aktu (jmenování, popř. odvolání znalce) správním orgánem. Byl-li vydán vadný jmenovací akt, lze jej v zákonem předvídaném případě přezkoumat v procesu vyústujícím v odvolání znalce [z důvodu uvedeného v § 20 písm. a) zákona č. 36/1967 Sb.], ukáže-li se dodatečně, že nebyly splněny podmínky pro jmenování.

Pokud byl znalec z funkce nezákonně odvolán, nic nebrání jeho opětovnému jmenování. Nápravu zde lze dosáhnout vytvořením nové právní pozice dotčeného subjektu vydáním nového aktu.

V konkrétním případě může obnovit porušená práva zpravidla správní orgán, který vydal vadný právní akt, tj. orgán, jemuž byla svěřena pravomoc jmenovat a odvolávat znalce, tlumočnický (srov. Socialistická zákonost 8/86 na str. 432).

Ve vhodných případech není vyloučena náprava nezákonného odvolání znalce nebo tlumočnicka (předsedou krajského soudu) vydáním nového aktu nadřízeným orgánem, tj. ministrem spravedlnosti, jehož pravomoc jmenovat znalce není omezena jen na případy uvedené v § 1 odst. 1 vyhlášky č. 37/1967 Sb., ve znění vyhlášky č. 11/1985 Sb. Zákonné oprávnění ministra spravedlnosti obecně pověřovat předsedy krajských soudů jmenováním znalců a tlumočnicků (§ 3 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., § 1 odst. 2 vyhlášky č. 37/1967 Sb.) nikterak nevyklučuje oprávnění pověřovat předsedy krajských soudů jmenováním znalců v konkrétních případech. Se zřetelem k povinnosti správního orgánu plnit úkoly státní správy je i povinností předsedy krajského soudu využívat pravomoci svěřené na základě právního předpisu. Pověření k jmenování znalce v konkrétním případě je tedy prostředkem, jímž může ministr spravedlnosti závazně uložit předsedovi krajského soudu, aby neoprávněně odvolaného znalce (tlumočnicka) opětovně jmenoval.

Nápravu vadného jmenovaného aktu může, se zřetelem k § 20 zákona č. 36/1967 Sb., zjednat odvoláním znalce orgán, který ho jmenoval.

Charakter podání, kterým občan brojí proti aktu vydanému při výkonu státní správy na úseku znalecké a tlumočnické činnosti, nutno posuzovat podle jeho obsahu bez zřetele na označení (Správní právo č. 5/1975, str. 273).

Podání je stížností či podnětem podle vládní vyhlášky č. 150/1958 Ú. I. tehdy, nepodléhá-li režimu zvláštních předpisů (srov. např. Správní právo 7/86, str. 438). Směřuje-li však k vydání nového bezvadného aktu (jmenovacího v případě odvolání a naopak), jímž by se změnila pozice subjektu, založená aktem, o němž podatel tvrdí, že je vadný, pak půjde o žádost o opětovné jmenování znalcem nebo tlumočnickem (§ 5 odst. 2 věta druhá zákona č. 36/1967 Sb.) nebo o žádost o odvolání z této funkce [§ 20 lit. e) zákona č. 36/1967 Sb.], tedy o (kvalifikované) podání podléhající režimu zvláštního předpisu (zákon č. 36/1967 Sb. a vyhlášky č. 37/1967 Sb.) a nikoliv o stížnost ve smyslu vládní vyhlášky č. 150/1958 Ú. I. Směřuje-li podání proti nevyhovění zmíněné žádosti, je nutné je vyřizovat a evidovat jako stížnost. Stížností by bylo též podání, jímž by občan např. brožil pouze proti odvolání z funkce znalce (tlumočnicka) a přitom by se nedožadoval setrvání (opětovného jmenování) ve funkci znalce. Nejasnosti v podání by bylo zapotřebí odstranit šetřením (např. vyzváním občana, aby je upřesnil). Vyřízení takového podání neupravuje zákon č. 36/1967 Sb. ani vyhláška č. 37/1967 Sb. ve znění vyhlášky č. 11/1985 Sb., a proto přichází v úvahu jen postup podle vládní vyhlášky č. 150/1958 Ú. I.

184/1990 Sb.

VYHLÁŠKA

ministerstva spravedlnosti České republiky

ze dne 18. května 1990,

kteřou se mění a doplňuje vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění vyhlášky č. 11/1985 Sb.

Ministerstvo spravedlnosti České republiky stanoví podle § 26 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících:

Čl. I

Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění vyhlášky ministerstva spravedlnosti České socialistické republiky č. 11/1985 Sb., se mění a doplňuje takto:

1. Za část druhou se vkládá nová část třetí, která včetně nadpisu zní:

Část III

Odměňování ústavů

§ 15a

Ústavům a jiným pracovištím uvedeným v § 21 zákona (dále jen „znalecké ústavy“) náleží za výkon znalecké činnosti odměna a náhrada nákladů (dále jen „znalečné“) ve výši odpovídající stanoveným cenám 1) nebo smluvním cenám, které znalecké ústavy účtují na základě hospodářských smluv za odborné posudky, expertizy nebo obdobné výkony. 2)

§ 15b

Stanoví-li zvláštní předpis 3) pro některé druhy znaleckých posudků paušální odměny a náhrady, znalecké ústavy podle tohoto zvláštního předpisu nepostupují.

§ 15c

Při rozhodování o znalečném platí ustanovení § 25 odst. 2. Státní orgán je oprávněn znalečné snížit, byl-li znalecký úkon proveden opožděně nebo nekvalitně.

1) § 4 odst. 1 a 2 vyhlášky FCÚ, MFCM ČSR a MFCM SSR č. 22/1990 Sb., o tvorbě a kontrole cen.

2) Vyhláška FCÚ, MFCM ČSR a MFCM SSR č. 35/1990 Sb., o smluvních cenách, pol. 236 přílohy vyhlášky.

Vyhláška FMF č. 21/1990 Sb., o kalkulaci.

Směrnice FMF č. 19/1985 pro kalkulaci vlastních nákladů a dalších složek ceny výkonů (reg. v částce 33/1985 Sb.).

3) Např. výnos ministerstva spravedlnosti ČSR č.j. ZT1 41/76-KO, kterým se stanoví paušální odměny a náhrady nákladů za znalecké posudky k určení a popření otcovství, provedené na základě krevní zkoušky (reg. v částce 31/1978 Sb.).

Výnos ministerstva spravedlnosti ČSR č. 198/86-org. o paušálních odměnách a náhradách nákladů za znalecké posudky spojené s prováděním pitev, soudnělékařských vyšetření histologických, toxikologických, biologických a s posuzováním újmy na zdraví (re. v částce 11/1987 Sb.).

Výnos ministerstva spravedlnosti ČSR č. 219/88-org. o paušálních odměnách a náhradách za znalecké posudky o ceně staveb, pozemků, trvalých porostů a úhradách za zřízení práva osobního užívání pozemků (reg. v částce 6/1989 Sb.).

2. Dosavadní části III a IV se označují jako části IV a V.

3. V § 25 se vypouští odstavec 6 .

Čl. II

Za znalecké posudky, které byly doručeny státnímu orgánu přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky, náleží znaleckým ústavům odměna a náhrada nákladů podle dosavadních předpisů.

Čl. III

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem 1. července 1990.

Ministryně:

JUDr. Burešová v.r.

432/2002 Sb.

VYHLÁŠKA

Ministerstva spravedlnosti

ze dne 1. října 2002,

kteřou se mění vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 312/1995 Sb., kteřou se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení

Ministerstvo spravedlnosti stanoví podle § 26 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, a podle § 152 odst. 3 a § 153 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů:

ČÁST PRVNÍ

Změna vyhlášky k provedení zákona o znalcích a tlumočnících

Čl. I

Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění vyhlášky č. 11/1985 Sb., vyhlášky č. 184/1990 Sb. a vyhlášky č. 77/1993 Sb., se mění takto:

1. § 15a zní:

„§ 15a (1) Ústavům a jiným pracovištím vykonávajícím znaleckou činnost podle § 21 zákona (dále jen „znalecké ústavy“) náleží za výkon této činnosti odměna a náhrada nákladů (dále jen „znalečné“) podle této vyhlášky. (2) Odměna příslušející znaleckému ústavu se stanoví podle sazeb odměn za znalecké posudky (§ 16, pokud je znalecký posudek podáván v řízení před soudem, jiným státním orgánem nebo orgánem vykonávajícím na základě zákona veřejnou správu, a znalecký ústav byl k podání znaleckého posudku ustanoven orgánem, který řízení vede. V případech, kdy je pro podání znaleckého posudku znaleckým ústavem vyžadována zvláštní odborná specializace, lze sazbu odměny příslušející znaleckému ústavu podle § 16 zvýšit až o 50 %. Ustanovení § 20 a 21 se při stanovení odměny znaleckému ústavu použijí obdobně. (3) Nejde-li o podání znaleckého posudku podle odstavce 2, náleží znaleckému ústavu znalečné ve výši odpovídající smluvní ceně účtované znaleckým ústavem za odborné posudky, expertizy nebo obdobné úkony.“

2. § 15b zní: „§ 15b

Jsou-li pro některé druhy znaleckých posudků stanoveny odměny a náhrady paušální částkou, pro znalecké ústavy se tyto paušální částky nepoužijí.“

3. § 16 včetně nadpisu zní:

„§ 16

Sazby odměn za znalecké posudky

Odměna za znalecký posudek činí podle jeho náročnosti a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit, za jednu hodinu práce 100 až 350 Kč.“

4. V § 17 odstavec 1 zní:

„(1) Odměna za tlumočnický úkon činí podle jeho náročnosti a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit:

Pol. 1: Při ústním překladu z cizího jazyka do češtiny nebo naopak za jednu hodinu 100 až 350 Kč,

Pol. 2: Při ústním překladu z cizího jazyka do cizího jazyka za jednu hodinu 150 až 350 Kč,

Pol. 3: Při písemném překladu z cizího jazyka do češtiny nebo naopak za jednu stránku 100 až 350 Kč,

Pol. 4: Při písemném překladu z cizího jazyka do cizího jazyka za jednu stránku 150 až 350 Kč.“

5. V § 18 odstavec 1 zní:

„(1) Odměna za jazykovou revizi překladu činí podle hledisek uvedených v § 17 odst. 1 za jednu stránku 30 až 90 Kč.“

6. § 23 včetně nadpisu zní:

„§ 23

Paušální částky odměn a náhrady nákladů za znalecké posudky

V případech, uvedených v příloze této vyhlášky, náleží za znalecký posudek odměna a náhrada nákladů ve výši stanovené paušální částky, nestanoví-li tato vyhláška jinak; ustanovení § 16, 20 a 21 se v těchto případech nepoužijí.“

7. V § 25 odstavec 3 zní:

„(3) Pokud za znalecký posudek náleží odměna a náhrada nákladů stanovená paušální částkou, určuje se odměna a náhrada nákladů touto částkou. Pokud znalec doloží mimořádné okolnosti svědčící pro to, aby odměna nebyla paušální částkou určena, může státní orgán při určení odměny postupovat podle § 16 a 20, v takovém případě rozhodne též o výši náhrady nákladů.“

8. V § 30 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavcem 2, který zní:

„(2) Pokud se v této vyhlášce používá pojmu „organizace“, rozumí se tím podle povahy věci též právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby.“

9. Doplňuje se příloha, která zní:

„Příl. Paušální částky odměn a náhrady nákladů za znalecké posudky Odměny a náhrady nákladů za znalecké posudky vyžadované v trestním řízení, které jsou spojeny s prováděním pitev, se stanoví těmito paušálními částkami:

ČÁST DRUHÁ

Změna vyhlášky, kterou se stanoví paušální částka nákladů

Čl. II

Vyhláška č. 312/1995 Sb., kterou se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení, se mění takto:

1. V § 1 se slova „a § 153 odst. 1“ zrušují.

2. V § 1 písm. a) se částka „1 500 Kč“ nahrazuje částkou „2 000 Kč“.

3. V § 1 písm. b) se částka „3 000 Kč“ nahrazuje částkou „4 000 Kč“.

4. V § 1 písm. c) se částka „4 000 Kč“ nahrazuje částkou „6 000 Kč“.

5. V § 3 písm. a) se částka „2 800 Kč“ nahrazuje částkou „7 000 Kč“.

6. V § 3 písm. b) se částka „1 500 Kč“ nahrazuje částkou „3 800 Kč“.

7. Za § 3 se vkládá nový § 3a, který zní:

„§ 3a

(1) Paušální částka nákladů podle § 153 odst. 1 trestního řádu

a) v řízení o zcela bezvýsledně podaném návrhu na obnovu řízení se určí podle § 1,

b) v řízení o zcela bezvýsledně podaném dovolání činí 10 000 Kč.

(3) Paušální částka nákladů trestního řízení určená podle odstavce 1 se zvýší podle § 3, pokud v řízení o zcela bezvýsledně podaném návrhu na obnovu řízení nebo dovolání byl přibrán znalec.“

ČÁST TŘETÍ

Přechodná ustanovení

Čl. III

1. Znalecké posudky a tlumočnické úkony podané přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky se odměňují podle dosavadních předpisů.

2. Podle této vyhlášky se odměňují znalecké posudky a tlumočnické úkony podané nejdříve v den, kdy tato vyhláška nabyla účinnosti, i když byly zadány před tímto datem a část úkonu byla případně vykonána před tímto datem.

3. Paušální částka nákladů trestního řízení a její zvýšení za podání znaleckého posudku se ve věcech pravomocně skončených přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky stanoví podle dosavadních předpisů.

ČÁST ČTVRTÁ

Účinnost

Čl. IV

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2003.

Ministr:

JUDr. Rychetský v. r

PŘÍLOHA Č. 7 - DIN 2345

Obecné definice

Překládání

Převedení textu z výchozího jazyka do cílového jazyka písemnou formou.

Kvalifikace rodilého mluvčího

Ústní nebo písemné ovládnutí jazyka, jaké má osoba, která se nejen učila jazyku v dětství a používala jej dále jako svůj rodný jazyk, ale která rovněž získala určité jazykové vzdělání.

Zvláštní jazyková způsobilost

Znalost konkrétního tématu a ovládnutí speciálních jazykových zvyklostí v rámci tohoto tématu.

Kompetence překladatele

Schopnost správně přeložit výchozí text do cílového jazyka z hlediska jazyka, tématu a idiomatického vyjádření, s ohledem na funkci výchozího textu i cílového textu.

Tlumočení

Ústní překlad řeči z výchozího jazyka do cílového jazyka.

Překlad (cílový text)

Výsledek procesu překladu.

Definice týkající se jazyka a textu

Výchozí jazyk

Jazyk, v němž je napsán výchozí text.

Výchozí text

Text, který má být přeložen.

Referenční text

Text ve výchozím nebo cílovém jazyce, který je porovnatelný s výchozím textem, co se týče tématu nebo typu textu. To také zahrnuje předchozí překlady stejného typu textu.

Podkladový text

Text ve výchozím nebo cílovém jazyce. Podkladový text pojednává o tématu výchozího textu.

Cílový jazyk

Jazyk, v němž je vyhotoven cílový text.

Cílový text

Výsledek procesu překladu

Funkce textu

Funkce pro sdělení informace obsažené v textu.

Důvěrný ráz

Překladatel je povinen zachovat důvěrný ráz a zajistí, aby nedošlo ke zpřístupnění důvěrných informací neoprávněným třetím stranám. Pokud zadavatel požaduje zvláštní dohodu o důvěrném rázu (tj. nad rámec důvěrného rázu, jehož zachování se od překladatele obvykle očekává), zadavatel předloží tuto dohodu překladateli k podpisu.

Terminologie

Pokud zadavatel vyžaduje použití specifické terminologie, informuje o tom překladatele a poskytne překladateli náležité materiály. Přehled terminologie a glosář bude podléhat dohodě, používání specifické terminologie bude potom v tomto případě závazné.

Evidence

Překladatel je povinen vést si evidenci o provedených zakázkách (kopie dokladů o zakázce, seznam zakázek, fakturaci).

Analýza výchozího textu

Před zahájením překladu překladatel určí, zda je schopen dané téma odborně a bezvadně přeložit. Pokud ne, je povinen na tuto skutečnost obratem upozornit zadavatele. Pokud si překladatel během překládání všimne chyb ve výchozím textu, měl by zadavatele na tyto chyby upozornit.

Cílový text

Cílový text musí vyhovovat pravidlům cílového jazyka, co se týče pravopisu, gramatiky a užití jazyka. Cílový text bude mít vlastnosti dohodnuté mezi zadavatelem a překladatelem.

Úplnost

Bude přeložen obsah celého výchozího textu, pokud není určeno jinak. Poznámky pod čarou, přílohy, dodatky, tabulky, přehledy a ilustrace budou zahrnuty v celém svém rozsahu, pokud není dohodnuto jinak. Text v ilustracích a tabulkách bude přeložen.

Překladatel upozorní zadavatele na jakékoli odchylky od výchozího textu nebo doplňky k výchozímu textu (viz pododstavec Poznámky překladatele).

Formální úprava

Co se týče grafické úpravy a vzhledu vyhotoveného textu, má přednost přání zadavatele.

Grafická úprava

V cílovém textu bude zachována grafická úprava výchozího textu, pokud to typografická praxe v cílovém jazyce nevyžaduje jinak.

Struktura textu a rejstříku

Cílový text bude odpovídat výchozímu textu z hlediska struktury, nadpisů, číslování kapitol a oddílů, pokud zvláštní vlastnosti cílového jazyka nebo jiná pravidla nevyžadují jinak. Rejstřík seřazený podle jazykových hledisek bude řazen v cílovém textu tak, jak je obvyklé v cílovém jazyce. Abecední rejstříky budou řazen v cílovém jazyce podle abecedy.

Uspořádání tabulek a ilustrací

Uspořádání tabulek a ilustrací v cílovém textu bude odpovídat jejich uspořádání ve výchozím textu, pokud typografické zvyklosti v cílovém jazyce nebo rozdíly v délce textu či obsahu nevyžadují provedení změn v tomto uspořádání. V takovém případě bude na vhodné místo v textu vložen odkaz na tabulku nebo ilustraci.

Poznámky pod čarou

Číslování nebo uspořádání poznámek pod čarou bude odpovídat číslování a uspořádání ve výchozím textu, pokud není z lingvistických nebo typografických důvodů vyžadováno jinak.

Bibliografické odkazy

Bibliografické odkazy budou převzaty beze změny, tj. název bude ponechán (přepsán, podle situace) ve výchozím jazyce. Překladatel by však měl s vynaložením rozumného úsilí zjistit, zda již bylo dílo publikováno v cílovém jazyce. V takovém případě bude uveden již existující název v cílovém jazyce. Pokud je vyžadován překlad všech bibliografických odkazů, bude to podléhat samostatné dohodě a budou co nejdůsledněji dodržena bibliografická pravidla nebo normy, jež platí pro cílový jazyk.

Symbody, jednotky, matematická látka

Symbody, jednotky, vědecká a matematická látka budou uvedeny v podobě, obvyklé v cílovém jazyce. Jazykově podmíněné indexy (např. P_{netto} nebo $\sum \text{zulässig}$) se překládají, pokud si zadavatel nepřeje, aby byly ponechány ve výchozím jazyce. Možnými důvody pro ponechání indexů ve výchozím jazyce jsou náklady na přepracování grafické úpravy nebo nedostatek zavedených výrazů se stejným významem v cílovém jazyce. Překladatel by měl upozornit zadavatele na jakékoliv změny provedené v symbolech a indexech (viz pododstavec Poznámky překladatele). Při převádění jednotek by měly být hodnoty a jednotky z výchozího textu uvedeny v závorkách.

Poznámky překladatele

Jakékoliv zvláštní poznámky v cílovém textu budou uvedeny ve formě poznámek překladatele, které by měly být obvykle uvedeny jako poznámky pod čarou nebo v případě opakujících se poznámek shrnuty v příloze.

Respektování textu

Názvy a zkratky

Obecně platí, že názvy a zkratky se nepřekládají, vyjma tam, kde jde o zavedenou podobu jmen umělců, historických osob nebo názvů institucí, veřejných činitelů, zvířat, budov, produktů, literárních, uměleckých a vědeckých děl a geografických názvů v cílovém jazyce. Překlad by měl být uveden v závorkách za nepřeloženým názvem nebo zkratkou, pokud to pomůže čtenáři lépe porozumět textu.

Tituly osob, názvy povolání a funkce

Tituly osob by se neměly překládat, pokud neexistuje výraz se stejným významem v cílovém jazyce. Povolání a funkce se překládají, pokud existuje zavedený výraz se stejným významem v cílovém jazyce. Nejde-li o tento případ, při zpracování těchto výrazů by měla být zohledněna funkce textu. Vhodným řešením může být ponechat konkrétní termín nepřeložený. V tomto případě by měl být v místě, kde se termín objevuje v textu poprvé, připojen vysvětlující překlad, pokud to pomůže čtenáři lépe porozumět textu.

Přepis, transkripce

Tituly, názvy a zkratky, které neexistují v abecedě cílového jazyka, se přepisují v souladu s posledním vydáním Pravidel českého pravopisu.

Data a čas

Pro psaní dat a hodin bude použita obvyklá metoda, jaká se používá v cílovém jazyce.

Citace

Pokud výchozí text obsahuje citace, jejich zpracování bude provedeno s ohledem na funkci cílového textu. V případě citací z děl dostupných široké veřejnosti překladatel zkontroluje, zda je překlad již k dispozici v cílovém jazyce, za předpokladu, že s tím spojené úsilí nebude nepřiměřené. Citace by poté měla být začleněna do cílového textu s uvedením zdroje. V jiných případech může překladatel například zvolit překlad, který vyjadřuje obecný smysl citace, nebo ji nahradit jiným vhodným textem, přičemž vezme v úvahu funkci cílového textu.

Nové termíny

Překladatel může vytvořit nový termín, pouze pokud po odpovídajícím zkoumání nenalezl žádný zavedený výraz v cílovém jazyce. Nově vytvořený termín by měl být jako takový označen v poznámce překladatele (viz pododstavec Poznámky překladatele).

Výskyt jiného jazyka

Pokud je ve výchozím textu použit jiný jazyk než jazyk výchozí, překladatel ho nepřekládá, pouze uvede např. „ruský text“, pokud není se zadavatelem dohodnuto jinak.

Kontrola a posouzení překladu

Před dodáním překladu zadavateli překladatel zkontroluje: úplnost; správnost obsahu a terminologie, při uvážení funkce textu; správný pravopis a gramatiku a vhodné použití jazyka; vyhovění dohodám uzavřeným se zadavatelem s ohledem na cílový text; vyhovění jiným dohodám uzavřeným se zadavatelem vhodnost poznámek překladatele. Kromě toho může být dohodnuto, že některé body zkontroluje kvalifikovaná třetí strana.¹

PŘÍLOHA Č. 8 - ISO 2384

The International Standard ISO 2384 - Part One

The International Organization for Standardization (ISO) is a worldwide organization which deals with the development of standardization for the presentation of services and documents in order to uniform the criteria with which they are produced in all fields. Standardization encourages international exchanges because internationally recognized standards among partners and associates provide precise parameters when exchanging information or documents. The ISO, based in Geneva, is a federation of national standards institutes, which, other than contributing to the definition of international standards, helps to develop any specific national versions.

As far as translations are concerned, Great Britain and the United States relate to 2384 ISO published in 1977, and approved by twenty-four countries. The title of this standard is «Documentation - Presentation of translations» and it essentially deals with two problems: in what measure can a translation be considered a substitute to the original document, and in what measure must it be possible to identify the original document

In order to learn practical translation techniques, we think it necessary to start off by explaining the definitions and the official standards that regulate the work of the translator, mostly because, when exploring translations in common everyday use, we are often surprised at what we find: these standards are frequently disregarded, mainly because the person in charge of publishing the translation may, as a matter of fact, not be familiar with them at all.

However it is important to say that the standard that is about to be illustrated will not be the only direction in which this course is going: the indications given are not always restricting and are not always valid for all translations.

The 2384 ISO standard is valid for the complete, partial, or abridged translation of documents but it is not valid for the translation of abstracts i.e. the short summaries that sometimes appear as an introduction to articles and that are written in the most popular languages worldwide, such as English or French.

Clause four of this standard lists the essential and complementary (compulsory and noncompulsory) elements in translations, distinguishing four different kinds of publications: books, periodicals, articles, and patents.

Books

As far as translated books or separately issued publications are concerned, it is essential to specify the following: Full name of the author/s of the original text, specifying his/her/their role: whether it is an individual author or a corporate one (firm or company for example), chief editor, scientific editor; Title of the text which has been translated or the translation of the original title; Kind of translation which has been made: if complete, partial or abridged (in the latter two cases it is necessary to specify exactly what has been translated and what has been omitted); Organization responsible for the translation, name of the translator or translators and of the chief editor, or of the scientific editor, or publisher of the translation; Publisher, place, and date. For unpublished translations, address of persons responsible for the translation; International Standard Book Number (ISBN); this number is attributed to every non-periodical publication and contains information on the publishing country, the publisher and the title. Details on the exclusive copyrights of the translation: It is on the other hand complementary to specify: Language of the translation; Translation of the title of the series or collection; As far as the information regarding the original document is concerned, it is essential to specify: Title in the original language; Place and date of publication in the original language; Number of the edition (first, second, etc.); Publisher; Original language; ISBN. It is complementary to specify the title of the series or collection and the number of the original document of the series. The 2384 ISO Standard contemplates an eventuality that rarely occurs: that is, that the translation is not a direct one (from Arabic into the target language for example), but that it goes through a third intermediate language (from Arabic into French and then from French into the target

language as was the case for many years for the well known text *A Thousand and One Nights*. For this reason, in many countries we are still used to calling the main character *Shéhérazade* as in French and not *Shahrazad* as in Arabic). In the case of an intermediate translation it is essential to specify: Title; Date and place of publication; Number of the edition; Intermediate language; ISBN number.

Periodicals

By periodical we mean any publication, which is subject to any kind of recurrence. The essential elements of information related to the translation of a periodical are: Title in the language of the translation; Type of translation which has been made: if complete, partial or abridged (in the latter two cases it is necessary to specify what has been translated and what has been omitted); Organization responsible for the translation: person, company, editor or publisher; Date of publication and specification of the volume translated, number, part translated, and pagination; Publisher; Key title (established by the ISDS, International Serials Data Systems) and the ISSN, International Standard Serial Number, the ISBN equivalent for periodicals. It is complementary to specify: Language of the translation; Place and date of publication of the translation; Information as to how to obtain the translation (identification number, date, price). As regards the original version of the document, it is on the other hand essential to specify: Title of the periodical in its original language; Date of publication, specification of the volume, issue and part translated and other bibliographical elements (if different from those in the translation); Language of the original document; After the pagination of the translation the pagination of the original document in brackets; Key title and ISSN number. It is complementary to specify the place of publication, but on the other hand it is necessary to do so, if it is considered essential in order to identify the periodical.

Contributions or articles

When a book is made up of miscellaneous texts by different authors, each text is called a «contribution», while an «article» is a contribution which appears on a periodical. When the translation of an article is published, it is essential to point out some important elements: Full name of author/s specifying their role: whether it is an individual or corporate author (firm or company for example) chief editor, scientific editor; Translation of the title of the article; Type of translation: complete, partial or abridged (in the latter two cases it is necessary to specify which parts have been translated and which have been omitted); Organization responsible for the translation, full name of the translator/s, of the chief editor, scientific editor or publisher of the translation; Information as to how to obtain the translation (identification number, date, price). It is on the other hand complementary to specify: Language of the translation; Place and date of the translation; If the translation has not been taken from periodicals, it is necessary to specify the type of document/s it has been taken from; It is necessary to specify if the translation is a preprint. It is always essential to specify certain elements relating to the original when the translation of a contribution or an article is published: Title of the article in the original language; Title of the periodical in the original language; Year of publication, number of the volume, issue, part, pagination and any bibliographic details; ISSN or ISBN.

It is on the other hand complementary to specify the place and date of the original document, although it is necessary to do so in order to identify the periodical.

Patents and similar documents

When the translation of a patent is published, it is essential to specify certain elements of the translation: Type of document; Country of publication; Identification number; Names of the potential applicants or grantees, individuals or corporate; Translation of the title. There are also certain other elements of the original that must be specified: Title of the document; Language of the original document. It is complementary to specify: Number, date, and country of the applicant; Number and date of filing (registration); Number and date of publication; Date of patent; Language of translation; Date of publication of the translation.

The International Standard ISO 2384 - Part Two

Having completed the part of standard 2384 concerning the essential elements in translations, the rest of the standard is mostly about presentation.

Respecting the structure of the original

Paragraphs, their numbering if present (the standard in this clause obviously refers to technical texts and/or contracts etc.) and subdivisions of the original text into clauses must be respected.

Any differences in content between the original document and the translation must be mentioned, specifying whether the differences are omissions, corrections, abridgements or additions to parts of the text, to the index or to the bibliography.

Notes and bibliographical references

If the titles of the works or articles are translated, it is necessary for the title in the original language to follow in brackets. The notes and translator's comments can be given either at the foot of the page or appended at the end of the text, accompanied by the words «Translator's Note» or a sentence to that effect in the language of the translation. As far as bibliography is concerned, each country has drawn up rules regulating the way in which it must be compiled. These rules will be examined further on in the course.

Formulae, equations, symbols, units

formulae, equations, symbols and units are preferably not translated. any modification should be mentioned in a translator's note.

if the units are converted, the value of the original units should be given in brackets.

Figures, legends, titles of figures and tables

It is preferable to present figures and tables exactly in the same position in which they appear in the original text. If for any technical reason the figure has to be moved, a reference should be given at the appropriate place in the text. Titles, legends or other matter should be translated in full. If figures or tables are reproduced directly from the original, it is necessary to translate any text or notes that go with them.

Transliteration

When the translation is in a different script (alphabet) from the original text, names of authors and non-translated words should be transliterated in compliance with the appropriate International standard regarding that country. For example, the international standard ISO 233 for Arabic, standard ISO 9 for the Cyrillic alphabet and ISO 259 for the Hebrew alphabet. We will be dealing with transliteration tables further on in the course. Standards for transliteration are necessary in order to create a correspondence between the signs/symbols from one language to another. Transcription on the other hand, is limited to reproducing the pronunciation commonly used, in a comprehensible way for the speaker of the translated language.

Names and symbols of organizations

When the organization has only one official name, it is possible to translate the name and put it in brackets the first time it appears in a text. As far as bibliographical references are concerned, the names of the organizations are to be given in the original language. The names of organizations should be given without any form of translation, unless these organizations have official names in different languages (for example The European Union or the World Health Organization).

Abbreviations

The international standards ISO 4 and 832 establish a set of rules as regards abbreviations. We will discuss these rules further on in the course. The international standard ISO 2384 states that, if abbreviations are used in the text, their equivalents in the language of the translation should be given. If there is no equivalent, the abbreviation should be fully explained at its first occurrence. The international standards ISO 4 and 832 establish a set of rules as regards abbreviations. We will discuss these rules further on in the course. The international standard ISO 2384 states that, if abbreviations are used in the text, their equivalents in the language of the translation should be given. If there is no equivalent, the abbreviation should be fully explained at its first occurrence.

Terminology

In certain translations specific terminology belonging to a particular subject or profession is used. In these cases, it is necessary for the translator to choose the appropriate homologous in the language of the translation. However, if new terminology related to innovative concepts is used, it is recommended that the original term should follow the translation of such terms in brackets.

Identification of authors

Honorific titles such as «Member of the Academy of Sciences» must be translated; the expressions relative to the author's part in the preparation of a document (such as the chief editor, new edition by...) must also always be translated. The identification of the professional status or qualification of an author, such as jr. for Junior, or sr. for Senior, or Prof. for Professor, must be given in the original language unless sanctioned by usage, in which case they must be translated.

Retranslation

As we have already said in the unit concerning the essential and complementary elements in a translation, in the case of a retranslation it is essential to refer to the intermediate translation and to the original publication.

Geographical names

Some geographical names have versions in different languages (London, Londres, Londra, Londen, for example) while others do not have used versions: in this case they must not be translated but left in their original language. In bibliographical references, geographical names are to be given in the original language or transliterated.

Dates

The date of the original publication must be shown in the translation. If the original publication uses a different calendar (for example the Julian calendar, the Jewish calendar, the Arabic or Japanese calendars), the corresponding year in the calendar of the culture of the translation must be given.

Translation of periodicals

With the exception of very few cases, most of all related to multilingual publications, the title of periodicals must be kept in their original language and not translated. The translation is possible only if authorized by the publisher.

In the translation it is also essential to show the volume, issue and corresponding parts of the original issue. The year of publication of the original must appear before the year of publication of the translation. The pagination of the translation must be followed by the pagination of the original.

Name of the translator

One of the essential elements in identifying a translation is by always showing the name of the translator, (in compliance with the advice given by the International Federation of Translators and Recommendation No. 5 adopted by UNESCO) unless the translation is a patent or a similar document.

Authority to publish translations

The heading of the translation should carry the reference to the original document, and a statement authorizing the publication with or without exclusive rights of the translation.

PŘÍLOHA Č. 9

LEY N°222/93 ORGANICA DE LA POLICIA NACIONAL

EL CONGRESO DE LA NACION PARAGUAYA SANCIONA CON FUERZA DE LEY

TITULO I

DE LAS DISPOSICIONES GENERALES

CAPITULO UNICO

DE LA ORGANIZACION, FUNCIONES Y FINES DE LA POLICIA NACIONAL

Art. 1° Esta Ley, establece la organización, funciones, atribuciones y fines de la Policía Nacional, con jurisdicción en toda la República.

Art. 2° La Policía Nacional, como integrante de la fuerza Pública, es una Institución profesional de estructura funcional jerarquizada, no deliberante y obediente.

Art. 3° La Policía Nacional, ajustará el ejercicio de su función a las normas constitucionales y legales, y fundará su acción en el respeto a los derechos humanos.

Art. 4° La Policía Nacional, como órgano de seguridad interna del estado, podrá hacer uso de la fuerza pública, para el cumplimiento de su cometido.

Art. 5° La Policía Nacional dependerá jerárquicamente del Poder Ejecutivo, con el que se vinculará por medio del Ministerio del Interior.

Art. 6° Serán funciones, obligaciones y atribuciones de la Policía Nacional Preservar el orden público legalmente establecido;

- Proteger la vida, la integridad, la seguridad y la libertad de las personas y entidades y de sus bienes.
- Prevenir la comisión de delitos y faltas mediante la organización técnica, la información y la vigilancia.
- Investigar bajo dirección judicial los delitos cometidos en cualquier punto del territorio nacional, en las aguas públicas o en el espacio aéreo.
- Intervenir de oficio o por denuncias los hechos delictuosos, preservar el cuerpo del delito que puedan servir en la investigación, labrando acta de lo actuado, expedir copias a quienes los requiera y remitir las actuaciones a la autoridad competente en el término legal.
- Solicitar de los Jueces la autorización correspondiente para allanar domicilios en los casos de prevención de delitos, pesquisas o detención de delincuentes. Esta autorización no será necesaria para entrar a establecimientos públicos, centros de reunión o recreo y demás lugares abiertos al público en las circunstancias previstas en la Ley.
- Solicitar la presentación de documentos de identificación personal cuando el caso lo requiera
- Citar o detener a las personas conforme a la Ley en el marco estatuido por la Constitución Nacional. La comparecencia de los citados deberá efectuarse en días y horas hábiles y ellos serán recibidos y despachados en el día y hora señalados. Toda demora será considerada abuso de autoridad.
- Detener a las personas sorprendidas en la comisión de delitos y a los sospechosos, en la forma y por el tiempo establecidos en la Constitución Nacional y las leyes, haciéndoles saber la causa de su detención y los derechos que le asisten, poniéndolas a disposición de Juez competente.
- Mantener y organizar en todo el territorio nacional el servicio de identificación personal, archivo y registro de antecedentes y del domicilio de las personas.
- Expedir Cédulas de Identidad, Pasaportes, Certificado de Antecedentes, de Vida, de Domicilio, de Residencia y otros documentos relacionados con sus funciones.
- Mantener copia actualizada del registro del parque automotor proveída por la Dirección General de los Registros Públicos.
- Ejercer la vigilancia y el control de las personas en la frontera nacional.
- Organizar el registro de extranjeros y controlar la entrada y salida de éstos conforme a la Ley.
- Proceder a la búsqueda de las personas desaparecidas, así como de las cosas perdidas o sustraídas para restituirlas a sus legítimos propietarios.

- Velar por las buenas costumbres, la moralidad pública y reprimir los juegos ilícitos y las actividades prohibidas de acuerdo con las normas legales pertinentes.
- Reglamentar la tenencia de armas de uso civil y organizar el registro respectivo, de conformidad a las Leyes vigentes.
- Garantizar las reuniones en lugares públicos preservando el orden y protegiendo los derechos de terceros.
- Comunicar a la autoridad judicial el fallecimiento de personas sin parientes conocidos y adoptar las primeras medidas cautelares de sus bienes.
- Cooperar y coordinar con el organismo responsable en el control y la prevención de la producción, comercialización, tráfico, consumo, uso y tenencia de drogas y estupefacientes de acuerdo a los tratados Internacionales y las leyes vigentes en la materia.
- Proteger las instalaciones de conducción y provisión de energía eléctrica, oleoductos, gasoducto, aguas corrientes, telefónicas y otros.
- Prevenir y combatir los incendios y otros siniestros que pongan en peligro la vida, la seguridad y propiedad de las personas.
- Prevenir y reprimir las actividades relacionadas con el tráfico ilegal de las personas, especialmente de mujeres y niños, de acuerdo a las normas legales pertinentes.
- Fiscalizar las actividades de los detectives particulares, empresas de vigilancias, serenos y de quienes ejerzan funciones afines.
- Fiscalizar, con orden judicial, los registros de personas en hoteles, hospedajes y establecimientos afines.
- Cooperar con los organismos responsables en el control de la asistencia de menores a salas de juegos de azar y espectáculos públicos para mayores.
- Controlar conforme a la Ley el expendio y el consumo de bebidas alcohólicas.
- Dictar reglamentos y edictos para el cumplimiento de sus fines de acuerdo con sus facultades regladas.
- Reglamentar el uso de uniforme, armar, equipos y materiales de la Institución.
- Formar reservas para la defensa nacional.
- Realizar intercambios de información a nivel nacional e internacional y cooperar con instituciones similares en la prevención e investigación de la delincuencia.
- Prestar auxilio a las personas e instituciones que legalmente lo requieren.
- Coadyuvar en la realización de las pericias que soliciten los tribunales y Juzgados de la Nación u otros organismos nacionales para la averiguación de hechos delictuosos.
- Cumplir y hacer cumplir las leyes, reglamentos y demás disposiciones relacionadas con las funciones que por la Constitución Nacional y por esta Ley se asignan.
- Coordinar con la Municipalidades y otras Instituciones el control del tránsito en las vías terrestres habilitadas para la circulación pública.
- Dar cumplimiento a los mandatos judiciales.
- Art. 7º La Policía Nacional no podrá ser utilizada para ninguna finalidad política partidaria. Las directivas u órdenes que se dicten contraviniendo tal prohibición, impondrán la exención de obediencia.

TITULO II

DE LA SITUACION JURIDICA DEL PERSONAL DE LA POLICIA NACIONAL

CAPITULO I

DEL ESTADO POLICIAL

Art. 8º El Estado Policial es la situación jurídica del Oficial, Cadete, Suboficial y Conscripto, que integran la Policía Nacional y que estará definida en esta Ley, en los Decretos y Reglamentos que sobre la base de ella se dicten.

Art. 9º Invisten el Estado Policial el Oficial y Suboficial en actividad, disponibilidad, inactividad y retiro temporal o absoluto. Igualmente el Cadete y el Conscripto que revistan en actividad.

Art. 10 Son derechos, obligaciones y prohibiciones para el personal policial en actividad:

- Desempeñar las funciones que competen a su grado, situación de revista y destino policial.
- Obedecer las órdenes e instrucciones de sus superiores conforme a la Constitución, la Ley y los reglamentos. Las órdenes e instrucciones manifiestamente inconstitucionales o ilegales eximirán del deber de obediencia.
- Recibir los honores correspondientes a su grado y cargo.
- Ser remunerado de acuerdo a su grado, y conforme a los derechos laborales establecidos en la Constitución Nacional y las leyes. Los sueldos y demás beneficios serán fijados en el Presupuesto General de la Nación.
- Recibir asistencia médica integral gratuita para sí y sus familiares con derecho a pensión, conforme a la reglamentación respectiva.
- Gozar de vacaciones anuales pagas de acuerdo al grado y la reglamentación que se dicte.
- Realizar estudios universitarios o de especialización y perfeccionamiento policial en institutos nacionales o extranjeros, la cual constará en su foja de servicio.
- Utilizar en caso de emergencia para proteger la vida y los bienes de las personas cualquier medio de transporte y comunicación disponibles, comunicando el hecho a la autoridad judicial en plazo de 48 (cuarenta y ocho) horas.
- Recibir a su fallecimiento los honores fúnebres que por reglamento correspondan a su grado.
- El grado jerárquico que inviste el policía es personalmente y no se limitan al tiempo de su servicio.
- Los Oficiales y Suboficiales recibirán destino en dependencias de la Institución.
- El uso del uniforme y de sus armas reglamentarias.
- La posesión del grado y la estabilidad en sus funciones de las que no podrán ser privados sino por decisión fundada en Ley.
- El Hospital de la Policía Nacional y sus dependencias son de uso exclusivo del personal policial y familiares con derecho a pensión, salvo que por disposición judicial se disponga la internación en dicho hospital de otras personas. Su funcionamiento será reglamentado por Ley.
- El retiro con el haber respectivo para sí o en su caso la pensión para los deudos que tengan derecho a ella.
- El personal de la Policía Nacional agraviado u ofendido, podrá hacer uso de sus derechos como persona y ejercer las acciones correspondientes en salvaguardar de su honor, conforme a la Ley.
- El personal de la Policía Nacional desarraigado por razones de destino, tiene derecho a vivienda para sí y su familia.
- El personal de la Policía Nacional sometido a sumario administrativo, tendrá derecho a nombrar abogado defensor conforme a lo establecido en el Artículo 17 numeral 5 de la Constitución Nacional.
- Al personal policial cualquiera sea su antigüedad y la causa de su alejamiento, que no se acoja al beneficio jubilatorio previsto en esta Ley, se la devolverá su aporte, conforme al reglamento vigente. Este derecho es imprescriptible.

Art. 11 El personal de la Policía Nacional en servicio activo no puede ejercer, mientras dure en sus funciones, otro cargo público o privado, remunerado o no, salvo la docencia o la investigación científica, a tiempo parcial.

Tampoco puede ejercer el comercio, la industria o la actividad profesional o política alguna, ni afiliarse a partido o movimiento político, ni desempeñar cargo en los organismos oficiales o privados, partidos, asociaciones o movimientos políticos.

Art. 12 Son derechos y obligaciones del Oficial y Suboficial retirado:

- Mantener su estado policial, usar el grado con la mención de su situación de retiro, usar el uniforme en fiestas patrias, ceremonias oficiales e institucionales, y recibir los honores fúnebres que correspondan a su grado.
- Recibir el tratamiento correspondiente a su grado en sus relaciones con el personal policial.
- Percibir el haber de retiro.

- Recibir asistencia médica integral gratuita para sí y sus familiares con derecho a pensión conforme a la reglamentación respectiva.
- Acudir al llamado por convocatoria y movilización.

Art. 13 El Estado Policial se pierde por las siguientes causas:

- Por pérdida de la nacionalidad o ciudadanía.
- Por condena de inhabilitación para ejercer cargos públicos impuesta por sentencia firme y ejecutoria
- Por sanción disciplinaria de baja.

Art. 14 La pérdida del Estado Policial no implica la privación de los derechos adquiridos para los haberes de retiro, los derechos del retiro, ni la pensión que pueda corresponder a sus herederos, salvo que la causal sea la prevista en el numeral 1 del artículo anterior o que la condena firme y ejecutoria se refiera a los delitos de genocidio, tortura, peculado, violación, desaparición forzosa de personas y homicidio por razones políticas.

CAPITULO II

DE LA CARRERA POLICIAL

Art. 15 La Carrera Policial es la profesión técnica y científica que desarrollan ciudadanos juramentados para servir a la sociedad conforme a la Constitución Nacional y las Leyes. Se inicia en los Institutos de Formación Policial.

Art. 16 En la Carrera Policial se reconocen:

- a. Ser de nacionalidad paraguaya; y,
- b. Ser egresado de Instituciones Policiales de Enseñanza o ser egresado universitario.

Art. 17 Integran el Cuadro Permanente de la Policía Nacional los Oficiales y Suboficiales en actividad.

Art. 18 En el Cuadro de Oficiales y Suboficiales, se establecen las siguientes especialidades:

- a. De Orden y Seguridad; b. De Intendencia; y; c. De Sanidad

La Policía Nacional capacitará a su personal en otras especialidades que serán reglamentadas

CAPITULO III

DEL INGRESO Y PERMANENCIA EN LA POLICIA NACIONAL

Art. 19 Las condiciones para el ingreso al Cuadro Permanente de Oficiales es;

- a. Ser de nacionalidad paraguaya; y,
- b. Ser egresados de Instituciones Policiales de Enseñanza o ser egresado universitario.

Art. 20 Los egresados de Instituciones Policiales de Enseñanza y egresados universitarios que ingresen a la Policía Nacional, están obligados a servir en la Institución durante 5 (cinco) años como mínimo.

Art. 21 El Oficial que haya sido enviado en misión de estudio al exterior o becado en instituciones nacionales, esta obligado a servir el doble de tiempo de duración de la misión o beca

Art. 22 Las misiones al exterior será autorizado por Decreto del Poder Ejecutivo.

Art. 23 Podrán ser incorporados a la Policía Nacional, previo Decreto del Poder Ejecutivo, ciudadanos extranjeros cuyas labores de asentamiento o instrucción sean necesarias, atendiendo a las cualidades técnicas, intelectuales y morales de los mismos.

Art. 24 Se considera que han cumplido el Servicio Militar Obligatorio y sus legajos serán remitidos a la Dirección del Servicio de Reclutamiento y Movilización para su registro pertinente, los alumnos de los Institutos de Formación Policial que hayan permanecido por lo menos 1 (un) año en los mismos.

Art. 25 Las condiciones para el ingreso al cuadro Permanente de Suboficiales son:

- a. Ser de nacionalidad paraguaya; y,
- b. Egresados de Instituciones Policiales de Enseñanza. El Sub Oficial egrezado está obligado a servir en la Institución por lo menos 3 (tres) años. La misma disposición rige para los egrezados de la Escuela de Aprendices de la Banda de Músicos.

Art. 26 El Sub Oficial que haya sido enviado al exterior en misión de estudio, esta obligado a servir en la Institución el doble del tiempo de duración de la misión o beca.

Art. 27 El Sub Oficial que haya sido becado en Instituciones nacionales de formación técnica, esta obligado a servir por un tiempo equivalente al doble de dicha beca.

Art. 28 Los Oficiales y Sub Oficiales que no cumplieren con las obligaciones establecidas en este capítulo, reembolsarán al Estado los gastos ocasionados en su formación y estudio.

CAPITULO IV

DE LOS EFECTIVOS

Art. 29 El Comandante de la Policía Nacional propondrá al Poder Ejecutivo en el Proyecto Anual de Presupuesto de la Policía Nacional, el número de efectivos, atendiendo las necesidades para el cumplimiento de su misión.

CAPITULO V

DE LA REINCORPORACION

Art. 30 Podrán reincorporarse los Oficiales y Sub Oficiales, en situación de retiro, conforme a las necesidades del servicio, previo dictamen del tribunal de calificaciones.

Art. 31 Los Oficiales subalternos y Sub Oficiales del Cuadro Permanente que se reincorporen antes de 1 (un) año, no perderán su antigüedad.

TITULO III

DE LA CATEGORIA, JERARQUIA, GRADOS Y ANTIGUEDAD

DEL PERSONAL DE LA POLICIA NACIONAL

CAPITULO I

DE LA CATEGORIA

Art. 32 El personal policial se clasifica en las siguientes categorías:

1.- Oficiales; 2.- Cadetes; 3.- Sub Oficiales; 4.- Concriptos; 5.- Personal Civil

CAPITULO II

DE LA JERARQUIA

Art. 33 La clasificación jerárquica de Oficiales comprende:

1.- Oficiales Comisarios Generales; 2.- Oficiales Superiores; 3.- Oficiales Subalternos

Art. 34 Los Comisarios Generales de la Policía Nacional conforman el Cuadro de Oficiales Comisarios Generales de la Institución.

CAPITULO III

DEL GRADO

Art. 35 Los grados de Oficiales de la Policía Nacional comprenden:

a).- Oficiales Comisarios 1.- Comisario General Comandante Generales; 2.- Comisario General Director; 3.- Comisario General Inspector; 1.- Comisario Principal; 2.- Oficiales Superiores; 2.- Comisario; 3.- Sub Comisario; 1.- Oficial Inspector; c).- Oficiales Subalternos 2.- Oficial Primero; 3.- Oficial Segundo; 4.- Oficial Ayudante

Art. 36 Los Los Cadetes de Instituciones Policiales de Enseñanza tienen precedencia a los Sub Oficiales y sus grados son: 1.- Brigadier Mayor; 2.- Brigadier; 3.- Sub Brigadier; 4.- Cadete.

Art. 37 Los grados de Sub Oficiales de la Policía Nacional comprenden: 1.- Sub Oficial Superior; 2.- Sub Oficial Principal; 3.- Sub Oficial Mayor; 4.- Sub Oficial Inspector; 5.- Sub Oficial Primero; 6.- Sub Oficial Segundo; 7.- Sub Oficial Ayudante; Art. 38 Los grados del Personal Conscripto comprenden: ;1.- Cabo Primero; 2.- Cabo Segundo; 3.- Agente

CAPITULO IV

DE LA ANTIGUEDAD

Art. 39 La antigüedad es el orden de precedencia en las categorías respectivas. A igualdad de grado, la antigüedad se determina por la fecha de ascenso y a igualdad de fecha de ascenso, por el orden de precedencia establecido en el Decreto de egreso de las Instituciones Policiales de Enseñanza. La antigüedad de los egresados universitarios se considerará desde su ingreso a la Institución Policial.

Art. 40 La antigüedad entre alumnos egresados de los Institutos de Formación se establecerá por la calificación obtenida en exámenes; en caso de igualdad, será más antiguo el que obtenga mejor calificación en actitudes policiales.

Art. 41 Los alumnos de los Institutos de Formación, egresados en el extranjero, serán incorporados a su promoción de origen y su antigüedad será conforme al promedio general de sus calificaciones; en caso de igualdad de promedio, se procederá de acuerdo al artículo precedente.

Art. 42 Los Oficiales extranjeros acreditados en misión de instrucción en la Policía Nacional, serán más antiguos que los Oficiales nacionales de igual grado.

Art. 43 A los efectos del servicio, a igualdad de grado entre Oficiales en actividad y retirados, serán más antiguos los primeros; igual tratamiento se aplicará en el cuadro de Sub Oficiales.

TITULO IV

DEL PERSONAL NO COMPRENDIDO EN LOS GRADOS POLICIALES

CAPITULO I

DEL PERSONAL CIVIL DE LA POLICIA NACIONAL

Art. 44 El personal civil será incorporado a la Institución como profesional, técnico o administrativo, y estará sujeto al régimen legal disciplinario de la Policía Nacional, y en lo pertinente, a las disposiciones establecidas en esta Ley.

Art. 45 La Policía Nacional podrá contratar temporalmente el personal idóneo para cumplir funciones en una determinada especialidad.

Art. 46 Son condiciones para el ingreso del personal civil:

1.- Ser de nacionalidad paraguaya; 2.- Tener buena conducta y honorabilidad; 3.- Idoneidad en la especialidad a ser incorporado.

CAPITULO I

DEL PERSONAL DOCENTE

Art. 47 La incorporación, derechos y obligaciones del personal docente se regirán por esta Ley y el reglamento del Instituto pertinente.

TITULO V

DE LA REVISTA

CAPITULO UNICO

DE LAS NORMAS GENERALES

Art. 48 El Oficial o Sub Oficial revista en: 1.- Actividad; 2.- Inactividad; 3.- Disponibilidad; 4.- Retiro

Art. 49 Revistan en Actividad:

- 1.- El Oficial o Sub Oficial que presta servicio efectivo en dependencias de la Policía nacional.
- 2.- El Oficial o Sub Oficial alejado de la función Policial hasta 1(un) año, por enfermedad, lesión o accidente, sufrido en actos de servicio o a consecuencia de los mismos.
- 3.- Los alumnos de los Institutos de Formación y los Conscriptos

Art. 50 Revistan en Inactividad:

- 1.- El Oficial o Sub Oficial alejado de la función policial por más de seis meses por enfermedad, lesión o accidente, sufrido fuera de servicio.
- 2.- El Oficial o Sub Oficial alejado de la función Policial hasta 1 (un) año, a consecuencia de enfermedad, lesión o accidente, sufrido en actos de servicio.
- 3.- El tribunal de Calificaciones considerará la situación del Oficial o Sub Oficial que al año de inactividad no pueda volver a la actividad según el dictamen de la Junta de Reconocimiento Médico Policial.

Art. 51 Revistan en Disponibilidad:

- 1.- El Oficial o Sub Oficial sometido a proceso y sobre quien pesare orden de detención, prisión preventiva o condena; podrá guardar reclusión por razones de seguridad en dependencias de la Policía Nacional a criterio y disposición del juzgado.
- 2.- Si la resolución recaída en la causa le fuere favorable, el Oficial o Sub Oficial revistará nuevamente en actividad, y recuperará su grado y antigüedad.

Art. 52 Revistan en Retiro:

- 1.- El Oficial o e Sub Oficial, que sin perder su Estado Policial y grado, se exonera de la obligación de prestar servicio efectivo, salvo en los casos de convocatoria o movilización.

2.- El retiro puede ser temporal o absoluto y se conferirá cuando se hallen reunidos los requisitos exigidos en la Ley.

3.- El Oficial o Sub Oficial en retiro recibirá el mismo tratamiento establecido en el Numeral 1 del Artículo 51.

Art. 53 Tiene derecho a retiro temporal:

1.- El Oficial o Sub Oficial que hallándose en las condiciones previstas en la Ley, se retiré ante de cumplir la edad limite para cada grado.

2.- El que haya obtenido el retiro por encontrarse en las condiciones previstas en el Artículo 50.

3.- El que haya solicitado voluntariamente su retiro.

Art. 54 Tiene derecho a retiro absoluto:

1- El Oficial o Sub Oficial que haya quedado inválido por accidente, enfermedad o lesión en las condiciones establecidas en esta Ley.

2.- El que llega a la edad limite que corresponde a su grado.

Art. 55 Se podrá disponer de oficio de retiro absoluto cuando se haya cumplido:

1.- Oficiales: ; - Comisario General Comandante 60 años; - Comisario General Director 57 años; - Comisario General Inspector 54 años; - Comisario Principal 51 años; - Comisario 48 años; - Sub Comisario 44 años; - Oficial Inspector 40 años; - Oficial Primero 36 años; - Oficial Segundo 32 años; - Oficial Ayudante 28 años;

2.- Sub Oficiales: Sub Oficial Superior 60 años; Sub Oficial Principal 57 años; Sub Oficial Mayor 55 años; Sub Oficial Inspector 50 años; Sub Oficial Primero 45 años; Sub Oficial Segundo 40 años; Sub Oficial Ayudante 34 años; Art. 56 El retiro produce los siguientes efectos:

1.- Hace cesar la obligación de prestar servicio efectivo.

2.- Otorga el derecho a percibir el haber jubilatorio.

Art. 57 Los Oficiales y Sub Oficiales en retiro pasan a integrar el Cuadro de la Reserva con los derechos y obligaciones establecidos en esta Ley.

TITULO VI

DE LOS SUELDOS Y BENEFICIOS DEL PERSONAL POLICIAL

CAPITULO I

DE LAS NORMAS GENERALES

Art. 59 Los Oficiales, Sub Oficiales, Personal Civil y Alumnos de los Institutos de Formación de la Policía Nacional tienen derecho a una asignación de sueldo.

Art. 60 Los sueldos y las otras remuneraciones serán fijados en el Presupuesto General de la Nación.

Art. 61 El Comisario General retirado no perderá los privilegios y beneficios.

CAPITULO II

DE LAS RACIONES, EQUIPOS Y VESTUARIOS

Art. 62 Los Oficiales, Cadetes, Sub Oficiales y Conscriptos tienen derecho a vestuarios, prendas, equipos y menajes; su provisión y distribución serán reglamentadas.

En horas de servicio tienen derecho a alimentos.

CAPITULO III

DE LOS VIATICOS

Art. 63 El personal Policial comisionado o becado tiene derecho a viático, atendiendo la naturaleza, distancia y tiempo de duración de la comisión en los siguientes casos:

- Misión de servicio dentro o fuera del país.

- Misión de estudio dentro o fuera del país.

CAPITULO IV

DE LOS PASAJES

Art. 64 El Oficial, Sub Oficial y Personal Civil de la Policía Nacional tienen derecho a pasaje:

1.- Para si y su familia en los siguientes casos:

1.- Evacuación por enfermedad, lesión o accidente. 2.- Traslado a nuevo destino.

2.- Para sí en los siguientes casos:

1.- Presentación a la dependencia de destino. 2.- Comisión de servicio. 3.- Misión de estudio.

Art. 65 Los Cadetes tienen derecho a pasaje en los siguientes casos:

1.- Misión de estudio. 2.- Vacación anual hasta el lugar de residencia de su familia dentro del territorio nacional. 3.- Permiso por circunstancias especiales.

Art. 66 El personal Conscripto tiene derecho a pasaje en los siguientes casos:

1.- Los previstos en los numerales 1.1, 2.1 y 2 del Artículo 64.

2.- Por licenciamiento, 1.1, 2.1 y 2 del Artículo 64.

Art. 67 Se les facilitarán los medios necesarios al Oficial, Sub Oficial y Personal Civil de la Policía Nacional que se encuentren en los casos contemplados en el Artículo 64.

CAPITULO V

DE LAS LICENCIAS

Art. 68 El personal policial tendrá derecho a licencias con goce de sueldo por un plazo de hasta diez días, en los siguientes casos:

1.- Para contraer matrimonio. 2.- Por fallecimiento del cónyuge, descendientes o ascendientes.

Art. 69 Las licencias establecidas en esta Ley serán reglamentadas.

CAPITULO VI

DE LOS HABERES DE RETIRO

Art. 70 El Oficial o Sub Oficial gozará del haber de retiro mensual establecido en proporción al tiempo de servicio prestado.

Art. 71 Los servicios prestados a la Nación con anterioridad al ingreso como Oficial o Sub Oficial en cargos con derechos a jubilación serán computados a los efectos de los haberes de retiro.

Art. 72 El Oficial o Sub Oficial que hubiere cumplido 30 (treinta) años de servicio, deberá acogerse a los beneficios del retiro con el haber integro que corresponde al grado.

Art. 73 La fracción del tiempo que en el término total de servicio o antigüedad exceda de seis meses será computada por 1(un) año.

Art. 74 Los haberes de retiro son permanentes e inalienables; podrán ser embargados conforme a la legislación vigente.

Art. 75 El haber de retiro será proporcional al tiempo de servicio prestado de acuerdo con la siguiente escala: 10 años 30%; 11 años 35%; 12 años 40%; 13 años 45%; 14 años 50%; 15 años 55%; 16 años 60%; 17 años 65%; 18 años 70%; 19 años 74%; 20 años 78%; 21 años 82%; 22 años 85%; 23 años 88%; 24 años 91%; 25 años 94%; 26 años 96%; 27 años 98%; 30 años 100%

Art. 76 La liquidación y el pago del haber de retiro se harán efectivos desde la fecha del Decreto que da por terminado el servicio y estarán sujetos a las previsiones del Presupuesto General de la Nación, equiparándose a los sueldos de los del servicio activó.

Art. 77 El derecho a solicitar el haber de retiro es imprescriptible.

Art. 78 La Dirección General de Bienestar Policial tendrá a su cargo las gestiones referentes a los haberes de retiro del Oficial o Sub Oficial y la pensión de los herederos.

Art. 79 El haber de retiro del Oficial o Sub Oficial en actividad, incapacitado en actos de servicio, siempre que por aplicación del Artículo 75 no le corresponde una asignación mayor, se computará de acuerdo a la siguiente escala:

1.- Por incapacidad absoluta y permanente, percibirá el ciento por ciento.

2.- Por mutilación de un brazo o una pierna, de una mano o un pie, percibirá el noventa y cinco por ciento.

3.- Por pérdida parcial del ojo o del oído, percibirá el noventa por ciento.

4.- Por otras lesiones orgánicas o funcionales que incapacitan permanentemente para el desempeño del servicio, percibirá el ochenta por ciento.

5.- Por otras lesiones físicas o enfermedades contraídas en actos de servicio o a consecuencia del mismo que disminuya la capacidad para el desempeño de sus funciones, percibirá el cincuenta por ciento de sus haberes.

Art. 80 El porcentaje de incapacidad que resultare del dictamen de la Junta de Reconocimiento Médico Policial, se computará al porcentaje que corresponde por el tiempo de servicio a fin de establecer el monto del haber de retiro que no podrá exceder del ciento por ciento.

Art. 81 Para la aplicación del Artículo 79 numeral 1, se entenderá por incapacidad absoluta y permanente cuando el Oficial o Sub Oficial se halla afectado en su integridad orgánica o funcional para el desempeño del servicio.

Art. 82 A los efectos de la aplicación del Artículo 81 se considerará pérdida de un miembro u órgano la disminución del sesenta por ciento en su capacidad.

Art. 83 Al personal de la Policía Nacional fallecido en acto de servicio o a consecuencia de lesiones sufridas en dicho acto y al que se hallare comprendido en las prescripciones del Artículo 81, previo dictamen del Tribunal de Calificaciones de Servicio, se le conferirá el ascenso al grado inmediato superior con los beneficios correspondientes, cualquiera fuere el tiempo de servicio.

Art. 84 A los alumnos de los Institutos de Formación y Conscriptos que como consecuencia de actos de servicio resultare disminuidos en su capacidad en forma absoluta y permanente, se les conferirá los grados de Oficial Ayudante y Sub Oficial Ayudante respectivamente. Después de tres meses, pasarán a retiro con el haber correspondiente al sueldo integro de sus respectivos grados.

Art. 85 El personal policial mutilado o lisiado en actos de servicio percibirá una bonificación mensual del veinte y cinco por ciento sobre su salario.

Art. 86 El oficial o Sub Oficial con haber de retiro por incapacidad será inspeccionado anualmente por la Junta de Reconocimiento Médico Policial para determinar el estado de su condición física o mental de modo a adecuar el monto de sus haberes al grado de incapacidad.

Art. 87 Los Comisarios Generales, Comandante y Sub Comandante, tendrán como haber de retiro el ciento por ciento del sueldo correspondiente al grado.

Art. 88 El personal civil de la Policía Nacional con derecho a jubilación gozará de los mismos beneficios establecidos en este título y Capítulo.

CAPITULO VIII

DE LAS PENSIONES

Art. 89 Los herederos de Oficiales y Sub Oficiales tendrán derecho a percibir una pensión de conformidad con lo dispuesto en este Capítulo.

Art. 90 Las pensiones son permanentes e inalienables y se otorgarán por Decreto del Poder Ejecutivo. Podrán ser embargadas conforme a la legislación vigente.

Art. 91 La pensión a concederse en virtud de esta Ley, estará sujeta a las variaciones del sueldo previsto en el Presupuesto General de la Nación y se liquidará desde la fecha del fallecimiento del causante, de acuerdo a la siguiente escala:

1.- A los herederos de Oficiales y Sub Oficiales muertos en actos de servicios, el total de acuerdo que corresponda al grado inmediato superior.

2.- A los herederos de Oficiales muertos en situación de actividad, retiro, inactividad o disponibilidad, el setenta y cinco por ciento del sueldo que corresponda al causante.

Art. 92 A los efectos de esta Ley, son herederos de Oficiales y Sub Oficiales con observancia de la regla de que el pariente más cercano excluye al más remoto:

1.- Los hijos menores de edad y los mayores incapaces con el cónyuge supérstite o la persona que hubiere convivido con el causante en matrimonio aparente durante más de 3 años antes del fallecimiento.

2.- Los padres del causante con el cónyuge supérstite o la persona que hubiere convivido con el causante en matrimonio aparente durante más de 3 años antes del fallecimiento.

3.- Los hermanos menores de edad y los mayores incapaces en situación de dependencia económica con el cónyuge superstite o la persona que hubiere convivido con el causante en matrimonio aparente durante más de 3 años antes del fallecimiento.

4.- El cónyuge supérstite o la persona que hubiere convivido con el causante en matrimonio aparente durante más de 3 años antes del fallecimiento.

Art. 93 La distribución de la pensión se hará con arreglo a las disposiciones legales vigentes.

Art. 94 Los padres con derecho a pensión podrán acumular aquellas que le correspondan por fallecimiento de dos o más hijos.

Art. 95 La declaración de ausencia con presunción de fallecimiento dará a los beneficiarios derechos a pensión.

Art. 96 El derecho a pensión transmitido por sucesión hereditaria, se extingue:

1.- Por fallecimiento de los beneficiarios.

2.- Por haber, los hijos o hermanos, cumplido la mayoría de edad, salvo caso de incapacidad.

3.- Por presentación o por tenerse noticias ciertas del presunto fallecido.

Art. 97 El derecho a pensión por sucesión hereditaria deberá justificarse mediante setencia declaratoria de herederos.

Art. 98 En enero de cada año el pensionado justificará ante la oficina pagadora su derecho a seguir persibiendo la pensión.

Art. 99 A los alumnos de los Institutos de Formación y los Conscriptos que fallecieren a consecuencia de accidentes, enfermedades o lesiones, sufridos en actos de servicios, se les conferirán los grados previstos en el Artículo 84 y la pensión para sus herederos, correspondiente al sueldo integro de su grado póstumo.

Art. 100 En caso de fallecimiento del Oficial o Sub Oficial en servicio activo, Cadete o Conscripto, la Institución sufragará los gasto funerarios y el traslado de sus restos mortales al sitio señalado por sus familiares.

Art. 101 Los herederos del personal civil, con derecho a jubilación y fallecido en acto de servicio, tendrán derecho a pensión de conformidad a lo dispuesto en este Capítulo.

TITULO VIII

DE LOS ASCENSOS

CAPITULO I

DE LOS PRINCIPIOS GENERALES

Art. 102 Los grados y ascensos de Oficiales y Sub Oficiales serán conferidos por Decreto del Poder Ejecutivo a propuesta del Comandante de la Policía Nacional.

Art. 103 Los ascensos serán conferidos a fin de cada año y por razones especiales en forma extraordinarias.

Art. 104 No podrán ascender los Oficiales y Sub Oficiales en situación de disponibilidad.

Art. 105 El Oficial o Sub Oficial postergado por el tribunal de Calificaciones de Servicio en su ascenso dos veces consecutivas, pasara a retiro.

Art. 106 Al personal de la Policía Nacional que cumpliere el tiempo necesario en el grado para el ascenso y reuniere los requisitos para el mismo y que por la falta de vacancia en el grado superior no fuere ascendido, deberá percibir los haberes correspondiente al grado inmediato superior conforme lo disponga el tribunal de Calificaciones de Servicio.

CAPITULO II

DE LOS ASCENSOS DE OFICIALES

Art. 107 Para ser promovido a Oficial Ayudante de la Policía Nacional, se requiere haber egresado de Instituciones Policiales de Enseñanza o ser egresado universitario.

Art. 108 Para ser promovido a Oficial Segundo de la Policía Nacional, se requiere haber cumplido 2 (dos) años en el grado anterior y aprobar los exámenes de aptitud.

Art. 109 Para ser promovido a Oficial Primero, se requiere haber cumplido 4 (cuatro) años en el grado anterior y egresar de la Escuela de Especialización de Oficiales.

Art. 110 Para ser promovido a Oficial Inspector, se requiere haber cumplido 4 (cuatro) años en el grado anterior y aprobar los exámenes de actitud.

Art. 111 Para ser promovido a Sub Comisario, se requiere haber cumplido 5 (cinco) años en el grado anterior y egresar de la Escuela de Especialización de Oficiales.

Art. 112 Para ser promovido a Comisario, se requiere haber cumplido 5 (cinco) años en el grado anterior y egresar de la Escuela de Jefes y Asesoramiento Policial.

Art. 113 Para ser promovido a Comisario Principal, se requiere haber cumplido 4 (cuatro) años en el grado anterior, ser egresado de Instituciones Policiales de Enseñanza o ser egresado universitario y de la Escuela de Jefes y Asesoramiento Policial, ejercer el cargo correspondiente al grado y contar con el acuerdo del Senado.

Art. 114 Para ser promovido a Comisario General Inspector, se requiere haber cumplido 3 (tres) años en el grado anterior, ser egresado de Instituciones Policiales de Enseñanza o ser egresado universitario y del Colegio Superior de Policía, ejercer el cargo correspondiente al grado y contar con el acuerdo del Senado.

Art. 115 Para ser promovido a Comisario General Director, se requiere ostentar el grado de Comisario General Inspector, ser de la especialidad de „Orden y Seguridad“, egresado de Instituciones Policiales de Enseñanza y del Colegio Superior de Policía, ejercer el cargo correspondiente al grado y contar con el acuerdo del Senado.

Art. 116 Para ser promovido a Comisario General Comandante, se requiere ostentar el grado de Comisario General Director, ser nombrado por el Presidente de la República Comandante de la Policía Nacional. Podrá permanecer en el mando por un tiempo no mayor de 5 (cinco) años y contar con el acuerdo del Senado.

Art. 117 Los Oficiales que pertenecen al Cuadro de Oficiales Comisarios Generales, con el grado de Comisario General Inspector y Comisario General Director, podrán permanecer en el grado por un plazo no mayor de 3 (tres) años.

CAPITULO III

DE LOS ASCENSOS DE SUB OFICIALES

Art. 118 Para ser promovido a Sub Oficial Ayudante, se requiere haber egresado de Institutos Policiales de Enseñanza.

Art. 119 Para ser promovido a Sub Oficial Segundo, se requiere haber cumplido 4 (cuatro) años en el grado anterior, y aprobar los exámenes de aptitud.

Art. 120 Para ser promovido a Sub Oficial Primero, se requiere haber cumplido 4 (cuatro) años en el grado anterior, y aprobar los exámenes de aptitud.

Art. 121 Para ser promovido a Sub Oficial Inspector, se requiere haber cumplido 4 (cuatro) años en el grado anterior, ser egresado de la Escuela de Aplicación de Sub Oficiales y aprobar los exámenes de aptitud.

Art. 122 Para ser promovido a Sub Oficial Mayor, se requiere haber cumplido 5 (cinco) años en el grado anterior, ser egresado de la Escuela de Aplicación de Sub Oficiales y aprobar los exámenes de aptitud.

Art. 123 Para ser promovido a Sub Oficial Principal, se requiere haber cumplido 5 (cinco) años en el grado anterior, ser de la especialidad de Orden y Seguridad, egresado de Institutos Policiales de Enseñanza y de la Escuela de Aplicación de Sub Oficiales y demostrar méritos profesionales.

Art. 124 Para ser promovido a Sub Oficial Superior, se exige los mismos requisitos del artículo anterior y podrá permanecer en el grado 3 (tres) años.

CAPITULO IV

DE LOS ALUMNOS DE LOS INSTITUTOS DE FORMACION

Art. 125 Los alumnos de los Institutos de Formación, los Cadetes, los Aspirantes a Sub Oficiales y los Aprendices Músicos de los Institutos Policiales de Enseñanza.

Art.126 Los alumnos de los Institutos de Formación serán nombrados por Decreto del Poder Ejecutivo.

CAPITULO V

DE LOS CONSCRIPTOS

Art. 127 La incorporación y el licenciamiento de Conscriptos se regirán por la Ley del Servicio Militar Obligatorio.

TITULO VIII

DEL REGIMEN DISCIPLINARIO

CAPITULO I

DE LAS NORMAS GENERALES

Art. 128 El mando es el ejercicio de la autoridad que la Ley y los reglamentos otorgan al personal de la Policía Nacional sobre sus subordinados, por razón de destino, comisión, grado jerárquico o antigüedad.

Art. 129 La disciplina consiste en el acatamiento, respeto y obediencia a las órdenes del superior, impartida conforme a la Constitución, la Ley y los reglamentos.

Art. 130 La subordinación será mantenida rigurosamente. La decisión tomada por el superior es de su entera responsabilidad y debe ser cumplida sin réplica, siempre que la misma se ajuste a la Constitución Nacional y las Leyes. De considerar ilegal la orden, el subalterno solicitará del superior se le exonere del cumplimiento y en caso de reiteración de la orden, aquél podrá solicitar la autorización pertinente para acudir a las autoridades superiores. Siempre le asiste al subordinado la eximición del deber de obediencia cuando la orden del superior es manifiestamente inconstitucional o ilegal.

Art. 131 El subalterno es responsable del cumplimiento de las órdenes que recibe y está obligado a dar cuenta del resultado al superior que haya impartido.

Art. 132 El conducto ordinario para la emisión y el cumplimiento de toda orden de servicio es jerárquico.

CAPITULO II

DE LAS FALTAS Y LAS SANCIONES

Art. 133 Configuran faltas infracciones a las obligaciones previstas en esta Ley y en los reglamentos institucionales.

Art. 134 Las sanciones disciplinarias que se establecen son: - Apercibimiento; - Arresto; - Baja.

Art. 135 Las faltas se clasifican en leves y graves. La calificación de las mismas y la aplicación de las sanciones serán conformes al reglamento.

Art. 136 No podrá aplicarse más de una sanción por un mismo hecho. Si se cometieren faltas leves y graves en la misma ocasión, se aplicará la sanción que corresponda a la grave; en caso de duda, se aplicará la más benigna.

Art. 137 Si el personal que cometiere la falta perteneciere a otra dependencia, el interviniente adoptará las medidas y remitirá los antecedentes del hecho al superior directo del infractor.

Art. 138 Cuando una falta ha sido cometida en presencia de varios superiores, el más antiguo de éstos será quién tome las medidas pertinentes.

Art. 139 La sanción de baja será aplicada por el Poder Ejecutivo a solicitud del Comandante de la Policía Nacional, previo sumario administrativo y con dictamen del Tribunal de Calificaciones de Servicio.

Art. 140 El personal policial permanecerá arrestado en dependencia a cargo de un jefe de mayor graduación.

Art. 141 El Oficial o Sub Oficial sancionado con el arresto, deberá cumplirlo en dependencia de la Policía Nacional, en libre comunicación con sus familiares.

TITULO IX

DE LOS UNIFORMES Y DISTINTIVOS

CAPITULO UNICO

Art. 142 Los uniformes, distintivos, insignias del grado y demás emblemas son privativos de la Institución y del personal de la Policía Nacional. Constitución y del personal de la Policía Nacional. Constituyen símbolos de autoridad. Se prohíbe su fabricación, venta y uso, a personas ajenas a la misma, como los que ofrezcan semejanza con los usados por la Policía Nacional o que puedan inducir a confusión con ellos.

Art. 143 Ningún organismo público ni privado, departamental, municipal o persona alguna, podrá utilizar la denominación de Policía de Seguridad, ni los grados jerárquicos que correspondan al personal de la Policía Nacional.

Art. 144 El uso del uniforme, distintivo, brevet y condecoraciones será regido por la reglamentación correspondiente.

TITULO X

DEL USO DE LAS ARMAS

CAPITULO UNICO

Art. 145 El personal de la Policía Nacional podrá emplear sus armas cuando fuere motivado por la exigencia del servicio. luego de realizadas las persuaciones y prenciones reglamentarias.

Art. 146 El uso indevido de las armas dará lugar al proceso administrativo pertinente.

Art. 147 El personal de la Policía Nacional que en actos de servicio o con ocasión de él, hiciere uso de sus armas en forma reglamentaria, estará exento de responsabilidad penal, civil y administrativa, sin perjuicio de la investigación correspondiente.

Art. 148 El personal de la Policía Nacional, que se encontrare sujeto a investigación administrativa o judicial por razón del uso de sus armas en actos de servicio o con ocasión de él, no será pasible de medidas preventivas, administrativas, ni judiciales, mientras no se expida sentencia condenatoria. Salvo que en los primeros procedimientos realizados resultare evidente que el uso del arma fue abusivo, indevido e innecesario o que el diagnóstico practicado por un médico psiquiatra designado por el juez interviniente resultare que el procesado sufre de serias alteraciones mentales que lo vuelven peligroso para la sociedad.

TITULO XI

DE LA ORGANIZACION DE LA POLICIA NACIONAL

Art. 149 La Policía Nacional como integrante de la fuerza pública de la Nación, para el cumplimiento de sus fines establecidos en el Artículo 175 de la Constitución Nacional, se organiza en:

- Comando; - Direcciones Generales; - Direcciones.

CAPITULO I

DEL COMANDO

Art. 150 El Comando es el organismo máximo de las Fuerzas Policiales, responsable de la dirección, planeamiento, coordinación, control y empleo de los recursos asignados a ella; se ejerce a través del Comandante y el Sub Comandante de la Policía Nacional.

Art. 151 El Comandante de la Policía Nacional es nombrado por el Poder Ejecutivo y lo ejerce con el grado de Comisario General Comandante. Es la autoridad máxima de la institución con jurisdicción y competencia en todo el territorio de la Nación y será conferido con carácter exclusivo a quien ejerza el cargo de Comandante de la Policía Nacional.

Art. 152 Son requisitos para ser Comandante de la Policía Nacional:

- a).- Ser de nacionalidad paraguaya;
- b).- Egresado de Instituciones Policiales de Enseñanza en la especialidad de Orden y Seguridad;
- c).- Ser Oficial Superior del Cuadro Permanente en actividad; y,
- d).- Ser diplomado del Colegio Superior de Policía.

Art. 153 Son atribuciones del Comandante de la Policía Nacional:

- 1.- Representar y administrar la institución.
- 2.- Cumplir y hacer cumplir la Constitución Nacional, las Leyes y los reglamentos que se relacionen con la función policial.
- 3.- Crear o suprimir dependencias de conformidad a las necesidades del servicio y establecer sus funciones.
- 4.- Expedir permiso de portación o tendencia de armas de uso civil, conforme a las disposiciones legales.
- 5.- Dictar Edictos, Reglamentos y Resoluciones.
- 6.- Proponer los nombramientos y ascensos del personal de acuerdo con las disposiciones constitucionales y legales.
- 7.- Conferir los grados y ascensos del personal Conscripto.
- 8.- Elevar anualmente el proyecto del presupuesto y la memoria de la institución.
- 9.- Otorgar licencias, condecoraciones, distinciones y aplicar las sanciones disciplinarias.
- 10.- Autorizar el llamado a licitaciones para adquisiciones de elementos conforme a las Leyes que rigen la materia.
- 11.- Proponer grados „Honoris Causa“ de conformidad al reglamento.
- 12.- Fomentar relaciones internacionales con organismos similares para el intercambio de conocimientos profesionales.
- 13.- Ejercer otras funciones que no están enunciadas expresamente en este Capítulo y que surjan de los fines, funciones y obligaciones atribuidas por esta Ley.

Art. 154 Integran la Comandancia de la Policía Nacional:

- El Consejo de Comisarios Generales; - Los Tribunales de Calificaciones de Servicio; y - El Gabinete del Comandante.

Art. 155 El Consejo de Comisarios Generales es un organismo no permanente convocado y presidido por el Comandante e integrado por Comisarios Generales en Actividad. Su función es asesorar al mismo en cuestiones de trascendencia institucional. Su organización y funcionamiento se regirán por el reglamento.

Art. 156 Los Tribunales de Calificaciones de Servicio son organismos competentes para expedirse sobre méritos, aptitudes, distinciones, ascensos, retiros, baja y reincorporaciones. Sus resoluciones son irrecurribles.

Los componen:

1.- Los tribunales de Calificaciones de Servicio para Oficiales son:

a).- El Tribunal Superior: que tiene a su cargo entender en cuestiones de su competencia referidas a Oficiales desde el grado de Comisario. Es presidido por el Comandante de la Policía Nacional y lo componen todos los Comisarios Generales en actividad; y,

b).- El tribunal Ordinario: que tiene a su cargo entender en cuestiones de su competencia referida a Oficiales hasta el grado de Sub Comisario. Es presidido por el Comandante de la Policía Nacional y lo componen todos los Comisarios Generales en actividad y otros convocados por el Tribunal.

2.- El Tribunal de Calificaciones de Servicio para Sub Oficiales tiene a su cargo entender las cuestiones de su competencia referida a Sub Oficiales. Es presidido por el Sub Comandante de la Policía Nacional o su representante, quien convocará para integrarlo como miembros, a los jefes de dependencias que considere pertinente.

Art. 157 La competencia, organización y funcionamiento de los Tribunales se regirán por sus reglamentos respectivos.

Art. 158 El Gabinete del Comandante lo conforman:

- Ayudantía General; - Secretaría Privada; - Relaciones Públicas; - Asesores.

Art. 159 La Jefatura del Gabinete del Comandante es ejercida por el Ayudante General quien refrenda las resoluciones, edictos, órdenes y otras disposiciones. Su organización y funcionamiento se regirán por reglamento.

Art. 160 El Subcomandante de la Policía Nacional es nombrado por el Decreto del Poder Ejecutivo a propuesta del Comandante a quien reemplaza en caso de ausencia o impedimento, con las mismas atribuciones. Supervisará las actividades institucionales y ejercerá otras funciones que le fueren conferidas por el Comandante. El cargo será ejercido por un Comisario General Director que reúna los mismos requisitos enunciados en el Artículo 151.

Art. 161 Integran la Subcomandancia de la Policía Nacional:

1.- El Consejo Asesor Superior; 2.- El Gabinete del Sub Comandante; 3.- La Dirección de Justicia Policial; 4.- La Comisión Permanente de Estudios de Leyes y Reglamentos.

Art. 162 El Congreso Superior es un organismo de carácter permanente, profesional y técnico, de alta especialización en materias policiales, administrativas y jurídicas. Orienta y coordina las actividades institucionales para la adecuada toma de decisiones del Comandante de la Policía Nacional, y vela por la unidad de doctrina y de acción.

La Jefatura del Consejo Asesor Superior será ejercida por el Sub Comandante y la comprenden:

- El Departamento de Personal (D-1)
- El Departamento de Inteligencia (D-2)
- El Departamento de Planificación y Operaciones (D-3)
- El Departamento de Logística (D-4)
- El Departamento Jurídico (D-5)

Art. 163 El Gabinete del Sub Comandante lo conforman:

- La Ayudantía; La Secretaría; Los Asesores.

La Organización y el funcionamiento de los Departamentos que integran el Consejo Asesor Superior y los organismos del Gabinete del Sub Comandante se regirán por sus reglamentos respectivos.

Art. 164 La Dirección de Justicia Policial es el organismo que tiene por misión administrar justicia en los delitos y faltas policiales, de conformidad a Leyes y reglamentos que lo rigen. Lo integran: Tribunales, Juzgados, Fiscalías y Juzgados de Asuntos Internos Administrativos.

La Dirección de Justicia Policial será ejercida por un Comisario General Inspector de Orden y seguridad.

Art. 165 La Comisión Permanente de Estudios de Leyes y Reglamentos es el organismo que se encarga de la revisión, actualización de Leyes y Reglamentos que regulan el funcionamiento institucional. Del estudio de Leyes, decretos, ordenanzas y otras disposiciones legales que se relacionan con la función policial. Redacta y elabora proyectos de Leyes y reglamentos. Su organización y funcionamiento se regirán por reglamento. La Jefatura de la Comisión Permanente de Estudios de Leyes y Reglamentos será ejercida por un Comisario Principal de Orden y Seguridad.

CAPITULO II

DE LAS DIRECCIONES GENERALES

Art. 166 Son Direcciones Generales:

- La Dirección General de Orden y Seguridad; - La Dirección General de Institutos Policiales de Enseñanza; - La Dirección General de Logística; y - La Dirección General de Bienestar Policial.

Las Direcciones Generales serán ejercidas por Comisarios Generales Directores de Orden y Seguridad.

Art. 167 La Dirección General de Orden y Seguridad es el Organismo central encargado del cumplimiento de la finalidad fundamental de la Policía, conforme a la Constitución Nacional y las Leyes.

- Las Direcciones de Zonas Policiales; - La Dirección de Apoyo Técnico; y - La Dirección de Apoyo Táctico.

Estas Direcciones serán ejercidas por un Oficial Superior con el grado de Comisario General Inspector de Orden y Seguridad. La organización y funcionamiento de las mismas se regirán por reglamento.

Art. 168 Las Direcciones de Zonas Policiales son organismos que ejercen la jurisdicción y competencia en un espacio geográfico del territorio nacional y se organizan en Jefaturas de Policía de Departamento.

Art. 169 Las Jefaturas de Policía de departamentos son las encargadas de planear, organizar, dirigir, controlar y ejecutar las actividades policiales referentes al Orden Público, la seguridad de las personas y sus bienes, la prevención e investigación de los delitos, turismo, protección ecológica, control en fronteras, las medidas tutelares aplicables al menor y demás faltas y contravenciones; asimismo, cooperan con organismos de otros Poderes del Estado e Instituciones que para el cumplimiento de sus fines requieran el apoyo de la fuerza pública que ejercen y representan.

Las Jefaturas de Policías de Departamentos serán ejercidas por Comisarios Principales de Orden y Seguridad.

Se organizan en Comisarías, Sub Comisarías, Destacamentos y Puestos Policiales; éstos se rigen por reglamentos.

Art. 170 La Dirección de Apoyo Técnico es el organismo encargado de planear, organizar y ejecutar el apoyo técnico científico a las funciones preventivas e investigativas de la Policía.

Lo comprenden:

- El Departamento de Investigación de Delitos; - El Departamento de Identificaciones; - El Departamento de Interpol; - El Departamento Judicial; - El Departamento de Comunicaciones; - El Departamento de Informática; - El Departamento de Migraciones; - El Departamento de Narcóticos; y, - El Departamento de Asuntos Familiares.

Las Jefaturas de los Departamentos que integran la Dirección de Apoyo Técnico, serán desempeñadas por Oficiales con el grado de Comisario Principal de Orden y Seguridad.

La Organización y funcionamiento de estos Departamentos se regirán por sus reglamentos respectivos.

Art. 171 La Dirección de Apoyo Táctico es el organismo encargado de apoyar en las operaciones policiales a las distintas dependencias de la Policía Nacional, cuando la situación requiera.

Lo conforman: - La Agrupación Especializada; - La Agrupación de Seguridad; - La Agrupación Motorizada; - La Agrupación Bomberos; - La Agrupación Montada; - La Agrupación de Protección Ecológica; y, - La Agrupación Fluvial y Aereo Policial.

Las Jefaturas de las Agrupaciones que integran la Dirección de Apoyo Táctico serán ejercidas por Oficiales Superiores con el grado de Comisario Principal de Orden y Seguridad.

La organización y funcionamiento de las mismas se regirán por reglamento.

Art. 172 La Dirección General de Institutos Policiales de Enseñanza es el organismo encargado de planear, organizar, dirigir, coordinar y supervisar los planes y programas para la formación, especialización y perfeccionamiento profesional, técnico, científico y cultura del personal policial.

La Dirección del Colegio Superior de Policía será ejercida por un Comisario General Inspector de Orden y Seguridad; y la Dirección de los demás Institutos, por Oficiales Superiores de Orden y Seguridad.

Integran:

- El Colegio Superior de Policía.

Institutos de Perfeccionamiento: - La Escuela de Jefes y Asesoramiento Policial; - La Escuela de Aplicación para Oficiales; - La Escuela de Especialización Profesional; y, - La Escuela de Aplicación para Sub Oficiales. Institutos de formación: - El Colegio de Policía; - La Escuela de Educación Física; - La Escuela de Sub Oficiales; y, - La Banda de Músicos y Escuela de Aprendices.

La organización y funcionamiento de los Institutos Policiales de Enseñanza se regirán por sus reglamentos y planes de estudio respectivos.

Art. 173 La Dirección General de Logística es el organismo encargado de planear, dirigir, organizar y controlar los recursos materiales asignados a la Policía Nacional; realiza los procesos de adquisición de bienes y servicios para satisfacer las necesidades de la institución.

Lo comprenden: - Dirección Administrativa.

Departamentos: - Talleres y Transporte; - Construcciones; - Armamentos y Municiones; - Estadísticas; - Patrimonio; y, - Centro de Documentación e Información.

Art. 174 La Dirección Administrativa es el organismo dependiente de la Dirección General de Logística encargada del aspecto administrativo y financiero de la Institución.

Lo comprenden: - El Departamento de Finanzas y Contabilidad; - El Departamento de Intendencia; y, - El Departamento Agropecuario.

Art. 175 La Dirección Administrativa será ejercida por un Comisario General Inspector de Intendencia y los Departamentos, por Oficiales Superiores. La organización y funcionamiento de los mismos se regirán por reglamento.

Art. 176 La Dirección General de Bienestar Policial es el organismo que se encarga de la búsqueda permanente de protección al personal policial y su familia, en lo referente a salud, vivienda, recreación, ayuda social, educativa y otros, relativos al bienestar de los mismos.

Los Departamentos que integran la Dirección General Policial serán ejercidos por Oficiales Superiores.

Integran: - El Departamento de Sanidad; - El Departamento de Vivienda; - Los Clubes Policiales; - El Departamento Financiero y Económico; - El Departamento de Asistencia Social; - El Departamento de Asistencia Jurídica; - El Departamento de Asistencia Educativa; - La Capellanía; - El Hogar de Reposo y de Menores; y, - La Junta de Reconocimiento Médico Policial. La organización y funcionamiento de los Departamentos se regirán por reglamento.

TITULO XII

DE LOS NOMBRAMIENTOS

CAPITULO UNICO

Art. 177 Serán nombrados por Decreto del Poder Ejecutivo:

- El Comandante de la Policía Nacional; - El Sub Comandante de la Policía Nacional; - El Director de la Dirección Administrativa; - El Director de Justicia Policial y Miembros; - Los Integrantes de Departamento de Asistencia Jurídica; - Los Asesores Jurídicos; - Los Profesores de los Institutos Policiales de Enseñanza; y, - Los Alumnos de los Institutos de Formación Policial.

Art. 178 Los demás cargos serán desempeñados por Oficiales nombrados por el Comandante de la Policía Nacional.

TITULO XIII

DE LAS DISPOSICIONES ACLARATORIAS

CAPITULO UNICO

Art. 179 El personal del escalafón femenino tendra normas especiales de sus funciones en el reglamento.

Art. 180 Los egresados de la Escuela de Aprendices Músicos son equiparados a los Sub Oficiales egresados de la Escuela de Sub Oficiales.

Art. 181 El nombramiento del Comandante de la Policía Nacional conlleva el grado de Comisario General Comandante.

Art. 182 Los Oficiales y Sub Oficiales en situación de retiro de la Policía de la Capital pasan a integrar el Cuadro de la Reserva de la Policía Nacional y gozan de los mismos derechos y obligaciones que esta Ley determina para los retirados y pensionados de la Policía Nacional.

Art. 183 Son actos de servicio los prestados por el personal policial en el ejercicio activo de sus funciones.

Art. 184 Para la aplicación de esta Ley, se entenderán por accidentes, lesiones y enfermedades, contraídos en actos de servicio, aquellos que sufre el personal en el desempeño de sus funciones, y que fueran producidos como consecuencia del cumplimiento de los deberes policiales. Asimismo, las lesiones sufridas por accidente en el trayecto de ida y regreso entre su domicilio y el lugar donde desempeña sus funciones.

Art. 185 A los efectos de esta Ley, son considerados sinónimos los términos Retirados y Jubilados.

Art. 186 Denominanse dependencias a los efectos de esta Ley, a todos los organismos componentes de la Policía Nacional.

Art. 187 Sin Perjuicio de lo dispuesto en la presente Ley, será de aplicación a los actos administrativos y resoluciones de la Policía Nacional las disposiciones de la Ley del Estatuto del Funcionario Público y contra aquellas se podrá interponer la acción contenciosa administrativa ante el Tribunal de Cuentas.

TITULO XIV

DE LAS DISPOSICIONES TRANSITORIAS Y FINALES

CAPITULO UNICO

Art. 1º La Policía Nacional se organiza teniendo como base la policía de la Capital.

Se integraran a la misma los siguientes organismos actualmente dependientes del Poder Ejecutivo:

- El Personal de las Delegaciones de Gobierno; y, - La Dirección de Migraciones.

La integración conlleva las asignaciones presupuestarias, el personal, los bienes muebles e inmuebles, los semovientes, armamentos, transportes, equipos, elementos, y demás bienes que pasan a conformar el patrimonio de la Policía Nacional, salvo las sedes actuales de las Delegaciones de Gobierno con sus instalaciones y mobiliarios que pasan de pleno derecho a título gratuito a ser propiedad de los Gobiernos Departamentales.

Art. 2º El grado de Comisario General Director será conferido a los Comisarios Generales de Orden y Seguridad que ejerzan los cargos de :

- Sub Comandante de la Policía Nacional; - Director General de Orden y Seguridad; - Director General de Institutos Policiales de Enseñanza; - Director General de Logística; y, - Director General de Bienestar Policial.

Art. 3º El grado de Comisario General Inspector será conferido a los demás Comisarios Generales en actividad y en ejercicio del cargo.

Art. 4º El Cuadro de Oficiales con los grados respectivos para la Policía Nacional será cubierto por Oficiales de la Policía de la Capital, confiriéndoseles el grado conforme a los años de servicio y antigüedad como Oficial y demás requisitos establecidos en esta Ley y el reglamento de incorporación, según la siguiente escala:

José A. Moreno Ruffinelli Gustavo Diaz de Vivar

Presidente Presidente

H. Cámara de Diputados H. Cámara de Senadores

Carlos Galeano Perrone Abrahán Esteche

Secretario Parlamentario Secretario Parlamentario

Asunción, 9 de julio de 1.993.-

Tengase por Ley de la República, publíquese e insértese en el Registro Oficial.

El Presidente de la República
Andrés Rodríguez
Hugo Estigarribia Elizeche
Ministro del Interior

PŘÍLOHA Č. 10

Venezuela

Derecho Penal

Gaceta Oficial N° 31.791 de fecha 3 de agosto de 1979

EL CONGRESO DE LA REPUBLICA DE VENEZUELA

DECRETA

la siguiente,

LEY DE REGISTRO DE ANTECEDENTES PENALES

CAPITULO I

Disposiciones Generales

Artículo 1º.- Se establece el Registro de Antecedentes Penales que llevara el Ministerio de Justicia, de acuerdo con la presente Ley.

Artículo 2º.- En el Registro de Antecedentes Penales se hará constar para cada condenado por sentencia definitivamente firme, los siguientes datos:

a) Nombre, apellido, cédula de identidad, edad, sexo, fecha y lugar de nacimiento, nacionalidad, profesión y estado civil. b) Delito o falta a que se refiere la sentencia condenatoria. c) Agravantes o atenuantes. d) Carácter primario o reincidente. e) Penas impuestas y Tribunal que las dicto. f) Reparación de daños a la víctima. g) Pago de costas procesales. h) Lugar o establecimiento penitenciario de cumplimiento de la condena. i) Conducta penitenciaria. j) Conocimientos y capacidad laboral adquiridos durante el periodo de reclusión. k) Datos sobre exámenes psicológicos y psiquiátricos a que fuere sometido. l) Datos sobre la personalidad y posibilidades de readaptación social.

Artículo 3º.- Se considera Antecedente Penal de conformidad con esta Ley, únicamente la existencia de una o varias sentencias condenatorias definitivamente firmes, privativas de la libertad.

Artículo 4º.- Los Tribunales que dicten las sentencias a que se refiere el artículo anterior, deberán remitir a la Oficina de Antecedentes Penales, copia certificada de la misma dentro de los diez días siguientes a su publicación.

Artículo 5º.- Los Directores de establecimientos penitenciarios enviaran al Ministerio de Justicia, al cumplirse una pena, los datos a que se refieren los literales i), j), k) y l) del artículo 2º, sin perjuicio del envío de informes a que están obligados en virtud de sus funciones.

CAPITULO II

De la Naturaleza del Registro de Antecedentes Penales

Artículo 6º.- El Registro de Antecedentes Penales es secreto y los datos que en el consten solo podrán ser suministrados en los casos determinados por esta Ley.

Artículo 7º.- Solamente se expedirán copias simples o certificadas del Registro de Antecedentes Penales, a las autoridades publicas, por motivo de la función del proceso penal o por razones de seguridad o de interés social en los casos establecidos por la ley. Las autoridades policiales o administrativas no podrán expedir certificaciones relativas a las faltas policiales o administrativas de las que hayan conocido, sino únicamente al Ministerio de Justicia, cuando este lo considere conveniente.

Artículo 8º.- Queda prohibido a cualquier empresa o persona, exigir a los particulares, con ocasión de las ofertas de trabajo y en materia relacionada con el reclutamiento laboral, la presentación de los Antecedentes Penales.

CAPITULO III

De la Organización del Registro y Antecedentes Penales

Artículo 9º.- El Registro de Antecedentes Penales tendrá las siguientes secciones:

- a) Delincuentes primarios;
- b) Reincidentes;
- c) Mayores de 18 años y menores de 21.

Artículo 10º.- En el Registro para mayores de 18 años de edad y menores de 21, se pondrá además, la mención: Menor de edad, condenatoria con atenuación.

Artículo 11.- En el Ministerio de Justicia funcionara la Oficina de Antecedentes Penales, adscrita a la Dirección de Prisiones, que tendrá a su cargo el Registro de Antecedentes Penales.

Artículo 12.- El Fiscal General de la República designara un Fiscal Delegado para la revisión periódica del Registro de Antecedentes Penales a fin de comprobar la exactitud de los datos de cada registro.

CAPITULO IV

De las Sanciones Penales y Administrativas

Artículo 13.- Sin perjuicio de la aplicación de las sanciones establecidas en la Ley de Carrera Administrativa, el funcionario que revele, comunique o publique los datos contenidos en el Registro de Antecedentes Penales, será sancionado con la pena de tres (3) a quince (15) meses de prisión.

CAPITULO V

Disposiciones Finales

Artículo 14.- Las decisiones administrativas que conforme a la Ley de Vagos y Maleantes, apliquen medidas de seguridad, se resumirán en fichas o tarjetas que se archivarán en una Sección especial del Registro de Antecedentes Penales, siguiendo para ello lo pautado en la presente Ley.

Artículo 15.- Se derogan las disposiciones que colidan con la presente Ley.

Dada, firmada y sellada en el Palacio Federal Legislativo, en Caracas, a los veintiséis días del mes de julio de mil novecientos setenta y nueve. Año 170° de la Independencia y 121° de la Federación.

El Presidente

(L.S.)

GODOFREDO GONZALEZ

El Vicepresidente

CARLOS CANACHE MATA

Los Secretarios

JOSE RAFAEL GARCIA

HECTOR CARPIO CASTILLO

Palacio de Miraflores, en Caracas, a los tres días del mes de agosto de mil novecientos setenta y nueve. Año 170° de la Independencia y 121° de la Federación.

Cumplase,

(L.S.)

LUIS HERRERA CAMPINS

Refrendado

Siguen firmas

PŘÍLOHA Č. 11

LEY DEL REGISTRO DE ANTECEDENTES PENALES Y ADMINISTRATIVOS DEL ESTADO DE MEXICO

Toluca de Lerdo, México a 18 de julio de 1994

CC. DIPUTADOS SECRETARIOS

DE LA H. LII LEGISLATURA DEL ESTADO

PRESENTES

En ejercicio de las facultades que me confieren los artículos 59 fracción 11 y 88 fracción 1 de la Constitución Política del Estado Libre y Soberano de México, me permito someter a la consideración de la H. Legislatura, por el digno conducto de ustedes, la iniciativa de Ley del Registro de Antecedentes Penales y Administrativos del Estado de México, la que tiene su fundamento en la siguiente:

EXPOSICION DE MOTIVOS

Si la procuración y administración de justicia son prioridad básica de mi gobierno, la continua adecuación del marco jurídico es demanda del pueblo mexiquense y por ende, tarea impostergable.

Dentro de un esfuerzo modernizador, el Ejecutivo Estatal se propone actualizar el marco jurídico de su función pública, para contar, en todo momento, con el fundamento jurídico indispensable que dé sustento legal a cada una de sus acciones.

Enmarcada en este contexto se encuentra la Ley del Registro de Antecedentes Penales y Administrativos del Estado de México, que someto a la consideración de esa Soberanía, con el objeto de regular la inscripción no sólo de los antecedentes penales, como lo dispone la ley que se pretende derogar, sino también la de aquellos antecedentes administrativos relacionados con la procuración y administración de justicia y que constituyen elementos indispensables para que el Ministerio Público pueda cumplir cabalmente con la función social que de acuerdo con la Constitución le corresponde.

En este orden, resulta necesario llevar al ámbito del derecho positivo un ordenamiento moderno y, por tanto, diferente del tradicional registro de antecedentes penales, con el objeto de asegurar la eficiencia de esta función encomendada a la Procuraduría General de Justicia y poder brindar a las autoridades y ciudadanos un servicio confiable y expedito en la forma y tiempo establecidos en la propia Ley.

La iniciativa que se somete a consideración de esa Soberanía se integra con siete capítulos y treinta artículos.

De las disposiciones generales se desprende el objeto de la Ley, que no es otro que regular el antecedente de registros penales y administrativos relacionados con la procuración y administración de justicia, que estará a cargo del Procurador General de Justicia, quien determinará los sistemas que deban emplearse para la inscripción de los antecedentes, porque siendo mutables los avances tecnológicos no deben quedar sujetos a este ordenamiento jurídico, sino más bien a un reglamento administrativo. Menciona éste que el registro se integrará con la información relativa a aquellos asuntos que de acuerdo con esta Ley sean inscribibles.

En el capítulo segundo se precisa con claridad que únicamente constituyen antecedente penal las sentencias condenatorias ejecutoriadas dictadas por delito doloso, separándolo de otras inscripciones que registren penas para efectos de reincidencia y habitualidad, como son las sentencias condenatorias ejecutoriadas dictadas por delito culposo o preterintencional y las que conmutan la pena privativa de libertad, o bien aquellas que sólo tienen un efecto administrativo, como son las actas circunstanciadas levantadas en términos de los artículos 443 y 444 del Código de Procedimientos Penales para el Estado de México, la identificación de los inculpados que exige el artículo 194 de este ordenamiento, y las determinaciones del Ministerio Público que remitan actas de averiguación previa a los consejos tutelares y las que estos organismos adopten con motivo de aquéllas.

Es importante destacar que al definirse que sólo las sentencias ejecutoriadas por delito doloso producen antecedentes penales, resulta como consecuencia que la identificación realizada conforme al artículo 194 del Código de Procedimientos Penales vigente en el Estado surte efectos únicamente de inscripción preventiva, la que podrá ser modificada por la sentencia que sobrevenga. Se señala que los antecedentes de naturaleza administrativa que registre la Procuraduría serán utilizados exclusivamente por el Ministerio Público para el cumplimiento de sus atribuciones, dejando a salvo el buen concepto de los individuos hasta en tanto no hayan sufrido condena por autoridad judicial.

Atendiendo a la separación que la iniciativa establece de los antecedentes penales, de la reincidencia y habitualidad y de los administrativos relacionados con la procuración y administración de justicia, así como a la de los efectos jurídicos que unos y otros producen, se dispone que el registro se subdividirá en tres secciones para su mejor organización individual.

El capítulo tercero determina que la Procuraduría General de Justicia del Estado planeará, organizará y controlará el registro de antecedentes penales por conducto de la Dirección de Servicios Periciales, la que podrá contar con delegaciones en las Subprocuradurías y Centros de Justicia que lo requieran, dejando atrás el criterio de la ley vigente que señala quince oficinas, una por cada distrito judicial, que hace inoperante e impráctico su manejo por la dispersión de información y falta de control.

El capítulo cuarto que regula las inscripciones señala el tipo de información que se registrará en cada una de las secciones, con la finalidad de que ninguna persona se vea afectada al ser incluida en otra sección que no le corresponda.

Con el objeto de mantener actualizado el registro, las autoridades judiciales y administrativas deberán remitir a la Dirección de Servicios Periciales copia certificada de las sentencias y autos que deban ser inscritos y la ficha signalética dentro del término de quince días.

Destaca particularmente la forma de la expedición de certificaciones haciendo distingos, por demás novedosos, en beneficio de quien tiene antecedentes penales y ha cumplido con la sentencia impuesta y, por ende, con la sociedad.

Las certificaciones y antecedentes penales solicitados por autoridad competente contendrán todos los datos que obren en el registro.

Cuando sea solicitado por el registrado, el certificado se expedirá sin la nota de antecedentes penales si es para cumplir el requisito de solicitud de trabajo privado, siempre y cuando la pena se haya declarado extinguida o la acción penal esté prescrita, y cuando se solicite para el desempeño de un cargo público se harán constar los que aparezcan.

Incurrirán en el delito de abuso de autoridad los servidores públicos de la Procuraduría que indebidamente destruyan, alteren o sustraigan documentos de registro, retengan, modifiquen o divulguen información y expidan ilícitamente certificaciones que obren en expedientes, libros, cédulas o asientos registrales. Lo anterior se vincula con el espíritu de transparencia de la actuación de los servidores públicos necesaria para la plena confianza de gobierno y gobernantes.

Conforme a lo expresado, se somete a su distinguida consideración el proyecto de decreto relativo, a efecto de que, si lo estiman adecuado, sea aprobado en sus términos.

Reitero a ustedes las seguridades de mi más alta y distinguida consideración.

ATENTAMENTE

SUFRAGIO EFECTIVO. NO REELECCION

**EL GOBERNADOR CONSTITUCIONAL DEL
ESTADO DE MEXICO**

LIC. EMILIO CHUAYFFET CHEMOR

EL SECRETARIO GENERAL DE GOBIERNO

LIC. CESAR CAMACHO QUIROZ

EMILIO CHUAYFFET CHEMOR, Gobernador Constitucional del Estado Libre y Soberano de México, a sus habitantes sabed: Que la Legislatura del Estado, ha tenido a bien aprobar lo siguiente:

DECRETO NUMERO 37

La H. „LII“ Legislatura del Estado de México

D E C R E T A :

**LEY DEL REGISTRO DE ANTECEDENTES PENALES Y
ADMINISTRATIVOS DEL ESTADO DE MEXICO**

CAPITULO PRIMERO

Disposiciones Generales

Artículo 1.- La presente Ley tiene por objeto regular el registro de antecedentes penales y administrativos relacionados con la procuración y administración de justicia.

Artículo 2.- El registro de antecedentes penales y administrativos estará a cargo de la Procuraduría General de Justicia del Estado.

Artículo 3.- El Procurador General de Justicia determinará los sistemas que deban emplearse para la inscripción de los antecedentes penales y administrativos.

Artículo 4.- El registro de antecedentes se integrará con la información que las autoridades judiciales y administrativas remitan, en términos de esta Ley a la Procuraduría y la que ésta obtenga en forma directa, inscribiéndola en el orden de su recepción.

CAPITULO SEGUNDO

De los Antecedentes Penales y Administrativos

Artículo 5.- Constituyen antecedentes penales las sentencias condenatorias y ejecutoriadas.

Artículo 6.- Para los efectos de esta Ley, se consideran antecedentes administrativos relacionados con la procuración y administración de justicia:

I. Las actas circunstanciadas levantadas en términos de los artículos 443 y 444 del Código de Procedimientos Penales;

II. Las identificaciones de los inculcados conforme al artículo 194 del Código de Procedimientos Penales;

III. Las determinaciones del Ministerio Público que remitan actas de averiguación previa a los consejos tutelares y las resoluciones que éstos dicten con motivo de aquéllas;

IV. Las resoluciones ejecutoriadas que pongan fin al proceso y no sean sentencias condenatorias; y

V. Los datos que se obtengan con motivo de la expedición de certificados de antecedentes.

Artículo 7.- La identificación realizada de acuerdo con el artículo 194 del Código de Procedimientos Penales surtirá efectos únicamente de inscripción preventiva, que se modificará una vez que cause ejecutoria la sentencia definitiva.

Artículo 8.- Los antecedentes a que se refieren las fracciones III y V del artículo 6 de esta Ley serán utilizados por el Ministerio Público únicamente para el cumplimiento de sus atribuciones.

CAPITULO TERCERO

De la Organización

Artículo 9.- La Procuraduría General de Justicia del Estado planeará, organizará y controlará el registro de antecedentes penales y administrativos por conducto de la Dirección de Servicios Periciales.

Artículo 10.- La Dirección de Servicios Periciales para el cumplimiento de sus atribuciones, se regirá por lo dispuesto en esta Ley, la Ley Orgánica de la Procuraduría General de Justicia del Estado y su reglamento.

Artículo 11.- Para el registro de antecedentes, la Dirección de Servicios Periciales contará con delegaciones en las Subprocuradurías y Centros de Justicia que lo requieran.

Artículo 12.- La Dirección de Servicios Periciales y sus delegaciones tendrán las secciones de:

I. Antecedentes penales;

II. Reincidencia y habitualidad; y

III. Antecedentes administrativos relacionados con la procuración y administración de justicia.

CAPITULO CUARTO

De las Inscripciones

Artículo 13.- Las inscripciones de antecedentes penales y administrativos se harán en las secciones respectivas, de acuerdo con los sistemas que se establezcan en el manual de organización.

Artículo 14.- En la sección de antecedentes penales se inscribirán:

I. Las sentencias condenatorias ejecutoriadas que dicten las autoridades judiciales del Estado; y

II. Las sentencias condenatorias ejecutoriadas que dicten autoridades judiciales de otras entidades federativas de la república o del extranjero, previo acuerdo del Tribunal Superior de Justicia, a solicitud que formule la Procuraduría General de Justicia del Estado.

Artículo 15.- En la sección de reincidencia y habitualidad, cuando se surtan los presupuestos de los artículos 22 y 23 del Código Penal para el Estado, se inscribirán respectivamente, las sentencias condenatorias ejecutoriadas.

Artículo 16.- En la sección de antecedentes administrativos serán inscritos los previstos en el artículo 6 de esta Ley .

Artículo 17.- Las autoridades judiciales o administrativas remitirán a la Dirección de Servicios Periciales copia certificada de la sentencia, en su caso de las que el sentenciado se acoja al beneficio de la conmutación y del auto que la tenga por cumplida, del auto de formal prisión o sujeción a proceso, de la ficha signalética y de las resoluciones que pongan fin al proceso y no sean sentencias condenatorias, dentro del término de quince días hábiles contados a partir de la fecha en que, respectivamente, se haya dictado, elaborado o causado ejecutoria.

Artículo 18.- La autoridad judicial, el Ministerio Público y demás autoridades administrativas remitirán a la Dirección de Servicios Periciales, dentro del término a que se refiere al artículo anterior, copia certificada del acta circunstanciada en la que conste el apercibimiento a que se refieren los artículos 443 y 444 del Código de Procedimientos Penales.

Artículo 19.- El Ministerio Público y los consejos tutelares enviarán a la Dirección de Servicios Periciales copia certificada de las determinaciones que resuelvan la situación jurídica de menores.

Artículo 20.- La Dirección de Servicios Periciales registrará los datos que obtenga con motivo de la expedición de certificados.

CAPITULO QUINTO

De la Cancelación de las Inscripciones

de Antecedentes Penales

Artículo 21.- Las inscripciones de antecedentes penales se cancelarán cuando:

- I. El Sentenciado cumpla con la pena que le fue impuesta en sentencia ejecutoriada;
- II. La Pena se haya declarado extinguida;
- III. El sentenciado sea declarado inocente por resolución dictada en recurso de revisión extraordinaria;
- IV. El condenado lo haya sido bajo la vigencia de una Ley derogada por otra que suprima al hecho el carácter de delito; y
- V. Al sentenciado se le conceda el beneficio de la amnistía, del indulto o de la conmutación.

CAPITULO SEXTO

De las Certificaciones

Artículo 22.- Las certificaciones de antecedentes penales y las de antecedentes administrativos a que se refiere la fracción I del artículo sexto de esta ley, sólo se expedirán a las autoridades judiciales competentes y las mismas contendrán los datos que aparezcan en el registro.

Artículo 23.- Las certificaciones de antecedentes penales solicitadas por el registrado para el desempeño de un cargo público o para los fines que dispongan otras leyes, contendrán los datos que obren en el registro y les serán expedidas previa identificación y pago de los derechos respectivos.

Artículo 24.- DEROGADO

Artículo 25.- La Dirección de Servicios Periciales deberá expedir las certificaciones de antecedentes penales solicitadas por las autoridades dentro de un plazo que no excederá de quince días.

Artículo 26.- DEROGADO

Artículo 27.- Sólo a petición fundada de autoridad competente, y previo acuerdo del Procurador, se expedirán certificaciones de antecedentes administrativos de menores remitidos a los consejos tutelares y de los datos que se obtengan con motivo de la expedición de certificados de antecedentes.

Artículo 28.- Las certificaciones a que se refiere esta Ley serán autorizadas por el Director o los delegados de Servicios Periciales.

CAPITULO SEPTIMO

Responsabilidades

Artículo 29. - Incurren en el delito de abuso de autoridad y serán sancionados en los términos del Código Penal los servidores de la Procuraduría General de Justicia del Estado que indebidamente:

- I. Destruyan, alteren o sustraigan documentos del registro;
- II. Retengan, modifiquen o divulguen información; y
- III. Expidan certificaciones de inscripciones que obren en el registro.

TRANSITORIOS

ARTICULO PRIMERO.- Publíquese la presente Ley en la Gaceta del Gobierno.

ARTICULO SEGUNDO.- La presente Ley entrará en vigor al día siguiente de su publicación en la «Gaceta del Gobierno».

ARTICULO TERCERO.- Se abroga el Reglamento de Seguridad e Higiene en el Trabajo para Servidores Públicos del Estado de México la Ley que Crea el Registro de Antecedentes Penales expedida por decreto número 62, publicado en la Gaceta del Gobierno el 18 de agosto de 1962.

LO TENDRA ENTENDIDO EL GOBERNADOR DEL ESTADO, HACIENDO QUE SE PUBLIQUE Y SE CUMPLA.

Dado en el Palacio del Poder Legislativo en la ciudad de Toluca de Lerdo, capital del Estado de México, a los quince días del mes de septiembre de mil novecientos noventa y cuatro.- Diputado Presidente. C. Lic. Enrique Díaz Nava; Diputados Prosecretarios.- C. Lic. Juan Ramón Soberanes Martínez; C. Lic. José Paz Vargas Contreras; C. Ing. Onésimo Marín Rodríguez; C. Ing. José Antonio Medina Vega. Rúbricas.

Por tanto mando se publique, circule, observe y se le dé el debido cumplimiento.

Toluca de Lerdo, Méx., a 15 de septiembre de 1994.

EL GOBERNADOR CONSTITUCIONAL DEL ESTADO

LIC. EMILIO CHUAYFFET CHEMOR

(Rúbrica)

EL SECRETARIO GENERAL DE GOBIERNO

LIC. CESAR CAMACHO QUIROZ

(Rúbrica)

APROBACION: 15 de septiembre de 1994.

PROMULGACION: 15 de septiembre de 1994.

PUBLICACION: 19 de septiembre de 1994.

VIGENCIA: 20 de septiembre de 1994.

REFORMAS Y ADICIONES

Decreto No. 22.- Por el que se reforman los artículos vigésimo segundo y vigésimo tercero y deroga los artículos vigésimo cuarto y vigésimo sexto, publicado en la Gaceta del Gobierno el 23 de junio de 1997.

PŘÍLOHA Č. 12

301/2000 Sb.

ZÁKON

ze dne 2. srpna 2000

o matrikách, jménu a příjmení

a o změně některých souvisejících zákonů

Změna: 320/2002 Sb., 578/2002 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

MATRIKY, JMÉNO A PŘÍJMENÍ

HLAVA I

MATRIKA

DÍL I

Obecná ustanovení

§ 1

(1) Matrika je státní evidence narození, uzavření manželství a úmrtí fyzických osob na území České republiky a narození, uzavření manželství a úmrtí, k nimž došlo v cizině, jde-li o státní občany České republiky (dále jen „občan“).

(2) Matrika se dělí na a) matriku narození, pro kterou se vede kniha narození, b) matriku manželství, pro kterou se vede kniha manželství, a c) matriku úmrtí, pro kterou se vede kniha úmrtí.

(3) Kniha narození, kniha manželství a kniha úmrtí (dále jen „matriční kniha“) je vytvořena z předem svázaných tiskopisů.

(4) Součástí matriční knihy je abecední jmenný rejstřík (dále jen „rejstřík“) provedených zápisů narození, uzavření manželství a úmrtí fyzických osob (dále jen „matriční událost“).

Působnost na úseku matrik

§ 2

(1) Působnost na úseku matrik a další činnosti stanovené tímto zákonem vykonávají a) matriční úřady, kterými jsou obecní úřady, městské úřady, v hlavním městě Praze úřady městských částí, v územně členěných statutárních městech úřady městských obvodů nebo úřady městských částí a pro území vojenských újezdů újezdní úřady, které určí a jejich správní obvody vymezí Ministerstvo vnitra (dále jen „ministerstvo“) prováděcím právním předpisem, b) obecní úřady obcí s rozšířenou působností (dále jen „úřad s rozšířenou působností“), c) krajské úřady, v hlavním městě Praze a ve městech Brně, Ostravě a Plzni magistráty těchto měst (dále jen „krajský úřad“), d) ministerstvo.

(2) Určení matričního úřadu nebo jeho zrušení, popřípadě změnu správního obvodu matričního úřadu lze provést pouze k počátku kalendářního roku.

§ 3

Matriční úřad

(1) Matriční úřad vede a) matriční knihy, b) sbírky listin v rozsahu stanoveném tímto zákonem.

(2) Matriční úřad vede matriční knihy a sbírky listin pro a) obec, v níž má sídlo, a dále pro obce patřící do jeho správního obvodu vymezeného prováděcím právním předpisem [§ 2 odst. 1 písm. a)], b) území vojenského újezdu.

(3) V hlavním městě Praze a ve městech Brno, Ostrava a Plzeň vede matriční úřad matriční knihy a sbírky listin pro městskou část nebo městský obvod, v němž má sídlo, a pro další městské části nebo městské obvody ve svém správním obvodu vymezeném prováděcím právním předpisem [§ 2 odst. 1 písm. a)].

(4) Matriční knihy, do kterých se zapisuje narození, uzavření manželství a úmrtí občanů, ke kterým došlo v cizině, vede Úřad městské části Brno-střed (dále jen „zvláštní matrika“).

(5) Vedení matričních knih a úkony zabezpečované v souvislosti s vedením matričních knih jsou výkonem státní správy.

§ 4

Úřad s rozšířenou působností

- (1) Úřad s rozšířenou působností a) provádí kontrolu vedení matričních knih a sbírek listin, a to u všech matričních úřadů ve svém územním obvodu nejméně jednou ročně, b) dává souhlas k zápisu rozhodnutí cizozemských úřadů a soudů do matričních knih matričním úřadům, které jsou zařazeny do jeho správního obvodu.
- (2) Úřad s rozšířenou působností provádí ověřování (§ 28) rodných, oddacích a úmrtních listů (dále jen „matriční doklad“), vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství a potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize, vydaných matričními úřady, které jsou zařazeny do jeho správního obvodu.
- (3) Úřad s rozšířenou působností vede a aktualizuje sbírku listin a vede a aktualizuje druhopisy matričních knih vedených do 31. prosince 1958 pro matriční úřady zařazené v jeho správním obvodu.
- (4) Úřad s rozšířenou působností ověřuje odbornou způsobilost zaměstnance obce, v hlavním městě Praze zaměstnance městské části, nebo Ministerstva obrany zařazeného do matričního úřadu (dále jen „matrikář“), který je zařazen do jeho správního obvodu, k vedení matričních knih a k plnění úkonů zabezpečovaných v souvislosti s vedením matričních knih a sbírek listin (dále jen „zkouška“).

§ 4a

Krajský úřad

- (1) Krajský úřad provádí kontrolu vedení matričních knih a sbírek listin u úřadů s rozšířenou působností ve svém správním obvodu, a to nejméně jednou ročně.
- (2) Krajský úřad provádí ověřování (§ 28) matričních dokladů, vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství a potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize, vydaných úřady s rozšířenou působností, které jsou zařazeny do jeho správního obvodu.
- (3) Krajský úřad vede a aktualizuje sbírku listin a vede a aktualizuje druhopisy matričních knih vedených do 31. prosince 1958 pro úřady s rozšířenou působností zařazené v jeho správním obvodu.
- (4) Krajský úřad provádí zkoušku matrikáře úřadu s rozšířenou působností, který je matričním úřadem.

Zápisy do matričních knih

§ 5

- (1) Do matriční knihy se zapisuje a) matriční událost, b) rozhodnutí o prohlášení manželství za neplatné, nebo o tom, že manželství nevzniklo, rozvod manželství, údaje o osvojení, určení rodičovství, změně jména nebo příjmení a další skutečnosti, jimiž se mění a doplňují zápisy v matriční knize, (dále jen „matriční skutečnost“), je-li matriční událost zapsána v matriční knize vedené matričním úřadem (§ 1) nebo zvláštní matrikou (§ 3).
- (2) Změny a opravy zápisů v matriční knize se provádějí na základě veřejných listin nebo jiných listin, stanoví-li tak tento zákon.

§ 6

- (1) Zápisy se do matriční knihy provádějí rukopisně do předem svázaných knih.
- (2) Matriční události, matriční skutečnosti, změny a opravy se souběžně vedou pomocí výpočetní techniky.

§ 7

- (1) Matriční zápisy uvedené v § 5 se provádějí v úřední místnosti v sídle matričního úřadu po obdržení podkladů nebo ústního oznámení pro jejich provedení, nejpozději do 30 dnů od obdržení těchto podkladů, popřípadě ústního oznámení.
- (2) Úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad může povolit na návrh matričního úřadu provádění matričních zápisů uvedených v odstavci 1, vydávání matričních dokladů a potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize i mimo úřední místnost matričního úřadu na jiném vhodném místě, kde jsou pro to vytvořeny podmínky.
- (3) Matriční úřad je povinen zabezpečit ochranu technického vybavení a matričních knih před zneužitím údajů v nich obsažených a před zničením nebo poškozením a uchovávat matriční knihy po stanovenou dobu.
- (4) Údaje v matričních knihách jsou neveřejné.

§ 8

Sbírka listin

- (1) Matriční úřad vede pro knihu narození, knihu manželství a knihu úmrtí a sbírku listin za každý kalendářní rok samostatně. Sbírku listin tvoří listiny, které slouží jako podklad pro matriční zápis, jeho změnu či opravu.
- (2) Matriční úřad předá sbírku listin za kalendářní rok úřadu s rozšířenou působností nebo krajskému úřadu nejpozději do konce února následujícího roku.
- (3) Matriční úřad předává úřadu s rozšířenou působností nebo krajskému úřadu jedenkrát měsíčně k založení do sbírky listin uložené u úřadu s rozšířenou působností nebo krajského úřadu listiny, na jejichž podkladě provedl dodatečný zápis matriční události, matriční skutečnosti, opravy či změny v matriční knize.
- (4) Úřad s rozšířenou působností a krajský úřad uchovávají a aktualizují sbírku listin. Tyto úřady jsou povinny zabezpečit ochranu sbírky listin před zneužitím údajů a před zničením nebo poškozením.
- (5) Matriční úřad, úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad vydá potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin, kterou vede nebo uchovává, je-li osvědčen právní zájem a nelze-li údaj zjistit z matriční knihy, popřípadě je vznesena námitka o správnosti zápisu v matriční knize.
- (6) Úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad povolí nahlédnout do sbírky listin a činit výpisy z ní v přítomnosti matrikáře úřadu s rozšířenou působností nebo zaměstnance kraje zařazeného do krajského úřadu a) fyzické osobě, které se zápis týká, nebo členům její rodiny, jejím sourozencům a zplnomocněným zástupcům, b) pro úřední potřebu státních orgánů.
- (7) V případě osvojení mohou nahlédnout do zápisu pouze osvojitelé a po dosažení zletilosti i osvojenec.
- (8) Za členy rodiny se pro účely tohoto zákona považuje manžel, rodiče, děti, prarodiče a vnuci.

§ 9

Matrikář

- (1) Matrikářem může být občan, který a) je starší 18 let, b) nebyl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, c) prokázal odborné znalosti zkouškou u úřadu s rozšířenou působností nebo krajského úřadu, d) je zaměstnancem obce, v hlavním městě Praze zaměstnancem městské části, která má působnost matričního úřadu.
- (2) Odbornou způsobilost prokazuje matrikář osvědčením o vykonání zkoušky vydaným úřadem s rozšířenou působností nebo krajským úřadem. Obsahem zkoušky je ověření znalostí právních předpisů, týkajících se oblasti matrik, jména a příjmení a státního občanství, a dalších právních předpisů, které se vztahují k činnosti matrikáře, a ověření dovedností v užívání výpočetní techniky.
- (3) Zaměstnavatel umožní matrikáři odbornou přípravu na zkoušku a její vykonání.
- (4) Nevyhoví-li uchazeč při zkoušce, může zkoušku dvakrát opakovat. Opakovanou zkoušku je možno vykonat nejdříve za 60 dnů a nejpozději do 90 dnů ode dne konání zkoušky, při níž uchazeč nevyhověl.
- (5) Matrikář, a dále též, je-li to nezbytné pro výkon jejich funkce, starosta, místostarosta, primátor, náměstek primátora, primátor hlavního města Prahy a jeho náměstek, pověřený člen zastupitelstva obce, města, hlavního města Prahy nebo jeho městské části, anebo městské části nebo městského obvodu územně členěných statutárních měst, tajemník obecního (městského) úřadu, magistrátu, úřadu městské části hlavního města Prahy anebo úřadu městské části nebo úřadu městského obvodu územně členěných statutárních měst a ředitel Magistrátu hlavního města Prahy mají přístup k osobním údajům uvedeným v matričních knihách a sbírkách listin; jsou povinni zachovávat mlčenlivost o těchto údajích, a to i po skončení výkonu jejich funkce.
- (6) Matrikář a tajemník matričního úřadu mají při výkonu matriční činnosti postavení veřejného činitele. Příslušnost matričního úřadu k zápisu matriční události

§ 10

- (1) Příslušný k zápisu narození a úmrtí do matriční knihy je matriční úřad, v jehož správním obvodu se fyzická osoba narodila nebo zemřela.
- (2) Nejistí-li se, kde došlo k narození nebo úmrtí fyzické osoby, provede zápis matriční úřad, v jehož správním obvodu byla narozená nebo zemřelá fyzická osoba nalezena.
- (3) Narodí-li se nebo zemře-li fyzická osoba v dopravním prostředku, zapíše narození nebo úmrtí matriční úřad, v jehož správním obvodu došlo k vyložení fyzické osoby z dopravního prostředku.

(4) K provedení zápisu rozhodnutí soudu o prohlášení fyzické osoby za mrtvou je příslušný Úřad městské části Praha 1.

§ 11

Příslušný k zápisu o uzavření manželství je matriční úřad, v jehož správním obvodu došlo k uzavření manželství.

§ 12

Matriční úřad může povolit na základě žádosti snoubenců uzavření manželství na kterémkoli vhodném místě ve svém správním obvodu.

§ 13

(1) K vydání osvědčení, že snoubenci splnili všechny požadavky pro uzavření církevního sňatku, (dále jen „osvědčení“) je příslušný matriční úřad, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno.

(2) Osvědčení vydá matriční úřad ve dvojitým vyhotovení.

DÍL 2

Záписы narození, uzavření manželství a úmrtí

Knihа narození

§ 14

(1) Do knihy narození se zapisuje a) jméno, popřípadě jména a příjmení dítěte, b) den, měsíc a rok narození dítěte, c) rodné číslo, místo narození a pohlaví dítěte, d) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, data a místa narození, rodná čísla, státní občanství a místo trvalého pobytu rodičů, e) datum zápisu a podpis matrikáře.

(2) Zápis do knihy narození se provede a) na základě písemného hlášení o narození živého nebo mrtvého dítěte, nebo b) na základě ústního oznámení o narození dítěte mimo zdravotnické zařízení, nebyla-li jeho matce ani následně poskytnuta zdravotní péče; o tomto oznámení sepíše matrikář s oznamovatelem zápis.

(3) Při ústním oznámení je oznamovatel povinen prokázat svoji totožnost.

(4) Je-li oznamovatel neslyšící, nebo němý, popřípadě učiní-li oznámení v jiném než českém, nebo slovenském jazyce, je nutná přítomnost tlumočnicka.

§ 15

(1) Narození je povinno oznámit matričnímu úřadu zdravotnické zařízení, v němž byl porod ukončen; nebyl-li porod ukončen ve zdravotnickém zařízení, oznámí narození lékař, který jako první poskytl při porodu nebo po porodu zdravotní péči.

(2) Nedošlo-li k oznámení podle odstavce 1, narození je povinen oznámit matričnímu úřadu jeden z rodičů, popřípadě jeho zákonný zástupce, nebo soudem ustanovený opatrovník.

(3) Nedošlo-li k oznámení podle odstavce 1 nebo 2, narození je povinna oznámit matričnímu úřadu fyzická osoba, která se o narození dozvěděla.

(4) Oznámení podle odstavců 1 a 2 se učiní nejpozději do 3 pracovních dnů od narození dítěte. Matka učiní oznámení nejpozději do 3 pracovních dnů od okamžiku, kdy je schopna oznámení učinit. Fyzická osoba uvedená v odstavci 3 učiní oznámení do 3 pracovních dnů ode dne, kdy se o narození dozvěděla.

§ 16

(1) K zápisu do knihy narození dítěte narozeného za trvání manželství předloží jeden z rodičů a) oddací list, b) občanský průkaz, nebo cestovní doklad, nebo průkaz povolení k pobytu cizince, byl-li mu vydán, c) souhlasné prohlášení rodičů o jménu, popřípadě jménech dítěte, d) souhlasné prohlášení rodičů o příjmení dítěte, pokud údaj o příjmení dítěte není patrný z oddacího listu rodičů dítěte, e) případně další doklady potřebné k zjištění, nebo ověření správnosti údajů, zapisovaných do knihy narození.

(2) K zápisu do knihy narození dítěte narozeného mimo manželství, jehož otec není znám, předloží matka a) prohlášení o jménu, popřípadě jménech dítěte, b) rodný list, c) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li matka dítěte rozvedená, nebo úmrtní list manžela, je-li matka dítěte ovdovělá, d) občanský průkaz, nebo cestovní doklad, nebo průkaz povolení k pobytu cizince, byl-li jí vydán, e) případně další doklady potřebné k zjištění, nebo ověření správnosti údajů, zapisovaných do knihy narození.

(3) K zápisu do knihy narození dítěte narozeného mimo manželství, k němuž bylo určeno otcovství, předloží jeden z rodičů a) souhlasné prohlášení rodičů o jménu, popřípadě jménech dítěte, b) souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství, popřípadě rozhodnutí soudu o určení otcovství k dítěti, c) rodný list matky a otce dítěte, d) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li matka dítěte rozvedená, nebo úmrtí list manžela, je-li matka dítěte ovdovělá, e) občanský průkaz, nebo cestovní doklad, nebo průkaz povolení k pobytu cizince, byl-li mu vydán, f) případně další doklady potřebné k zjištění, nebo ověření správnosti údajů, zapisovaných do knihy narození.

(4) V případech hodných zvláštního zřetele, zejména u osoby, která žádá o udělení azylu na území České republiky, může matriční úřad připustit nahrazení dokladů uvedených v odstavcích 1, 2 a 3 čestným prohlášením rodičů, nebo jednoho z nich.

§ 17

Zápis dítěte nezjištěné totožnosti se do knihy narození provede podle výsledků šetření orgánů policie a zprávy lékaře obsahující sdělení o pohlaví a pravděpodobném datu narození dítěte. Výsledek šetření i zprávu lékaře předává matričnímu úřadu orgán policie, který šetření prováděl.

§ 18

(1) Jméno, popřípadě jména dítěte se do matriky zapíše podle souhlasného prohlášení rodičů; není-li jeden rodič znám, nebo je-li rodič pravomocným rozhodnutím soudu zbaven rodičovské zodpovědnosti, nebo je mu výkon rodičovské zodpovědnosti pozastaven, anebo je-li pravomocným rozhodnutím soudu rodič zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je jeho způsobilost k právním úkonům omezena, zapíše se jméno, popřípadě jména dítěte podle prohlášení druhého z rodičů, jinak podle pravomocného rozhodnutí soudu.

(2) Zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná; dítěti, které není občanem a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, lze zapsat více jmen. Ustanovení odstavce 1 se užije obdobně.

(3) Souhlasným prohlášením je i písemné prohlášení rodičů učiněné ve zdravotnickém zařízení na předepsaném tiskopise.

(4) Matriční úřad nezapíše do knihy narození jméno, popřípadě jména, a učiní o tom oznámení soudu, jestliže rodiče a) se nedohodnou na jménu, popřípadě jménech dítěte do jednoho měsíce od narození dítěte, nebo b) jméno dítěti neurčí do jednoho měsíce od narození dítěte, nebo c) určí dítěti jméno, popřípadě jména, které nelze do knihy narození zapsat, nebo d) nejsou známi.

§ 19

(1) Do knihy narození se dítěti zapíše společné příjmení rodičů, nebo, mají-li příjmení různá, zapíše se příjmení jednoho z nich, určené dohodou při uzavření manželství. Nevyplývá-li z oddacího listu rodičů dohoda o příjmení dítěte, zapíše se dítěti příjmení, na jehož užívání se manželé (rodiče) dohodli.

(2) Dítěti, jehož rodiče neuzavřeli manželství a mají různá příjmení, se zapíše příjmení podle dohody rodičů při určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, nebo podle pravomocného rozsudku soudu o určení otcovství. Dohodou je možné určit příjmení, které v době, kdy k dohodě došlo, má jeden z rodičů nebo dítě. Dítěti, které není občanem a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, se zapíše příjmení podle dohody rodičů. U dítěte staršího 15 let musí být připojen k této dohodě jeho souhlas. Tuto dohodu nelze měnit.

(3) Dítěti, které se narodí do uplynutí třetího dne po zániku manželství nebo jeho pravomocném prohlášení za neplatné, zapíše se příjmení, na kterém se manželé dohodli při uzavření manželství, pokud matka neuzavřela nové manželství.

(4) Není-li otec dítěte znám, zapíše se do knihy narození příjmení matky, které má v době narození dítěte.

(5) Nelze-li dosáhnout dohody rodičů o příjmení dítěte, příjmení se do knihy narození nezapíše a matriční úřad o tom učiní oznámení soudu.

Knihy manželství

§ 20

(1) Do knihy manželství se zapisují a) jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, den, měsíc, rok a místo narození, rodná čísla, osobní stav a státní občanství muže a ženy, kteří uzavřeli manželství, (dále jen „manželé“), b) den, měsíc, rok a místo uzavření manželství, c) jména a příjmení, popřípadě rodná příjmení, den, měsíc, rok a místo narození rodičů manželů, d) dohoda manželů o příjmení a v případě, že si manželé ponechají dosavadní příjmení, i dohoda o příjmení dětí v mužském

a ženském tvaru, e) jména, příjmení a rodná čísla svědků; jde-li o cizince, který nemá rodné číslo, datum a místo jeho narození, f) datum zápisu a podpis matrikáře.

(2) Zápis do knihy manželství se provede na základě protokolu o uzavření manželství (§ 40). Zapisované údaje matrikář ověří z dokladů potřebných k uzavření manželství (§ 33 až 38).

Knihy úmrtí

§ 21

(1) Do knihy úmrtí se zapisuje a) den, měsíc, rok a místo úmrtí, b) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, den, měsíc, rok a místo narození, rodné číslo, osobní stav, pohlaví, státní občanství a místo trvalého pobytu zemřelého, c) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, a rodné číslo žijícího manžela, d) datum zápisu a podpis matrikáře.

(2) Zápis do knihy úmrtí se provede na základě a) listu o prohlídce mrtvého, nebo b) pravomocného rozhodnutí soudu o prohlášení fyzické osoby za mrtvou (§ 10 odst. 4).

(3) Na listu o prohlídce mrtvého je povinen úmrtí oznámit do 3 dnů prohlížející lékař.

§ 22

Zápis úmrtí fyzické osoby nezjištěné totožnosti se provede do knihy úmrtí na základě listu o prohlídce mrtvého.

§ 23

Doba uložení matriční knihy a sbírky listin

(1) Matriční knihy zůstanou uloženy po provedení posledního zápisu u matričního úřadu: a) kniha narození po dobu 100 let, b) kniha manželství po dobu 75 let, c) kniha úmrtí po dobu 75 let.

(2) Po uplynutí stanovené doby se matriční knihy předají k archivaci příslušnému státnímu oblastnímu archivu.

(3) Druhopisy matričních knih a sbírky listin zůstanou uloženy po provedení posledního zápisu v prvopisu matriční knihy u úřadu s rozšířenou působností nebo krajského úřadu, a) jde-li o zápisy narození, po dobu 100 let, b) jde-li o zápisy manželství, po dobu 75 let, c) jde-li o zápisy úmrtí, po dobu 75 let.

(4) Po uplynutí stanovené doby se druhopisy matričních knih a sbírky listin předají k archivaci příslušnému státnímu okresnímu archivu; v Praze, Brně, Ostravě, Plzni a Ústí nad Labem archivu těchto měst.

DÍL 3

Matriční doklad, potvrzení o údajích z matriční knihy a doslovný výpis z matriční knihy

§ 24

(1) Matriční doklad obsahuje údaje zapsané v matriční knize.

(2) Doslovný výpis z matriční knihy obsahuje všechny údaje zapsané v matriční knize v původním i pozměněném znění.

(3) Potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize obsahuje údaje potřebné pro uplatnění nároku fyzické osoby v cizině; v jiných případech se takové potvrzení vydá, jen stanoví-li tak zvláštní zákon.

(4) Matriční knihy, sbírky listin, matriční doklady, potvrzení o údajích zapsaných v matričních knihách, doslovné výpisy z nich a potvrzení vydaná úřadem s rozšířenou působností nebo krajským úřadem ze sbírky listin jsou veřejnými listinami.

§ 25

(1) Matriční úřad vydá matriční doklad, nebo povolí nahlédnout do matriční knihy, popřípadě do sbírky listin a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře a) fyzické osobě, které se zápis týká, nebo členům její rodiny, jejím sourozencům a zplnomocněným zástupcům, b) pro úřední potřebu orgánů státu nebo orgánů územních samosprávných celků, c) statutárním orgánům církví nebo duchovním jimi zmocněným, jde-li o matriční knihy vedené těmito církvemi do 31. prosince 1949, d) fyzické osobě, která prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jejích práv před orgány státu nebo před orgány územních samosprávných celků.

(2) V případě osvojení mohou nahlédnout do zápisu pouze osvojitelé a po dosažení zletilosti i osvojenec.

(3) Doslovný výpis z matriční knihy se vydává pouze pro úřední potřebu státních orgánů a lze jej poříditi i fotokopii matričního zápisu.

§ 26

(1) Matriční doklad, potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize a doslovný výpis z matriční knihy vedené v jiném než českém jazyce se vydává v českém jazyce.

(2) Na žádost fyzické osoby, které se zápis týká, může být jméno, popřípadě jména, uvedeno v matričním dokladu podle původního zápisu, tj. v jiném než českém jazyce. Do matriční knihy se vyznačí, že byl vydán matriční doklad s uvedením jména, popřípadě jmen, podle původního zápisu; další matriční doklady se dále vydávají s uvedením jména, popřípadě jmen, v této podobě.

§ 27

V matričním dokladu se uvede jméno, popřípadě dvě jména, v pořadí, jak jsou v matriční knize uvedena.

§ 28

Mají-li být doklady vydané matričním úřadem použity v cizině, úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad provede na žádost jejich ověření.

§ 29

Rodný list obsahuje a) jméno, popřípadě jména, a příjmení dítěte, b) den, měsíc a rok narození, c) rodné číslo, místo narození a pohlaví dítěte, d) jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, datum a místo narození a rodná čísla rodičů dítěte; v případě nezrušitelného osvojení osvojitele či osvojitelů, e) datum, jméno, příjmení a podpis matrikáře, označení matričního úřadu a otisk razítka matričního úřadu, který doklad vydává.

§ 30

Oddací list obsahuje a) den, měsíc, rok a místo uzavření manželství, b) jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, manželů a jejich rodná čísla, c) den, měsíc, rok a místo narození manželů, d) osobní stav manželů, e) jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, rodičů manželů, f) dohodu manželů o příjmení a dohodu o příjmení jejich společných dětí, jestliže si manželé ponechali dosavadní příjmení, a to v mužském a ženském tvaru, g) datum, jméno, příjmení a podpis matrikáře, označení matričního úřadu a otisk razítka matričního úřadu, který doklad vydává.

§ 31

Úmrtní list obsahuje a) den, měsíc, rok a místo úmrtí, b) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, zemřelého, c) den, měsíc, rok a místo narození zemřelého, d) rodné číslo, osobní stav, pohlaví, místo trvalého pobytu zemřelého, e) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, a rodné číslo žijícího manžela, f) datum, jméno, popřípadě jména, příjmení a podpis matrikáře, označení matričního úřadu a otisk razítka matričního úřadu, který doklad vydává.

DÍL 4

Doklady potřebné k uzavření manželství

§ 32

Snoubenci vyplní před uzavřením manželství předepsaný tiskopis a předloží jej matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno.

§ 33

(1) Snoubenec, který je občanem a je přihlášen k trvalému pobytu v České republice, je povinen matričnímu úřadu prokázat svoji totožnost a k tiskopisu uvedenému v § 32 připojit a) rodný list, b) doklad o státním občanství, c) výpis údajů z informačního systému evidence obyvatel (dále jen „výpis z evidence obyvatel“) o místě trvalého pobytu, d) výpis z evidence obyvatel o osobním stavu, e) pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtní list zemřelého manžela.

(2) Občan není povinen předkládat doklady uvedené v odstavci 1 písm. b) až e), pokud si skutečnosti v nich uvedené matriční úřad ověří z evidence obyvatel, je-li na tento informační systém připojen způsobem umožňujícím dálkový přístup, nebo pokud je občan prokáže občanským průkazem.

§ 34

(1) Snoubenec, který je občanem a má trvalý pobyt v cizině, je povinen prokázat svoji totožnost a k předepsanému tiskopisu připojit doklady uvedené v § 33 odst. 1, nebo jim odpovídající obdobné doklady, pokud jsou cizím státem vydávány.

(2) Doklady uvedené v § 33 odst. 1 písm. c) a d) nebo jim odpovídající obdobné doklady, pokud jsou cizím státem vydávány, musí být vydány státem, na jehož území má snoubenec pobyt.

§ 35

(1) Snoubenec, který je cizincem, k předepsanému tiskopisu (§ 32) připojí a) rodný list, b) doklad o státním občanství, c) doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství, d) potvrzení o osobním stavu a pobytu, je-li cizím státem vydáváno, e) úmrtní list zemřelého manžela, jde-li o ovdovělého cizince; tento doklad není třeba předkládat, je-li tato skutečnost uvedena v dokladu o právní způsobilosti k uzavření manželství, f) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li cizinec, který chce uzavřít manželství, rozvedený, g) potvrzení o tom, že bude manželství v domovském státě cizince uznáno za platné, je-li uzavíráno zástupcem, h) doklad, kterým je možné prokázat totožnost.

(2) Snoubenec, který je cizincem, předloží matričnímu úřadu nejpozději v den uzavření manželství potvrzení o oprávněnosti pobytu na území České republiky vydané Policií České republiky, které nesmí být ke dni uzavření manželství starší 7 pracovních dnů.

(3) Údaje uvedené v odstavci 1 písm. b) až d) mohou být uvedeny v jednom dokladu; státní občanství lze rovněž prokázat cestovním dokladem.

(4) Doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství nesmí být k datu uzavření manželství starší 6 měsíců.

§ 36

Snoubenec, který je občanem, nebo snoubenec, který je osobou bez státního občanství (dále jen „bezdomovec“), již byl povolen trvalý pobyt na území České republiky podle zvláštních právních předpisů, předkládá při uzavření manželství před zastupitelským úřadem České republiky v cizině také vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství (dále jen „vysvědčení“).

§ 37

Nezletilá fyzická osoba starší 16 let, osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům je rozhodnutím soudu omezena, nebo fyzická osoba stížená duševní poruchou, která by měla za následek omezení způsobilosti k právním úkonům, připojí k předepsanému tiskopisu (§ 32) rozhodnutí soudu o povolení uzavřít manželství.

§ 38

O povolení uzavřít manželství zástupcem rozhoduje úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad příslušný podle místa trvalého pobytu snoubence, popřípadě podle místa posledního trvalého pobytu. Pokud takový pobyt na území České republiky žádný ze snoubenců neměl, je příslušný k rozhodnutí Magistrát hlavního města Prahy. K žádosti o povolení uzavřít manželství zástupcem přiloží snoubenec doklady, které jsou přikládány k uzavření manželství, a písemnou plnou moc.

§ 39

Pokud snoubenec, popřípadě snoubenci nemluví nebo nerozumí česky, nebo snoubenec, popřípadě snoubenci jsou neslyšící nebo němí, je nutná při prohlášení o uzavření manželství přítomnost tlumočnicka. Účast tlumočnicka zajišťuje jeden ze snoubenců na vlastní náklady, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak. Bez přítomnosti tlumočnicka nelze prohlášení o uzavření manželství v těchto případech učinit. Nejde-li o tlumočnicka jmenovaného ministrem spravedlnosti, nebo předsedou krajského soudu, musí tlumočnick složit slib do rukou matrikáře, a to ve znění slibu podle zvláštního právního předpisu.

§ 40

O uzavření manželství se sepiše protokol, který podepisují a) manželé, svědci a oddávající, b) zástupce, je-li manželství uzavíráno zástupcem, c) tlumočnick, je-li jeho přítomnost k prohlášení o uzavření manželství nutná (§ 39), d) matrikář, je-li uzavřen občanský sňatek.

§ 41

(1) Bylo-li manželství uzavřeno v případě, že byl život snoubence přímo ohrožen, a) před obecním úřadem, úřadem městské části či městského obvodu, v hlavním městě Praze úřadem městské části, který není matričním úřadem, zašle tento úřad do 3 pracovních dnů protokol o uzavření manželství matričnímu úřadu příslušnému podle místa uzavření manželství, b) před kapitánem lodi plující pod vlajkou České republiky, kapitánem letadla registrovaného v České republice a velitelem vojenské jednotky České republiky v zahraničí, zašlou tyto protokoly o uzavření manželství bezodkladně zvláštní matrice prostřednictvím zastupitelského úřadu České republiky a na území České republiky přímo.

(2) V protokolu o uzavření manželství se uvedou alespoň jména a příjmení manželů, jejich rodná čísla, popřípadě datum a místo narození, platný úřední průkaz, kterým prokázali totožnost, a prohlášení, že jim nejsou známy okolnosti, které by uzavření manželství vylučovaly.

DÍL 5

Zvláštní matrika

§ 42

Do zvláštní matriky se zapisují narození, uzavření manželství a úmrtí občana, ke kterému došlo na a) území cizího státu, b) zastupitelském úřadu České republiky, c) lodi nebo v letadle mimo území České republiky, d) místě, které nepatří pod pravomoc žádného státu.

§ 43

(1) Žádost o zápis do zvláštní matriky se podává u zastupitelského úřadu České republiky nebo kteréhokoli matričního úřadu a připojí se k ní a) cizozemský matriční doklad, který se týká matriční události, jež má být zapsána do zvláštní matriky, b) doklad o státním občanství České republiky osoby, které se zápis týká, c) další doklady potřebné k ověření správnosti matričních skutečností, zapisovaných do matriční knihy, nelze-li je prokázat doklady uvedenými v písmenu a) nebo b).

(2) Zastupitelský úřad České republiky nebo matriční úřad vyhotoví písemné oznámení, v němž uvede skutečnosti zapisované do matričních knih (§ 14, 20 a 21), a zašle je spolu s předloženými doklady zvláštní matrice.

(3) Doklady uvedené v odstavci 1 lze předložit a písemné oznámení učinit i přímo zvláštní matrice.

(4) Zápis do zvláštní matriky se provede i na základě protokolu o uzavření manželství v případě, byl-li život snoubence přímo ohrožen, ke kterému došlo před kapitánem lodi plující pod vlajkou České republiky, kapitánem letadla registrovaného v České republice a velitelem vojenské jednotky České republiky v zahraničí.

(5) Zápis do zvláštní matriky se provede i z úřední povinnosti na základě údajů uvedených v cizozemském matričním dokladu, který zvláštní matrika obdrží podle mezinárodních smluv. Zvláštní matrika může požádat příslušný orgán cizího státu o doplnění, případně upřesnění údajů. Překlady těchto zaslaných podkladů do českého jazyka zabezpečí zvláštní matrika sama. Ověření cizozemského matričního dokladu není třeba, obdrží-li jej zvláštní matrika od orgánu cizího státu přímo nebo prostřednictvím jiného orgánu České republiky.

(6) Cizozemský matriční doklad má důkazní moc veřejné listiny také v České republice, jestliže je úředně přeložen do českého jazyka a opatřen předepsanými ověřeními.

§ 44

Správní úřady, soudy, státní zastupitelství a orgány územních samosprávných celků, které obdrží na základě mezinárodních smluv doklady vystavené orgány cizího státu, osvědčující narození, úmrtí nebo uzavření manželství, které jim nejsou určeny, zašlou tyto doklady bezodkladně zvláštní matrice.

DÍL 6

Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství

§ 45

Vysvědčení vydá na žádost občana nebo na žádost bezdomovce, který má povolen pobyt na území České republiky podle zvláštních právních předpisů, matriční úřad podle místa trvalého pobytu, popřípadě posledního trvalého pobytu občana na území České republiky před odchodem do ciziny, a pokud takový pobyt nikdy neměl, Úřad městské části Praha 1. Zdržuje-li se občan trvale v cizině, může mu vysvědčení vydat i zastupitelský úřad České republiky.

§ 46

(1) Vysvědčení obsahuje a) jméno, popřípadě jména a příjmení, popřípadě rodné příjmení, b) datum a místo narození, c) rodné číslo, d) osobní stav, e) údaj o místu trvalého pobytu, f) státní občanství, g) údaj o tom, že občan, popřípadě bezdomovec, který má povolen pobyt na území České republiky podle zvláštních právních předpisů, je podle právních předpisů České republiky způsobilý k uzavření manželství, h) jméno, popřípadě jména a příjmení, datum a místo narození a místo trvalého pobytu druhého snoubence, i) datum vydání, otisk úředního razítka, jméno, příjmení a podpis matrikáře.

(2) K žádosti o vydání vysvědčení žadatel předkládá a) občanský průkaz, cestovní pas nebo povolení k pobytu pro cizince, b) rodný list, c) výpis z evidence obyvatel o místu trvalého pobytu, d) výpis z evidence obyvatel o osobním stavu, e) úřední doklad o bydlišti a o osobním stavu, vydaný orgánem cizího státu, zdržuje-li se žadatel trvale v cizině, f) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, nebo úmrtí list manžela, g) úřední doklad o správné podobě užívaného příjmení, není-li tato skutečnost patrná z předložených matričních dokladů.

(3) Žadatel není povinen předkládat doklady uvedené v odstavci 2 písm. c) a d), prokáže-li skutečnosti v nich uvedené občanským průkazem.

(4) Vysvědčení se vydává na předepsaném tiskopise a platí 6 měsíců ode dne jeho vydání.

DÍL 7

Vymezení některých pojmů a postupů matričních úřadů

§ 47

Zápis do matriční knihy

Zápisem do matriční knihy se rozumí zapsání údajů o narození, uzavření manželství nebo úmrtí podle časové posloupnosti uvedených matričních událostí.

§ 48

Dodatečný zápis do matriční knihy

Dodatečným zápisem do matriční knihy se rozumí zapsání údajů o narození, uzavření manželství nebo úmrtí mimo časovou posloupnost uvedených matričních událostí.

§ 49

Dodatečný záznam do matriční knihy

Dodatečným záznamem se rozumí zapsání některých matričních skutečností [§ 5 odst. 1, písm. b)] po uzavření zápisu (§ 51).

§ 50

Oprava zápisu v matriční knize

Opravou zápisu v matriční knize se rozumí opravení chybných či nesprávných údajů v zápisu, dodatečném zápisu, nebo dodatečném záznamu v této knize.

§ 51

Uzavření zápisu, dodatečného zápisu, dodatečného záznamu v matriční knize Zápis, dodatečný zápis, dodatečný záznam nebo oprava zápisu v matriční knize jsou uzavřeny podpisem matrikáře s uvedením data, kdy byly pořízeny.

§ 52

Změny a záznamy v matriční knize prováděné na základě souhlasu úřadu s rozšířenou působností nebo krajského úřadu. Matriční úřad provede dodatečný záznam do matriční knihy podle rozhodnutí orgánu cizího státu na základě souhlasu úřadu s rozšířenou působností nebo krajského úřadu.

§ 53

(1) Do matriční knihy se nezapiše osvojení občana, k němuž došlo v cizině podle právních předpisů cizího státu a byl-li tento v době osvojení starší 18 let.

(2) Do matriční knihy se zapíše osvojení cizince podle právních předpisů jeho domovského státu za předpokladu, že jeho narození, nebo uzavření manželství je zapsáno v matriční knize vedené matričním úřadem podle tohoto zákona. Pokud žije tato fyzická osoba v manželství s občanem, zapíše se změna příjmení v důsledku osvojení i u tohoto občana, popřípadě u jejich nezletilých dětí.

§ 54

(1) Stanoví-li tak mezinárodní smlouvy, současně se zápisem o narození, nebo uzavření manželství cizince na území České republiky do matriční knihy se vydá rodný, nebo oddací list a zašle se do 3 pracovních dnů zastupitelskému úřadu cizího státu, jehož je narozená fyzická osoba, popřípadě osoba, která uzavřela manželství, státním občanem. Není-li takový zastupitelský úřad na území České republiky, zašle se tento doklad Ministerstvu zahraničních věcí České republiky.

(2) Úmrtí cizince na území České republiky se po zápisu do knihy úmrtí oznámí zastupitelskému úřadu cizího státu v České republice, a není-li na jejím území, Ministerstvu zahraničních věcí České republiky, vždy úmrtním listem.

§ 55

Obnovení matriční knihy a sbírky listin

(1) Jestliže se prvopis matriční knihy, nebo její druhopis vedený do 31. prosince 1958 ztratí, nebo zničí, zabezpečí matriční úřad jejich obnovení, nebo určí druhopis za prvopis a zabezpečí vyhotovení nového druhopisu ve spolupráci s úřadem s rozšířenou působností nebo krajským úřadem.

- (2) Jestliže se matriční kniha vedená po 1. lednu 1959 ztratí, nebo zničí, zabezpečí matriční úřad její obnovení podle sbírky listin ve spolupráci s úřadem s rozšířenou působností nebo krajským úřadem.
- (3) Ztratí-li se, nebo zničí opis matriční knihy pořizený podle dřívějších předpisů a není-li zachována sbírka listin, zajistí úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad, u něhož byl opis matriční knihy uložen, vyhotovení nového opisu matriční knihy. Je-li matriční kniha vedena v cizím jazyce, či je obtížně čitelná, může úřad s rozšířenou působností zajistit nový opis matriční knihy vyhotovením fotokopii matriční knihy. Jednotlivé listy opisu matriční knihy musí být pevně spojeny vazbou nebo provlečením šňůry, která se opatří pečetí či otiskem úředního razítka, podpisem zaměstnance zařazeného do úřadu s rozšířenou působností, nebo zaměstnance kraje zařazeného do krajského úřadu a ověřovací doložkou.
- (4) Ztratí-li se, nebo zničí sbírka listin uložená úřadu s rozšířenou působností nebo krajského úřadu, nahradí ji opis matriční knihy, nebo její fotokopie pořizená způsobem uvedeným v odstavci 3.
- (5) Jestliže se nedochová ani sbírka listin, zabezpečí matriční úřad obnovení matriční knihy podle jiných listin, popřípadě i podle jiných dokladů. Listiny, popřípadě doklady, které sloužily k obnovení matriční knihy, tvoří sbírku listin.

§ 56

- (1) Matriční doklad, který má být vydán ze zápisu v matriční knize, uložené ve státním oblastním archivu, vystaví matriční úřad, v jehož správním obvodu k narození, uzavření manželství, nebo úmrtí došlo. Podklady pro jeho vydání zašle matričnímu úřadu příslušný státní oblastní archiv na základě žádosti matričního úřadu, právnické či fyzické osoby.
- (2) Za matriční doklad vydaný podle odstavce 1 vybere správní poplatek pouze matriční úřad, který tento doklad vydá.

§ 57

- (1) Listiny vydané orgány cizího státu, které platí v místě, kde byly vydány, za veřejné listiny a které jsou podkladem pro zápis, dodatečný zápis, anebo dodatečný záznam v matriční knize, nebo opravu zápisu v matriční knize, se předkládají s úředním překladem do českého jazyka.
- (2) Listiny uvedené v odstavci 1 musí být opatřeny potřebnými ověřenými.

§ 58

- (1) Jsou-li v matriční knize zapsány chybně údaje o jménu, popřípadě jménech, příjmení, popřípadě rodném příjmení, datu narození, uzavření manželství, úmrtí, nebo o rodném čísle, provede se oprava zápisu podle druhopisu matriční knihy, nebo sbírky listin, popřípadě podle zápisu, který je uveden v knize narození.
- (2) Jsou-li údaje uvedené v odstavci 1 zapsány chybně v matričním dokladu, příslušný matriční úřad vydá nový matriční doklad.
- (3) Jestliže se údaje v matričních dokladech odlišují od údajů uvedených v jiných veřejných listinách, považují se za správné údaje uvedené v matričním dokladu, pokud se neprokáže opak.

§ 59

- (1) Jsou-li podklady k provedení zápisu do matriční knihy neúplné a nelze-li údaje pro zápis zjistit od osob, jichž se zápis týká, je každý povinen sdělit k dotazu matričního úřadu jemu známé skutečnosti, které jsou pro zápis rozhodující.
- (2) Při splnění podmínek uvedených v odstavci 1 může matriční úřad požádat o poskytnutí údajů z informačního systému evidence obyvatel, a to v rozsahu údajů zapisovaných do matričních knih, a provozovatel tohoto systému je povinen je matričnímu úřadu poskytnout.

§ 60

Pokud tento zákon stanoví, že se do matriční knihy zapisují rodná čísla, vztahuje se toto ustanovení na občany. Na cizince nebo bezdomovce se vztahuje pouze za předpokladu, že jim bylo příslušným státním orgánem České republiky rodné číslo přiděleno.

HLAVA II

JMÉNO A PŘÍJMENÍ

DÍL I

Jméno

§ 61

Občan má právo i povinnost užívat při jednání před orgány veřejné moci (dále jen „úřední styk“) jméno, popřípadě jména, která jsou uvedena v jeho rodném listu vydaném matričním úřadem.

§ 62

(1) Do matriční knihy nelze zapsat jména zkomolená, zdrobnělá a domácká. Fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Matriční úřad dále nezapíše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména, je žadatel povinen předložit doklad vydaný znalcem.

(2) Občan je povinen užívat v úředním styku dvě jména, jsou-li zapsána v matriční knize vedené matričním úřadem.

(3) Občan, který má v matriční knize zapsáno jedno jméno, může před matričním úřadem prohlásit, že bude užívat dvě jména. Při volbě druhého jména platí ustanovení odstavce 1 a § 18. Za nezletilého učiní toto prohlášení jeho zákonní zástupci. U nezletilého staršího 15 let připojí k prohlášení jeho souhlas, bez něhož ke zvolení druhého jména nemůže dojít.

(4) Prohlášení podle odstavce 3 se činí před matričním úřadem příslušným podle místa trvalého pobytu občana, nebo před matričním úřadem, v jehož knize narození je jméno zapsáno. Matriční úřad, v jehož knize narození není zapsáno jméno, jehož se prohlášení týká, postoupí toto prohlášení do 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno zapsáno. Toto prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět.

(5) Jde-li o zápis narození do zvláštní matriky a je-li na cizozemském matričním dokladu uvedeno více jmen, může občan prohlásit, které z nich, popřípadě, která dvě z nich bude užívat. Za nezletilého učiní prohlášení jeho zákonní zástupci.

§ 63

(1) Užívání české podoby cizojazyčného jména nevyžaduje povolení.

(2) Občan, který chce užívat českou podobu cizojazyčného jména, popřípadě jmen, oznámí tuto skutečnost matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno, popřípadě jména, zapsáno, není-li to v rozporu s tímto zákonem. V případě pochybnosti, zda jde o českou podobu jména, je oznamovatel povinen předložit vyjádření znalce. Toto oznámení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět.

§ 64

(1) Osvojitelé mají právo do 6 měsíců od právní moci rozsudku o osvojení, nejpozději však do dosažení zletilosti osvojenec, zvolit osvojení souhlasným prohlášením před matričním úřadem jiné jméno, popřípadě jména, než to, které má zapsáno v matriční knize. Má-li zapsáno pouze jedno jméno, mohou mu zvolit druhé. Je-li osvojenec starší 15 let, připojí k prohlášení jeho souhlas, bez něhož ke změně jména nebo zvolení jiného nebo druhého jména nemůže dojít.

(2) Jde-li o osvojení manželem matky dítěte, nebo manželkou otce dítěte, práva uvedená v odstavci 1 mají manželé.

(3) Jde-li o osvojení osamělou fyzickou osobou, má práva uvedená v odstavci 1 tato osoba.

(4) Na zvolení jména, popřípadě jmen, podle odstavců 1 až 3 se vztahují ustanovení § 18 a 62.

§ 65

Zánik, nebo zrušení osvojení nemá vliv na jméno, popřípadě jména, osvojenec zvolená podle §64.

§ 66

K přijetí prohlášení podle § 64 je příslušný kterýkoli matriční úřad. Není-li zápis o narození zapsán v knize narození, kterou vede, postoupí prohlášení nejpozději do 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození je narození osvojenec zapsáno.

§ 67

(1) Prohlášení o zvolení jména, popřípadě jmen, obsahuje a) jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a rodné číslo osoby, jejíhož jména se prohlášení týká, b) místo narození osoby, jejíhož jména se prohlášení týká, c) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, a datum narození fyzických osob činících prohlášení za nezletilce, d) jméno, popřípadě jména, která si zvolí, e) ověřený podpis prohašovatelů; je-li prohlášení činěno osobně, ověření podpisů není třeba a matriční úřad na prohlášení poznamená, že bylo podepsáno před ním, popřípadě, že byl podpis, popřípadě podpisy, uznány za vlastní.

(2) K prohlášení se připojí a) rodný list osoby, jejíhož jména se prohlášení týká, b) pravomocný rozsudek o osvojení, jde-li o postup podle § 64, c) rodné listy fyzických osob uvedených v § 62, popřípadě jejich oddací list.

DÍL 2

Příjmení

§ 68

Občan má právo i povinnost užívat v úředním styku příjmení, které je uvedeno v matričním dokladu vydaném z matriční knihy vedené matričním úřadem.

§ 69

Příjmení žen se tvoří v souladu s pravidly české mluvnice. Ukládá-li to mezinárodní smlouva, uvede matriční úřad na žádost nositelky příjmení v matričním zápisu vedle příjmení ženy podle pravidel české mluvnice i toto její příjmení ve formě, která pravidlům české mluvnice neodpovídá; z těchto dvou forem příjmení může nositelka příjmení užívat jen jednu formu, kterou si zvolí při podání žádosti, a ta se uvede v matričním dokladu.

§ 70

(1) Občan může užívat více příjmení pouze za těchto podmínek: a) nabyt-li je podle dříve platných předpisů a je oprávněn je užívat podle tohoto zákona, anebo b) prohlásil-li souhlasně při uzavírání manželství, že příjmení druhého snoubence užívajícího více příjmení bude jejich příjmením společným, anebo c) prohlásil-li při uzavírání manželství, že spolu se společným příjmením bude užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí, nebo d) jde-li o příjmení dítěte po jeho rodičích, kteří jsou oprávněni užívat více příjmení.

(2) Občan, který užívá více příjmení, může prohlásit před matričním úřadem, že bude užívat pouze jedno příjmení. Za trvání manželství lze takovéto prohlášení učinit pouze souhlasným prohlášením manželů.

§ 71

Do knihy manželství se запиše oznámení rozvedeného manžela, že přijímá zpět své dřívější příjmení, za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem.

DÍL 3

Změna jména a příjmení

§ 72

(1) Jméno, popřípadě jména, nebo příjmení lze změnit fyzické osobě pouze na základě její žádosti, případně žádosti jejich zákonných zástupců.

(2) Změna příjmení se povolí zejména tehdy, jde-li o příjmení hanlivé, nebo směšné, nebo je-li pro to vážný důvod.

(3) Změna jména se nepovolí, žádá-li fyzická osoba mužského pohlaví o změnu na jméno ženské, nebo naopak, žádá-li o změnu jména na jméno zkomolené, zdobnělé, domácí, nebo na jméno, které má žijící sourozenec společných rodičů. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména, je žadatel povinen předložit doklad vydaný znalcem.

(4) Změna jména nebo příjmení se nepovolí, jestliže by změna byla v rozporu s potřebami a zájmy nezletilého.

(5) Fyzické osobě, u níž probíhá změna pohlaví, povolí matriční úřad užívat neutrální jméno a příjmení na základě její žádosti a potvrzení zdravotnického zařízení, u něhož léčba pro změnu pohlaví probíhá.

(6) Fyzické osobě, která není občanem, lze povolit změnu jména nebo příjmení, jen má-li povolen pobyt podle zvláštních právních předpisů.

§ 73

(1) Za trvání manželství může být změna příjmení povolena pouze na základě souhlasu obou manželů.

(2) Mají-li manželé společné příjmení a je-li povolena změna příjmení jednomu z nich, vztahuje se tato změna i na příjmení druhého manžela a příjmení jejich nezletilých dětí.

(3) Mají-li manželé různá příjmení, může jim být povolena změna příjmení pouze na příjmení jednoho z nich, který s touto změnou vyslovil souhlas.

(4) Mají-li manželé a rodiče dítěte různá příjmení, změna příjmení toho z manželů, jehož příjmení má nezletilý, se vztahuje i na nezletilého.

(5) Mají-li manželé společné příjmení a jeden z nich užívá a na druhém místě uvádí příjmení předchozí, může jim být povolena změna pouze tohoto společného příjmení.

§ 74

(1) O žádosti o povolení změny jména nebo příjmení rozhoduje matriční úřad, v jehož správním obvodu je žadatel přihlášen k trvalému pobytu; u nezletilých dětí rozhoduje matriční úřad v místě trvalého pobytu dítěte.

(2) Pokud žadatel, popřípadě nezletilé dítě, není na území České republiky přihlášen k trvalému pobytu, je příslušný k projednání žádosti matriční úřad podle místa posledního trvalého pobytu na území České republiky. Pokud není ani takový pobyt, je příslušný k projednání žádosti Úřad městské části Praha 1.

(3) Jsou-li pro to závažné důvody, může matriční úřad postoupit žádost k vyřízení matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno nebo příjmení, které má být změněno, zapsáno.

§ 75

Žádost o povolení změny jména nebo příjmení obsahuje a) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, datum a místo narození, případně datum a místo uzavření manželství žadatele, b) rodné číslo, c) místo trvalého pobytu žadatele, popřípadě nezletilého dítěte, d) jméno, popřípadě jména, nebo příjmení, které si žadatel zvolil, e) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, datum a místo narození manžela, popřípadě nezletilých dětí, vztahuje-li se změna jména, nebo příjmení i na tyto fyzické osoby, f) údaj o státním občanství žadatele, nebo nezletilého dítěte, g) odůvodnění.

§ 76

(1) K žádosti o povolení změny jména, nebo příjmení musí být přiložen a) rodný, popřípadě oddací, list žadatele, nebo nezletilého dítěte, b) jde-li o osoby rozvedené, pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, c) jde-li o osoby ovdovělé, úmrtní list, d) doklad o místě trvalého pobytu na území České republiky, e) doklad o státním občanství, f) souhlas fyzické osoby starší 15 let, jde-li o změnu jejího jména, popřípadě jmen a příjmení.

(2) K žádosti o povolení změny jména nebo příjmení nezletilého dítěte musí být dále přiložen písemný souhlas druhého rodiče, nebo pravomocné rozhodnutí soudu nahrazující tento souhlas.

(3) Není-li souhlas činěn před matričním úřadem, který rozhoduje o změně jména, nebo příjmení nezletilého dítěte, musí být podpis na souhlasu s uvedenou změnou úředně ověřen.

(4) Doklad podle odstavce 2 není třeba předkládat, pokud a) druhý rodič zemřel; v tom případě se k žádosti přiloží jeho úmrtní list, anebo b) pokud byl druhý rodič zbaven rodičovské zodpovědnosti, nebo byl-li výkon jeho rodičovské zodpovědnosti pozastaven, popřípadě pokud byl zbaven způsobilosti k právním úkonům, nebo jehož způsobilost k právním úkonům byla omezena; v tom případě se k žádosti přiloží pravomocný rozsudek, nebo c) není známo místo trvalého pobytu druhého rodiče.

§ 77

(1) Občan, který žije v manželství s cizincem, k žádosti o změnu příjmení přiloží doklad o tom, že podle právního řádu jeho domovského státu tento stát uzná změnu příjmení, pokud se má změna příjmení vztahovat i na tohoto cizince.

(2) Doklad podle odstavce 1 se nepředkládá, pokud má cizinec povolen pobyt na území České republiky podle zvláštních právních předpisů.

§ 78

Pravomocná rozhodnutí cizího státu ve věci změny příjmení občana, ke kterým došlo za trvání manželství s cizincem v době, a) kdy měl občan na území cizího státu trvalý pobyt, jsou platná bez dalšího i na území České republiky, b) kdy neměl občan na území cizího státu trvalý pobyt, jsou platná i na území České republiky poté, co ministerstvo uzná jejich platnost.

§ 79

Rozhodnutí o změně jména nebo příjmení občanů vydaná orgány cizího státu jsou platná i pro orgány České republiky bez ohledu na ustanovení § 78, stanoví-li tak mezinárodní smlouva.

HLAVA III

USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ, ZMOCŇOVACÍ A ZÁVĚREČNÁ

§ 80

Způsobilost k vedení matričních knih a zabezpečování s tím souvisejících úkonů získaná podle dosavadních právních předpisů se považuje za zkoušku podle tohoto zákona.

§ 81

Za veřejnou listinu podle tohoto zákona se považuje listina, která osvědčuje skutečnosti o narození, uzavření manželství, úmrtí a osobním stavu, pokud byla vydána matričním úřadem, soudem nebo jiným státním orgánem České republiky v mezích jeho pravomoci, nebo listina, která byla zvláštním právním předpisem za veřejnou listinu prohlášena, anebo listina, která se za veřejnou považuje podle zvláštního právního předpisu nebo podle mezinárodní smlouvy.

§ 81a

Matriční doklad, který je jinak třeba podle tohoto zákona předložit matričnímu úřadu, se nepředkládá v případě, že příslušná matriční událost je v matriční knize vedené tímto úřadem zapsána.

§ 82

(1) Matriční úřad plní oznamovací povinnost o údajích zapsaných v matričních knihách, nebo o rozhodnutích týkajících se jména, nebo příjmení v případech a způsoby, které stanoví zvláštní zákon.

(2) Matriční úřad zašle soudu příslušnému k projednání dědictví úmrtní list; pokud je mu znám vypravitel pohřbu, uvede tuto skutečnost do poznámky úmrtního listu.

§ 83

(1) Soudy, správní úřady, obce a matriční úřady jsou povinny zasílat příslušnému matričnímu úřadu oznámení o vydaných rozhodnutích, nebo učiněných dohodách, nebo souhlasných prohlášeních, které mají vliv na matriční události a matriční skutečnosti zapisované do matričních knih. Tyto doklady, které jsou podkladem pro zápis, nebo dodatečný zápis do matriční knihy, popřípadě dodatečný záznam do matriční knihy, zašlou uvedené orgány příslušnému matričnímu úřadu do 30 dnů od právní moci rozsudku nebo do 30 dnů od uzavření dohody, nebo souhlasného prohlášení.

(2) Jsou-li rozhodnutí uvedená v odstavci 1 doručována do ciziny a nelze-li splnit oznamovací povinnost vůči příslušnému matričnímu úřadu do 30 dnů od právní moci rozhodnutí, je nutno tak učinit i po uplynutí této lhůty, nejdéle do 30 dnů od obdržení potvrzení o převzetí rozhodnutí. K ověření správnosti údajů zapisovaných do matričních knih jsou ministerstva, ostatní správní úřady, soudy a orgány územní samosprávy povinny poskytnout potřebné informace, není-li to v rozporu se zákonem.

§ 85

Jestliže jsou v matriční knize zapsána k 31. prosinci 1949 dvě jména, nebo více jmen, platí v úředním styku jméno uvedené na prvním místě. Je-li však některé z nich označeno za hlavní, platí v úředním styku toto jméno.

§ 86

(1) Občan, který má v matriční knize zapsána k 31. prosinci 1949 dvě jména, může před matričním úřadem prohlásit, že bude tato jména užívat. Má-li v této matriční knize zapsána více než dvě jména, může před matričním úřadem prohlásit, které jméno z těchto zapsaných jmen bude užívat jako druhé.

(2) Prohlášení se činí před matričním úřadem příslušným podle místa trvalého pobytu občana, nebo matričním úřadem, v jehož knize narození jsou jména zapsána. Matriční úřad, v jehož knize narození nejsou zapsána jména, jichž se prohlášení týká, postoupí toto prohlášení do 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození jsou jména zapsána. Toto prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět.

§ 87

(1) Ustanovení § 4 odst. 2, § 28, § 43 odst. 6 a § 57 odst. 2 se neužijí, pokud Parlamentem České republiky schválená a vyhlášená mezinárodní smlouva stanoví jinak.

(2) Pokud se žadateli podle § 4 odst. 1 písm. b), § 4 odst. 2, § 5, 8, 12, 13, 14, 16, 18, 19, § 24 odst. 4, § 25, 26, 28, 43, 45, 53, 56, 62, § 63 odst. 2, § 64 odst. 1, § 69, 70, 71 a 86 vyhoví v plném rozsahu, nevydává se správní rozhodnutí.

(3) Nestanoví-li tento zákon jinak, postupuje se podle obecných předpisů o správním řízení.

§ 88

Matriční úřad, který od účinnosti tohoto zákona povede matriční knihy, převezme nejpozději do jednoho měsíce od účinnosti tohoto zákona matriční knihy od obecních úřadů a újezdních úřadů pověřených vedením matrik, jejichž působnost na úseku matrik zanikla.

§ 89

Sbírku listin podle § 8 odst. 1 tvoří od 1. ledna 2004 též výtisk počítačového záznamu.

§ 90

(1) V případech, kdy nejsou uloženy prvopisy a druhopisy matričních knih a sbírky listin v souladu s ustanovením § 23, předá matriční úřad, úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad a archiv ve lhůtě 2 let od účinnosti tohoto zákona matriční knihy k uložení příslušnému archivu stanovenému tímto zákonem.

(2) Není-li zachován prvopis či druhopis matriční knihy u příslušného matričního nebo úřadu s rozšířenou působností anebo krajského úřadu, postupuje matriční úřad a úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad před předáním matričních knih (§ 23) příslušnému archivu podle § 55.

(3) Není-li zachován druhopis matriční knihy a její prvopis je již uložen u příslušného archivu, zajistí tento archiv vyhotovení druhopisu matriční knihy. Přitom postupuje podle § 55 odst. 3.

§ 91

(1) Matriční doklady a) vyhotovené orgány příslušnými k jejich vydání podle předpisů platných k 31. prosinci 1949 (rodný, případně rodný a křestní, popřípadě křestní a rodný, nebo oddací, anebo úmrtní list), nebo b) vyhotovené podle právních předpisů platných k počátku účinnosti tohoto zákona (rodný, oddací, nebo úmrtní list), zůstávají i nadále v platnosti a mají charakter veřejných listin, pokud nedošlo ke změně skutečností v nich uvedených (§ 58).

(2) Křestní list se považuje za veřejnou listinu prokazující narození za předpokladu, že a) obsahuje údaje uváděné v době jeho vydání v rodném listu, b) byl vydán do 31. prosince 1949.

§ 92

Při vydávání matričních dokladů ze zápisů v matričních knihách se údaje uvádějí v souladu s předpisy platnými v době vzniku matriční události. Obdobně se postupuje při dodatečných zápisech matričních událostí, dodatečných záznamech nebo jejich změnách.

§ 93

Na žádost nositelky příjmení, jejíž příjmení je zapsáno v matriční knize vedené matričním úřadem do účinnosti tohoto zákona v souladu s pravidly české mluvnice, se vedle tohoto příjmení zapíše i toto její příjmení ve formě, která pravidlům české mluvnice neodpovídá, ukládá-li to mezinárodní smlouva; z těchto dvou forem příjmení může nositelka příjmení užívat jen jednu formu, kterou si zvolí při podání žádosti, a ta se uvede v matričním dokladu.

§ 94

Zápis do zvláštní matriky se neprovede, jestliže došlo k matriční události před 1. lednem 1950, pokud tato událost byla zapsána podle právních předpisů platných v době provedení zápisu do matriční knihy, kterou nyní vede matriční úřad na území České republiky.

§ 95

Podání učiněná před účinností tohoto zákona se vyřizují podle dosavadních předpisů.

§ 95a

Působnosti stanovené krajskému úřadu, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, Magistrátu hlavního města Prahy, úřadu městské části hlavního města Prahy, magistrátu měst Brna, Ostravy a Plzně, úřadům městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst nebo obecnímu úřadu podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti.

§ 96

Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem a) matriční úřady a jejich správní obvody, b) podrobnosti o technickém způsobu vedení matričních knih, c) způsob a postup při vedení rejstříku, d) postup při zapisování do matričních knih, e) postup při vydávání matričních dokladů, potvrzení a doslovných výpisů z matričních knih, f) postup při zasílání matričních dokladů do ciziny, g) obecné podmínky pro vedení sbírky listin a nahlížení do ní, h) postup při vydávání osvědčení a vysvědčení, i) postup při zápisu oznámení o užívání příjmení po rozvodu, j) postup při uvádění příjmení žen v matričních knihách a na matričních dokladech, k) vzory matričních tiskopisů, l) způsob a postup ověřování odborné způsobilosti pro výkon funkce matrikáře, m) postup při provádění zápisů do zvláštní matriky, n) postup při předávání matričních knih a sbírek listin k archivaci.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o rodině

§ 97

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 132/1982 Sb., zákona č. 234/1992 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky č. 72/1995 Sb., zákona č. 91/1998 Sb. a zákona č. 360/1999 Sb., se mění takto: 1. V § 4 odstavec 1 včetně poznámky pod čarou č. 3c) zní: „(1) Prohlášení o uzavření manželství učiní snoubenci před starostou, zástupcem starosty, nebo pověřeným členem obecního zastupitelstva matričního úřadu, v jehož obvodu je jeden ze snoubenců přihlášen k trvalému pobytu. Prohlášení o uzavření manželství lze učinit i před starostou, nebo zástupcem starosty obce, městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města, které patří do správního obvodu matričního úřadu a nejsou matričním úřadem. Prohlášení o uzavření manželství musí být učiněno v přítomnosti zaměstnance obce splňujícího podmínky podle zvláštního právního předpisu. „(3) Písemná plná moc obsahuje a) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, datum a místo narození, rodná čísla a místo trvalého pobytu snoubenců a zástupce, b) prohlášení o příjmení snoubenců a jejich společných dětí, v mužském a ženském tvaru, c) prohlášení, že zmocniteli nejsou známy okolnosti, které by uzavření manželství vylučovaly a že je mu znám zdravotní stav druhého snoubence a že zvažil úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství. (4) Zástupcem snoubence může být pouze zletilá fyzická osoba, která není zbavena způsobilosti k právním úkonům, jejíž způsobilost k právním úkonům není omezena, a která je stejného pohlaví jako snoubenec, kterého zastupuje.“.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona, kterým se mění a doplňují některé zákony na úseku všeobecné vnitřní správy

§ 98

Zákon č. 68/1993 Sb., kterým se mění a doplňují některé zákony na úseku všeobecné vnitřní správy, ve znění zákona č. 117/1994 Sb., se mění takto: Čl. IV se zrušuje.

ČÁST ČTVRTÁ

ZRUŠOVACÍ USTANOVENÍ

§ 99

Zrušují se:

1. Zákon č. 268/1949 Sb., o matrikách.
2. Zákon č. 55/1950 Sb., o užívání a změně jména a příjmení.
3. Vládní nařízení č. 161/1950 Sb., o některých přesunech působnosti v oboru vojenské správy.
4. Vládní nařízení č. 93/1958 Sb., o změnách působnosti v matričních věcech.

ČÁST PÁTÁ

ÚČINNOST

§ 100

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2001, s výjimkou ustanovení § 6 odst. 2, uvedeného v části první tohoto zákona, které nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2004.

Klaus v. r.

Havel v. r.

Zeman v. r.